

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
INFORMĀCIJAS UN BIBLIOTĒKU STUDIJU NODAĻA

**BĒRNIEM UN JAUNATNEI LIETOTĀJDRAUDZĪGU
ELEKTRONISKO INFORMĀCIJAS RESURSU PIEEJAMĪBA LATVIJAS
PUBLISKO BIBLIOTĒKU TĪMEKĻA VIETNĒS**

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Gunta Grundmane**

Stud.apl.gg06036

Darba vadītājs: docente Dr.philol. Daina Pakalna

RĪGA 2008

ANOTĀCIJA

Maģistra darbā *Bērniem un jaunatnei lietotājdraudzīgu elektronisko informācijas resursu pieejamība Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs* analizētas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, tajās pieejamie informācijas resursi, un šo resursu atbilstība bērnu izziņas procesu attīstības veicināšanai, neformālās izglītības ieguvei, bērnu atpūtas un izklaides iespējām. Uzmanība vairāk pievērsta jaunākā skolas vecuma bērniem – attīstības periodam, kad bērnam ir visaugstākā mācīšanās un izziņas motivācija un vecums, kad liela daļa bērnu sāk lietot un regulāri izmantot internetu. Darbā izmantotas Latvijas un ārvalstu bibliotēku speciālistu atziņas par bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu veidošanu un autores veiktajiem pētījumiem – bibliotekāru aptauju, tīmekļa vietņu analīzi un fokusgrupu intervijām. Balstoties uz pētījuma rezultātiem, izstrādāts bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes konceptuālais modelis.

ATSLĒGVĀRDI: bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne; elektroniskie informācijas resursi; jaunākā skolas vecuma bērni; bibliotēkas lietotāju grupas; tīmekļa vietnes modelis.

ANNOTATION

Masters Theses *Accessibility of User Friendly Electronic Information Resources for Children and Young People in the Internet Network Places of the Latvian Public Libraries* analyses places of internet networks of children's libraries, resources of information there, correspondence of these resources to encourage development of process of knowledge of children, to acquire informal knowledge, to have possibilities for recreation there. The attention is paid more to younger schoolchildren – the period of development when the child has the highest motivation and age of learning, when big amount of children start to use the internet. Conclusions of Latvian and foreign library specialists on creating internet network places and of author's research – questionnaire of librarians, analyses of internet network places and interviews of focus groups, are used in this work. There is a conceptual model of the internet network places in children's libraries worked out that is based on the results of the research.

KEYWORDS: places of internet networks of children's libraries; electronic information resources; younger schoolchildren; groups of library users; internet network place conceptual model.

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	4
IEVADS	5
1. PĒTĪJUMA TEORĒTISKĀ BĀZE.....	11
1.1. Sociālā kapitāla teorija	11
1.2. Bibliotēka – sociālā kapitāla veidotāja	13
1.3. Bērna personības attīstība.....	17
1.3.1. <i>Vispārīgs jaunākā skolas vecuma bērnu raksturojums</i>	18
1.3.2. <i>Izziņas attīstība</i>	20
1.3.3. <i>Izglītība – kvalitatīvas personības attīstības priekšnoteikums</i>	24
2. TEMATA IZPĒTES PAKĀPE	29
2.1. Bērni - interneta lietotāji.....	29
2.2. Tīmekļa vietne bērnu bibliotēkai.....	30
2.3. Bērnu loma tīmekļa vietņu veidošanā	33
3. RESURSI BĒRNIEM LATVIJAS PUBLISKO BIBLIOTĒKU TĪMEKĻA VIETNĒS.....	37
3.1. Elektroniskie informācijas resursi un to attīstības iespējas bibliotekāru vērtējumā.....	37
3.1.1. <i>Pētījuma metodoloģija</i>	37
3.1.2. <i>Datu analīze</i>	38
3.2. Bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu salīdzinājums ar pieņemto etalonu	51
3.2.1. <i>Pētījuma metodoloģija</i>	51
3.2.2. <i>Datu analīze</i>	53
3.3. Bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu resursu analīze	58
3.3.1. <i>Pētījuma metodoloģija</i>	58
3.3.2. <i>Datu analīze</i>	59
3.4. Bērnu viedoklis par elektroniskajiem informācijas resursiem	65
3.4.1. <i>Pētījuma metodoloģija</i>	65
3.4.2. <i>Datu analīze</i>	67
4. BĒRNU BIBLIOTĒKAS TĪMEKĻA VIETNES KONCEPTUĀLAIS MODELIS.....	87
DISKUSIJA	93
SECINĀJUMI	96
PATEICĪBAS	99
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI.....	100
PIELIKUMI.....	108
1. pielikums Pētījumā izmantotā anketa.....	109
2. pielikums Fokusgrupu intervijas scenārijs – jautājumi	113
3. pielikums Atļauja fokusgrupu intervijai - paraugs	115
4. pielikums Kuldīgas pirmās fokusgrupas intervijas transkripcija.....	116
5. pielikums Kuldīgas otrās fokusgrupas intervijas transkripcija.....	124
6. pielikums Dundagas pirmās fokusgrupas intervijas transkripcija.....	129
7. pielikums Dundagas otrās fokusgrupas intervijas transkripcija	136
8. pielikums Dundagas 1. fokusgrupas bērnu zīmējumi.....	141
9. pielikums Dundagas 2. fokusgrupas bērnu zīmējumi.....	144

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ALA	American Library Association (Amerikas Bibliotēku asociācija)
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CD – ROM	Compact Disc read-only memory (Vienreizrakstāms datu kompaktdisks)
DVD	Digital Versatile Disc, Digital Video Disc (digitāls daudzpusējs (kustīgs) disks jeb digitāls video disks)
ES	Eiropas Savienība
ICDL	International Children's Digital library (Starptautiskā Digitālā bērnu bibliotēka)
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions (Starptautiskā bibliotēku asociāciju un institūciju federācija)
OPAC	Online Public Access Catalog (Tiešsaistes publiskās pieejas katalogs)
SPSS	Statistic Paskage for Social Science (Statistikas pakotne sociālajām zinātnēm)
UDK	Universālā decimālā klasifikācija
VVBIS	Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma
WWW	World Wide Web (globālais tīmeklis)

IEVADS

Interneta lietotāju skaits turpina pieaugt un aizvien jaunāki kļūst interneta lietotāji. Tīmeklī pieejamās informācijas apjoms palielinās un grūtāk kļūst atrast un atlasīt sev nepieciešamo informāciju, turklāt pieaug arī tādu tīmekļa vietņu skaits, kuru saturs ir kaitīgs un pat bīstams bērna psihei. Tādēļ īpaši svarīgi ir izveidot tīmeklī tādas vietnes, kur vienuviet būtu pieejami dažādi bērniem lietotājdraudzīgi elektroniskie informācijas resursi, kas bērniem dotu iespēju iegūt informāciju par drošu interneta izmantošanu, palīdzētu atrast pašizglītībai nepieciešamo informāciju, resursus izklaidei un atpūtai.

Tas var būt jauns izaicinājums bērnu bibliotēkām un bērnu bibliotekāriem, kuri mūsdienā apstākļos vairs nedrīkst strādāt pa vecam. Bibliotēka jau no saviem pirmsākumiem ir bijusi informācijas krātuve, un tās loma nav mainījusi ar šodien, mainās tikai tehnoloģijas un bibliotekāriem jāmainās laikiem līdzīgi. Bibliotēka joprojām ir arī grāmatu krātuve un bibliotekārs ir tas, kurš prot atlasīt un bērniem piedāvāt labākos izdevumus, bet tikpat nozīmīgs uzdevums ir izveidot kvalitatīvu tīmekļa vietni, kur bērns vai jebkurš cits apmeklētājs var justies droši un atrast sev nepieciešamo informāciju. Laba tīmekļa vietne var kalpot kā vizītkarte, kas aicina bērnu uz bibliotēku, veicina grāmatu lasīšanu un vienlaikus dod iespēju bibliotēkas pakalpojumu izmantot attālam lietotājam.

Pētījuma temats, tā aktualitāte, temata norobežojums

Pētījuma temats ir bērniem un jauniešiem lietotājdraudzīgu¹ elektronisko informācijas resursu pieejamība Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs. Palielinoties kvalitatīvas, izglītojošas informācijas daudzumam tīmeklī, palielinās arī bīstamās un kaitīgās informācijas daudzums. Bērniem kļūst aizvien grūtāk atrast un izvēlēties nepieciešamo informāciju.

Pētījumā tiek pievērsta uzmanība jaunākā skolas vecuma bērniem – 6 vai 7 – 11 gadu vecumā, jo šis ir attīstības periods, kad bērnam ir visaugstākā mācīšanās un izzīņas motivācijas pakāpe un pētījumu rezultāti liecina, ka 43% bērnu vecumā līdz 13 gadiem internetu sākuši lietot 8 - 10 gadu vecumā (14).

Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne var būt tā vieta internetā, kur būtu apkopoti dažādi bērniem lietotājdraudzīgi informācijas resursi, kur bērni varētu atrast bērnu bibliotēkas aktualitātes, mācībām nepieciešamo informāciju, citu bērnu organizāciju un interešu grupu pasākumu plānus, kā arī resursus atpūtai un izklaidei. Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne, kur

¹ Valoda vai programmatūra, kas padara vieglu sadarbību ar datoru. (52, 149. lpp.).

informācijas resursus atlasa, veido un strukturē kompetenti speciālisti, var būt drošākais interneta resursu apkopojums bērniem.

Problēmsituācija un pētījuma problēma

Realizējot VVBIS projektu, kā arī Latvijas valsts un Bila & Melindas Geitsu fonda līdzfinansētā Publisko bibliotēku attīstības projektu, bibliotēkas ir ieguvušas modernas informācijas tehnoloģijas, bezmaksas interneta pieslēgumu un sakārtotus lokālos tīklus, tomēr pakalpojumu attīstība notiek galvenokārt pieaugušajiem lietotājiem. Bērniem Latvijā ir pavisam nedaudz īpaši bērnu bibliotēkām vai publisko bibliotēku bērnu nodaļām izveidotu tīmekļa vietņu, kur vienā vietnē būtu apkopoti daudzveidīgi resursi bērniem, kas sekmētu viņu neformālo izglītību un personības attīstību. Latvijā nav arī bērniem piemērotas saskarnes informācijas meklēšanai bibliotēku katalogos.

Latvijas publiskajās bibliotēkās pieaug moderno tehnoloģiju apjoms un kvalitāte, rodas iespēja veidot un piedāvāt lietotājiem jaunus, daudzveidīgus, uz modernajām tehnoloģijām balstītus pakalpojumus, pieejamus arī attāliem lietotājiem, tomēr daudzi bibliotekāri vēl joprojām strādā pēc tradicionālajām metodēm, pievēršot uzmanību krājuma attīstībai, grāmatu izsniegšanai un saņemšanai, uzziņu sniegšanai un citiem pakalpojumiem bibliotēkā, pārāk maz uzmanības veltot elektronisko informācijas resursu attīstībai bibliotēkas tīmekļa vietnē, kaut arī bērni lielu daļu sava brīvā laika pavada internetā. Dažām Latvijas bērnu bibliotēkām ir izveidotas tīmekļa vietnes, daudzu publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs ir izveidotas sadaļas bērniem, tomēr ne vienmēr šajās vietnēs ir pieejami resursi bērniem. Tīmekļa vietnes tiek veidotas pēc tādiem pašiem kritērijiem kā pieaugušajiem, neņemot vērā bērnu attīstības īpatnības, viņu vajadzības un intereses.

Koncepcija

Bibliotēka kā vietējā kultūras, izglītības un informācijas institūcija var sekmēt sociālā kapitāla veidošanos Latvijā, tā var veicināt bērna kvalitatīvas personības izaugsmi, piedāvājot daudzveidīgus informācijas resursus neformālajai izglītībai, labvēlīgu vidi, kas var ietekmēt bērna socializācijas procesu, radot iespēju līdzdarboties vecumam piemērotās grupās, veidot sociālos tīklus, kas var noderēt turpmākajā dzīvē.

Pētījuma objekts – elektroniskie informācijas resursi Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēs, **pētījuma priekšmets** – bibliotēku tīmekļa vietnēs pieejamo elektronisko informācijas resursu atbilstība bērnu uztverei un vēlmēm.

Teorētiskā bāze

Pētījuma teorētisko bāzi veido Sociālā kapitāla teorijas mūsdienu autoru P. Burdjē (*Bourdieu*), Dž. Koulmana (*Coleman*) un R. Putnema (*Putnam*) un citu autoru atziņas par sociālo tīklu nozīmību indivīda uzvedībā, kas ietekmē ekonomikas izaugsmi, personības attīstības un izglītības teorijas, jo personības attīstība ir saistīta ar socializācijas procesu, kognitīvo un emocionālo attīstību, kā arī pašvērtējuma jeb Es koncepcijas attīstību, bet izglītība - cilvēka fiziskā un garīgā kvalitāte, kas veido sabiedrības cilvēkpotenciālu.

Empīriskā bāze

Pētījuma empīriskie dati iegūti aptaujā ar anketēšanas un fokusgrupas intervijas metodi, kā arī ar tīmekļa vietņu analīzi pēc noteiktiem kritērijiem.

Anketēšanas izlase veidota pēc nejaušības principa, anketas nosūtot visu rajonu galvenajām bibliotēkām ar lūgumu tās pārsūtīt pagastu bibliotēkām.

Bērni pētāmajā vecumā fokusgrupu intervijām atlasīti ar klašu audzinātāju palīdzību. Fokusgrupu intervijas veiktas gan ar pilsētā, gan ar laukos dzīvojošiem bērniem.

Empīriskā bāze tīmekļa vietņu analīzei iegūta divās kārtās. Vispirms izvēlēts noteiktiem kritērijiem atbilstošs etalons, pēc kura salīdzinātas katra Latvijas rajona vienas publiskās bibliotēkas tīmekļa vietne - bērnu bibliotēka, ja rajona centrā pastāv šī tipa bibliotēka vai galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem. Otrajā kārtā analīzei izvēlētas tās bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, kurās ir interneta saišu apkopojums.

Izpētes pakāpe

Pēdējo gadu laikā ārvalstīs – Lielbritānijā, ASV, Vācijā un citur ir veikti dažādi pētījumi par bērnu pieredzi internetā (50; 12; 11), veikta bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu analīze (21), pētīti cēloņi, kāpēc bērniem ir nepieciešami citādi meklēšanas un pārlūkošanas instrumenti nekā pieaugušajiem (23), salīdzināti bērniem paredzēto digitālo uzziņu pakalpojumu veidi (22), pētīta pieaugušo sadarbība ar bērniem, veidojot bērniem paredzētos resursus (2; 3; 53).

Internetā atrodamas arī daudzas krāsainas, atraktīvas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes. Piemēram, Kopenhāgenas centrālās bibliotēkas portāls „[Dotbot](#)” (13), kas veidots, lai palīdzētu bērniem atrast informāciju, kā arī portāls „[Spørg Olivia](#)” (51), kas veidots kā meitenes Olīvijas māja un, uzklikšķinot uz priekšmetiem, parādās saites, kur var meklēt informāciju par šo priekšmetu (38).

Tīmeklī atrodamas arī „tradicionāli” veidotas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes ar interaktīviem mācību materiāliem, bērniem paredzētiem elektroniskajiem katalogiem, izglītojošām spēlēm, saišu apkopojumiem, padomiem dzīvei, ar materiāliem vecākiem un

skolotājiem, ar iespējām virtuāli studēt jebkuru tēmu, apceļot valstis, iepazīties ar jauniem draugiem, lasīt grāmatas, avīzes, žurnālus – [Publiskā interneta bibliotēka](#) (56), [Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem](#) (74), [Starptautiskā Digitālā bērnu bibliotēka](#) (24), [bērnu digitālā bibliotēka Story Place](#) (42), [Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem](#) (7), [Santamonikas \(ASV\) publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem](#) (47), [Seminoles \(ASV\) publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem](#) (48) u.c.

Latvijā šī joma pētīta maz. Profesionālajā izdevumā „*Bibliotēku pasaule*” I. Krūmiņa 2005. gadā apkopojusi Latvijas bērnu bibliotekāru pieredzi darbā ar interneta resursiem uzzīņu darbā ar bērniem un jauniešiem, interneta resursu ceļvežu veidošanā, kā arī iepazīstina ar kopprojektu „*Internetbibliotēka Vācijā*” (29). Secinājums: „*Lai Latvijas bērnu bibliotekārs savus lasītājus varētu apkalpot mūsdienīgi, izmantojot jauno informācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas, ejams garš ceļš*” (29).

2006. gadā L. Leišavniece bakalaura darbā „*Jaunāko klašu skolēniem (1.- 4.klasei) piedāvāto bibliotēku pakalpojumu atspoguļojums Interneta resursos*” salīdzinājusi Latvijas un ārvalstu bērnu bibliotēku vietnes ar dažādām metodēm pētīt un atkāļot atšķirības un trūkumus, kā arī piemērotību bērniem (35). Pētījumā uzmanība vairāk pievērsta tādiem kritērijiem kā bērniem atbilstošs dizains, lapu satura atjaunošanas biežums, meklēšanas iespējas, saite uz katalogu u.c.

Līdz šim Latvijā nav veikta publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs pieejamo informācijas resursu atbilstība un strukturēšana atbilstoši bērnu uztveres īpatnībām, kā arī to iespējamā ietekme uz bērna personības attīstību.

Novitāte

Darbā pirmo reizi Latvijā pētīti publisko bibliotēku tīmekļa vietņu resursi bērniem un vietnes salīdzinātas pēc noteiktu kritēriju saraksta. Darbā apkopota Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu veidotāju un ārvalstu bērnu bibliotekāru pieredze tīmekļa vietņu veidošanā un izveidots bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes konceptuālais modelis, ņemot vērā bērnu vēlmes, viņu uztveres un izziņas īpatnības.

Pētījuma mērķis un uzdevumi

Pētījuma mērķis ir analizēt Latvijas publisko bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs pieejamos resursus, un, ņemot vērā pētījumu rezultātus, līdzšinējo pieredzi, bērnu vēlmes un ārvalstu bibliotēku pieredzi, izstrādāt bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes konceptuālo modeli.

Mērķa sasniegšanai veicami šādi uzdevumi:

- iepazīties ar literatūru un apkopot teorētiskās atziņas par bērniem un jaunatnei lietotājdraudzīgu elektronisko informācijas resursu veidošanu Latvijā un pasaulē;
- veikt bibliotekāru aptauju par Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs bērniem pieejamajiem elektroniskajiem resursiem, to turpmākās attīstības virzieniem, attīstību ietekmējošajiem faktoriem un popularizēšanas iespējām;
- izstrādāt kritērijus Latvijas bērnu bibliotēku un Latvijas publisko bērnu bibliotēku/bibliotēku tīmekļa vietņu bērnu sadaļu novērtēšanai;
- veikt Latvijas bērnu bibliotēku un Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietņu bērnu sadaļu izpēti un konstatēt pozitīvos faktorus, galvenās problēmas;
- veikt fokusgrupu intervijas ar sākumskolas vecuma bērniem un uzzināt viņu viedokli par šobrīd pieejamajiem resursiem bērniem paredzētajās bibliotēku tīmekļa vietnēs un to lietošanu, kā arī uzzināt, kādai būtu jābūt tīmekļa vietnei, lai bērni to apmeklētu;
- veikt pētījumu datu analīzi;
- izstrādāt bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes konceptuālo modeli.

Pētniecības metodes

Triangulārs pētījums – datu vākšanai izmantota aptauja – anketēšana un fokusa grupu intervijas un tīmekļa vietņu analīze. Datu apstrādei izmantota statistiskās analīzes programma SPSS datu grafiskai attēlošanai programma MS Excel.

Hipotēzes

- Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs ir pietiekoši bērniem lietotājdraudzīgu elektronisku informācijas resursu, kas veicina neformālo izglītību, sniedz iespējas radošai izpausmei, atpūtai un izklaidei.
- Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietņu veidošanas principi atšķiras no pasaulē izmantotajiem.

Praktiskie rezultāti

Izstrādātais bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes konceptuālais modelis izmantojams veidojot jaunas vai uzlabojot esošās Latvijas publisko bērnu bibliotēku/bērnu literatūras centru tīmekļa vietnes.

Pētījuma struktūra

Pētījums sastāv no ievada, četrām nodaļām, diskusijas un secinājumiem.

Ievadā atklāta pētījuma programma.

1. nodaļā aplūkota Sociālā kapitāla teorija un bibliotēkas kā sociālā kapitāla veidotājas loma mūsdienu sabiedrībā. Apkopotas atziņas par sākumskolas vecuma bērnu personības un izziņas procesu attīstību.

2. nodaļā apkopotas teorētiskās atziņas par elektronisko informācijas resursu veidošanu Latvijā un pasaulē.

3. nodaļā atspoguļoti veiktie pētījumi – Latvijas publisko bibliotēku bibliotekāru aptauja, Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu analīze un fokusgrupu intervijas, kā arī analizēta situācija Latvijas bērnu bibliotēkās.

4. nodaļā pamatojoties uz teorētisko un empīrisko bāzi un vispārinot pētījumu rezultātus izstrādāts bērnu bibliotēkas konceptuālais modelis.

Diskusijā parādīti svarīgākie pētījuma rezultāti, salīdzinot tos ar teorētiskajām atziņām, citiem pētījumiem.

Secinājumos apkopoti mērķa sasniegšanai veiktie uzdevumi un pētījuma rezultātā gūtās atziņas.

1. PĒTĪJUMA TEORĒTISKĀ BĀZE

1.1. Sociālā kapitāla teorija

Latvijas izaugsmē un integrācijā ES ir noteikti trīs attīstības scenāriji un viens no tiem – izaugsmes scenārijs - nepārtraukta, ātra un visos līmeņos sabalansēta attīstība, izmantojot Latvijas salīdzinošās priekšrocības. Šī scenārija pamatā ir cilvēks, un galvenais izaugsmes resurss ir zināšanas, gudrība un prasme tās izmantot – cilvēkresursi jeb cilvēkkapitāls. Ikviens valsts iedzīvotājs ir šī resursa, valsts kopīgā resursa, līdzīpašnieks, un cilvēks kā zināšanu radītājs un nesējs jau ir un nākotnē vēl vairāk būs Latvijas galvenā vērtība (34).

Latvijas pašvaldību publiskās bibliotēkas jau šodien ir spējīgas līdzdarboties ne tikai mūžizglītības nodrošināšanā, bet veicināt arī bērnu neformālo izglītību, ieviešot novatoriskas² pedagoģijas metodes, jo bibliotēkās ir pieejamas modernās tehnoloģijas un izglītoti bibliotekāri, kas var pildīt eksperta lomu to izmantošanā. Bibliotēkas apmeklētājiem nodrošina arī pieejamību daudzveidīgai informācijai.

Būtiska nozīme ir arī tam, ka bibliotēkas ir vietas, kur apmeklētāji veido savdabīgas sociālās grupas, kuru dalībnieki savā starpā dalās ar pieredzi un iegūto informāciju izplata tālāk savā vidē.

Sociālā kapitāla teorijas pirmsākumi meklējami jau Senajā Romā, bet šo nosaukumu un mūsdienu koncepciju teorija ieguvusi tikai pēdējo 15 gadu laikā, pateicoties trīs autoriem – P. Burdjē, Dž. Koulmans un R. Putnems. Sociālais kapitāls tiek saistīts ar vēsturiskiem autoriem, kā, piemēram, E. Durkheims (*Durkheim*), G. Zimmels (*Simmel*), K. Markss (*Marx*) un M. Vēbers (*Weber*), un ar tādām teorijām kā sociālā apmaiņas teorija un psiholoģiskās vienošanās teorija (58).

Ļoti plašā nozīmē sociālais kapitāls tiek definēts kā sociālās attiecības starp cilvēkiem, kas dod iespēju iegūt pozitīvus rezultātus, kā sociālu attiecību tīkls, kas iespaido indivīda uzvedību un tādējādi iedarbojas uz ekonomikas izaugsmi. Sociālā kapitāla termins tiek izmantots, skaidrojot sabiedriskās piedalīšanās svarīgumu skolas darbā, uzskatot, ka tas ir tādu materiālu substanču uzskaitījums, kas ir liekākās daļas cilvēku ikdienas dzīvē: labā griba, biedriskums, līdzjūtība un sociāla saskarsme starp indivīdu un ģimeni, kas veido sociālo modeli. Daži autori sociālā kapitāla jēdziena skaidrojumā izmanto arī tādu mūsdienīgu īpašību iederību kā

² Novatorisms - jaunu ideju, metožu un paņēmienu ieviešana, daiļrades bagātināšana ar jauniem elementiem, izteiksmes līdzekļiem (55).

individuālisms, iespēju vienlīdzība un nedrošības izslēgšana paaudzei. Ekonomikas profesors G. Lourijs (*Loury*) par sociālo kapitālu uzskata arī dabiskas sociālas attiecības starp cilvēkiem, kas palīdz vai veicina iemaņu un īpašību ieguvu (58).

Sociālā kapitāla vieta sabiedrībā salīdzinājumā ar citiem kapitāla veidiem tiek skaidrotā tā, ka ekonomiskais kapitāls ir personas bankas kontā, cilvēkkapitāls – galvā, bet sociālais kapitāls ir šo divu kapitālu mijiedarbība (58).

Sociālais kapitāls tiek dalīts vairākos līmeņos: individuāls, neoficiālā sabiedrības grupā, iestādē, asociācijā, etniskajā grupā un nācijā. Dž. Koulmens izpētījis, ka sociālais kapitāls var kompensēt cita kapitāla veidus, piemēram, cilvēkkapitāla un kultūras kapitāla trūkumu (58).

Definīciju daudzveidība ir izskaidrojama ar to, ka sociālā kapitāla teorijai nav skaidras definīcijas un stingri noteiktu robežu. Kopējais uzskats ir tāds, ka sociālais kapitāls ir atšķirīgs no individuālā līmeņa līdz nācijas līmenim, un līdz ar to ir skaidrs, ka sociālais kapitāls ir acīmredzams jebkurā līmenī, kur ir tā izpausmes.

Kaut arī pastāv problēmas ar sociālā kapitāla definēšanu un darbību, neskatoties uz tā gandrīz metaforisko dabu, sociālais kapitāls ir atvieglinājis ļoti svarīgu empīrisku pētījumu veikšanu un teorētiskas diskusijas, kas veicinājušas cilvēcisku attiecību nozīmes pārskatīšanu tīklos, organizatoriskajās formās, lai veicinātu kvalitatīvas dzīves rādītāju attīstību (58).

Dž. Koulmens uzskata, ka sociālais kapitāls tiek noteikts pēc tā funkcijas. Tas nav viens vesels, bet gan vairāku atšķirīgu objektu divas kopīgas iezīmes: tas viss sastāv no sociālas struktūras dažādiem aspektiem un tas atvieglo indivīdu, kas ir šajās struktūrās, noteiktas darbības (58).

Ilgu laiku sociālā kapitāla bāze bija bagātība – nauda vai manta, tomēr līdzās tam liela nozīme bija un joprojām ir izglītībai, kas nodrošina personības socializāciju. Izglītība dod ne tikai zināšanas un prasmes, kas ir intelektuālā kapitāla pamats, bet arī noteiktu prestižu sabiedrībā (19).

Gandrīz visi cilvēka dzīves aspekti ir iekļauti sociālajos tīklos, ko cilvēks veido un kas ietekmē viņa dzīvi. Tīkli dod iespējas prasmīgi izmantot savus un arī apkārtējo cilvēku resursus, apgūt prasmes, kā veicināt savu drošību, kā veidot pozitīvas attiecības utt.

Tehnoloģijas ir ātri izmainījušas izplatījuma un laika ietekmi uz sociālā kapitāla tīkliem. Elektroniskais pasts arvien biežāk tiek izmantots saziņai, jo tas piedāvā lētus un ātrus sakarus, kas saspiež laika - telpas nepārtraukto plūdumu. Tiešu savstarpēju kontaktu trūkuma dēļ tehnoloģijas ir ietekmējušas sociālā kapitāla izpausmes. Kaut arī pastāv iespējas ar tehnoloģijām uzlabot ikdienas dzīvi, galvenokārt informācijas ieguvē, tas var radīt sociālu izolāciju, visbiežāk attīstītu

valstu pilsētās. Ja agrāk sociālie tīkli tika nodibināti, pamatojoties uz tuvību, tad pašlaik tie vairāk rodas darbā un interešu grupās (61).

Ir noteikti vairāki faktori, kas ir saistīti ar sociālo kapitālu, iekļaujot kultūru un vēsturi, sociālās struktūras, ģimeni, izglītību, apkārtējo vidi, mobilitāti, ekonomiku, sociālās klases, pilsoniskas sabiedrības, patēriņu, vērtības, tīklus, asociācijas, politiskas sabiedrības, iestādes, politiskās un sociālās normas dažādos līmeņos, un starp šiem komponentiem pastāv dinamiskas attiecības. Šie faktori iekļauj konkrētus nosacījumus, līmeni, ārējos faktoros, iespējas un atgriezeniskās saites (58).

Secinājumi

1. Latvijas izaugsmes modeļa pamatā ir cilvēks, un galvenais izaugsmes resurss ir zināšanas, gudrība un prasme tās izmantot – cilvēkresursi jeb cilvēkkapitāls. Cilvēks kā zināšanu radītājs un nesējs jau ir un nākotnē vēl vairāk būs Latvijas galvenā vērtība.
2. Sociālais kapitāls ir sociālās attiecības starp cilvēkiem, kas dod iespēju iegūt pozitīvus rezultātus, kā sociālu attiecību tīkls, kas iespaido cilvēka uzvedību un tādējādi iedarbojas uz ekonomikas izaugsmi. Par sociālo kapitālu tiek uzskatītas arī dabiskas sociālās attiecības starp cilvēkiem, kas palīdz vai veicina iemaņu un īpašību apguvi.
3. Gandrīz visi cilvēka dzīves aspekti ir iekļauti sociālajos tīklos, ko cilvēks veido un kas ietekmē viņa dzīvi. Tīkli dod iespējas prasmīgi izmantot savus un arī apkārtējo cilvēku resursus, apgūt prasmes, kā veicināt savu drošību, kā veidot pozitīvas attiecības utt.
4. Sociālā kapitāla veidošanā liela nozīme ir izglītībai, kas dod zināšanas un prasmes, kas ir intelektuālā kapitāla pamats.

1.2. Bibliotēka – sociālā kapitāla veidotāja

Gadsimtu mija ir iezīmējusi pāreju no industriālās uz informācijas sabiedrību. Strauji palielinās informācijas apjoms, komunikācijas iespējas, attīstās tehnoloģijas. Arvien nozīmīgāka šajā laikmetā kļūst izglītība – vēsturiskās pieredzes, kultūrvērtību, zinātnisko faktu apgūšanas, personības īpašību, pārliecību, attieksmju un vērtību veidošanās joma, darbības process un rezultāts – cilvēka fiziskā un garīgā kvalitāte, kas veido sabiedrības cilvēkpotenciālu (19).

Cits svarīgs cilvēkpotenciāla aspekts ir personas sociālie resursi – cilvēka potenciāls sociālajā vidē, viņa spēja iekļauties noteiktā sociālajā sfērā (19), savukārt attiecību struktūrai ir raksturīgs sociālais kapitāls, ko sociologs P. Burdjē definē kā resursu summu, kas cilvēkam vai grupai uzkrājas ilgstošās, vairāk vai mazāk institucionalizētās, savstarpēji atzītās sadarbības tīklu attiecībās (8).

Cilvēkpotenciāls kā resursu veids nerodas pats no sevis, tas ir jāveido, jāattīsta un jākopj. Cilvēkpotenciāla veidošanās un attīstība notiek visās jomās, kur darbojas cilvēks - darba vidē, izglītībā, kultūrā, zinātnē, socializācijas institūcijās, to ietekmē vēsture, pasaules pieredze (19).

Bibliotēkas funkcijas ir pasaules kultūras mantojuma — iespieddarbu, elektronisko izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu uzkrāšana, sistematizēšana, katalogizēšana, bibliografēšana un saglabāšana un bibliotēkas krājumā esošās informācijas publiskas pieejamības un izmantošanas nodrošināšana un bibliotēkas pakalpojumu sniegšana (6).

Attīstoties informācijas tehnoloģijām, bibliotēkas loma mainās – tā nav vairs tikai iespieddarbu krātuve un lasītava - tai ir jāspēj sniegt plašus informācijas pakalpojumus visām ieinteresētām personām, kā arī organizēt sadarbību starp starptautiskiem un vietējiem informācijas resursiem (60).

A. Varheims (*Vårheim*), pētot institūciju lomu sociālā kapitāla veidošanā, apraksta trīs stratēģijas, kā publiskās bibliotēkas var sekmēt sociālā kapitāla veidošanos (61). Pirmkārt, bibliotēkas var sadarboties ar brīvprātīgo organizācijām un meklēt ceļus, kā skaitliski palielināt šīs organizācijas un tādējādi cilvēkus iekļaut vietējās sabiedriskajās aktivitātēs. Otrkārt, bibliotēkas var veidoties kā neformāla cilvēku satikšanās vieta un, treškārt, bibliotēka sociālo kapitālu var veidot, nodrošinot universālo informācijas pakalpojumu³. VVBIS teikts, ka būtiski mainījies bibliotēkas loma un uzdevumi - bibliotēkām ir jānodrošina katram sabiedrības loceklim brīva pieeja informācijai un zināšanām (60).

Publiskā bibliotēka sociālo kapitālu var palielināt, atbalstot ģimenes – attīstot pakalpojumus bērniem un viņu ģimenes locekļiem. Tomēr šobrīd pārsvarā visi bibliotēku pakalpojumi vairāk tiek attīstīti pieaugušajiem, ne bērniem, nerēķinoties ar to, ka pēc dažiem gadiem pieaugs arī bērni, bibliotēka būs attīstījies tehnoloģiski, bet lasītājiem nebūs pietiekamas intereses un prasmju informācijas meklēšanā.

Bērni ir sabiedrības daļa, kas lēnām uzkrāj pieredzi un tad to pārvērš zināšanās. Bērniem viss nāk mēģinājumu un kļūdu ceļā. Bērnu un pieaugušo pasaules atrodas vienā fiziskā telpā un

³ Iespēja katram neatkarīgi no vietas un laika saņemt viņam nepieciešamo informāciju par sociāli pieņemamu cenu (60).

laikā, tomēr pieaugušie bieži vien ir akli un nevērīgi attiecībā pret bērniem. Pieaugušie paļaujas uz to, ka zina visu par visu, arī par bērniem, tādēļ cenšas audzināt viņus saskaņā ar savu izpratni un pēc „savas līdzības”, bet bērns nav augumā mazāks pieaugušais. Neņemot vērā bērnu intereses un attīstības īpatnības, pieaugušie palaiž garām milzu resursus, kas būtu izmantojami vienā vai citā sarežģītā situācijā gan bērna audzināšanā, gan attiecību veidošanā ģimenē (27).

Cilvēks ir būtne, kas visu laiku attīstās, bet bērniem sākumskolas vecumā (6 vai 7 – 11 gadi) ir visaugstākā mācīšanās un izziņas motivācija salīdzinājumā ar vēlākiem gadiem (54), tādēļ bērniem sniegtie pakalpojumi ir ne mazāk svarīgi un nozīmīgi kā pakalpojumi pieaugušajiem. Bērnu bibliotēkām jāapmierina jaunās paaudzes prasības informācijas, kultūras un izklaides jomā un jānodrošina dažādu formātu attīstošie materiāli – drukātie (grāmatas, periodika, komiksi, brošūras), mēdiji (CD, DVD, kasetes), rotaļlietas, izglītojošas spēles, kā arī datori un programmnodrošinājums (68).

Jaunāko pētījumu dati liecina, ka Latvijā vairāk kā 80% aptaujāto mājās ir dators, kuru regulāri izmanto 99,1% bērni vecumā līdz 13 gadiem (14). Internets dod iespēju bērniem neklātienē apceļot valstis, iepazīties ar dabu, sarunāties ar draugiem un vēl citas nodarbes. Informācijas apjomam lavīnveidīgi pieaugot, ir ļoti svarīgi prast atrast vajadzīgo informāciju un atlasīt nepieciešamo no plašā piedāvājumu klāsta. Nenoliedzami, te svarīga loma ir tehniskajām iespējām un programmnodrošinājumam, bet ļoti svarīgs faktors ir arī prasme atrast un izvēlēties nepieciešamo informāciju, ko vēlams attīstīt jau no mazotnes. Pat pieaugušam cilvēkam ir nepieciešamas speciālas zināšanas un laiks, lai atrastu sev nepieciešamo, bet bērni un jaunieši šai informācijas gūzmā pilnīgi apjūk.

Bibliotēkai ir jānodrošina informācijas pieejamība, vienkāršība un operativitāte, turklāt tā, lai varētu procesā ieinteresēt arī bērnus. Ja šie nosacījumi būs izpildīti, tas bērniem palīdzēs datoru un internetu izmantot lietderīgi – domāšanas attīstībai, informācijas meklēšanai un izglītībai, ne tikai izklaidei un laika kavēšanai. Labs risinājums ir pārdomāti izveidotas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes⁴ ar atbilstošiem elektroniskajiem resursiem⁵ - pietiekami aizraujošas, lai jaunie lasītāji tās atzītu par interesantām.

⁴ Unikāls informācijas un interaktīvu pakalpojumu sakopojums, kas uzbūvēts no tīmekļa lappusēm un cita veida datiem (attēliem, skaņām u.tml.). Vietne ir aplūkojama kā izdevums (publikācija) tīmeklī, un tās identitāti nosaka tematika, pieejamība auditorijai jeb pakalpojumu lietotājiem un pastāvīga adrese (vietrādis) (57). Tehniskā aspektā vietnes ir datu kopumi, kurus to veidotāji vai īpašnieki novieto tīmekļa serveros (1).

⁵ Ar datoru veicamām darbībām kodēti materiāli - dati un/vai programmas. Darbam ar šiem materiāliem var būt nepieciešamas datoram pievienotas ievadizvades ierīces, piemēram, CD-ROM diskdzinis vai datortīkla, piemēram, interneta pieslēgums. Kategorija iekļauj programmas nodrošinājuma pielikumus, elektroniskus tekstus, bibliogrāfiskas datubāzes, tīmekļa vietnes, e-grāmatas, e-žurnālu krājumus, utt. (57).

Bibliotēkai jāizmanto iespējas un jāveicina sociālā kapitāla veidošanās Latvijā, piedāvājot visām lietotāju grupām atbilstošus pakalpojumus. Tas labvēlīgi ietekmēs personības attīstību, cilvēka spēju iekļauties sabiedriskajā, ekonomiskajā un politiskajā sfērā. Katra indivīda cilvēkpotenciāls ietekmēs sociālā kapitāla līmeni.

Jaunākajās klasēs bērni sāk veidot psihiskās sistēmas „draugs - nedraugs”, sāk dominēt vajadzība iegūt sev draugu, izveidot grupiņu vai iekļauties pašam kādā grupiņā un atrast tajā savu vietu (54). Bērni sāk veidot savus sociālos tīklus, kas var palīdzēt risināt viņu vajadzības un problēmas – dalīties, palīdzēt informācijas ieguvē, atbildēt uz jautājumiem. Šajā vecumā bērni par draugiem uzskata tos, ar kuriem viņi visbiežāk ir kopā. Mūsdienu ekonomiskajos apstākļos vecākiem arvien vairāk laika jāvelta naudas pelnīšanai, arvien mazāk laika paliek bērniem un ģimenei, un bērns par savu draugu var sākt uzskatīt televizoru vai datoru. Drauga lomu var uzņemt arī bibliotekārs un bibliotēka – grupas veidotāja lomu. Bērni ir ļoti atšķirīgi un vienlaikus arī ļoti līdzīgi, viņiem ir daudzveidīgas spējas un vajadzības, tādēļ bērni var bagātināt viens otru.

Arī izglītības programmas nodrošina bērna vispusīgu attīstību, tomēr skola bērniem uzliek obligātus pienākumus un prasības, ko bieži vien ir grūti izpildīt, jo sākumskolas periodā bērniem ir grūti pakļaut savu uzvedību gribas kontrolei. Turpretī bibliotēkā bērniem nav tik stingru prasību, bet ir iespējas izveidot personības attīstību veicinošus informācijas resursus.

Publisko bibliotēku, muzeju un arhīvu koordinējošs rīcības projekts Eiropas Komisijas 6. ietvarprogrammā „*Calimera labas prakses vadlīnijas*” uzsver bibliotēkas kā vietējās institūcijas nozīmi sociālā kapitāla veidošanā (10). Bibliotēkai „*jāveltī lielāka uzmanība izglītības kultūras pilnveidei un jāatrod veidi, kā noteikt tās ietekmi uz sabiedrības apmācību. Bibliotēka var dot savu ieguldījumu bērnu prasmju attīstīšanā, ciešāk sadarbojoties ar skolām un nodrošinot bērniem drošas un aizraujošas vietas mācībām, kā arī virtuālo vidi*” (10).

Piedāvājot atbilstošus resursus, piemēram, kvalitatīvu izglītojošu interneta resursu katalogus, audio grāmatas, saliekamas attēlu mozaīkas, spēles objektu grupēšanai pēc dažādiem kritērijiem u.c., bibliotēka var veicināt bērna prāta un intelekta attīstību.

Secinājumi

1. Cilvēkpotenciāls nerodas pats no sevis, tas ir jāveido, jāattīsta un jākopj. Tā veidošanās un attīstība notiek visās jomās, kur darbojas cilvēks - darba vidē, izglītībā, kultūrā, zinātnē, socializācijas institūcijās, to ietekmē vēsture, pasaules pieredze.

2. Publiskās bibliotēkas var sekmēt sociālā kapitāla veidošanos, sadarbojoties ar brīvprātīgo organizācijām, būt neformāla cilvēku satikšanās vieta, nodrošinot universālo informācijas pakalpojumu.
3. Latvijas un starptautiskie dokumenti un koncepcijas, kas regulē bibliotēku darbību, nosaka, ka bibliotēkām ir jānodrošina katram sabiedrības loceklim brīva pieeja informācijai un zināšanām.
4. Bērnu bibliotēkām jāapmierina jaunās paaudzes prasības informācijas, kultūras un izklaides jomā un jānodrošina dažādu formātu attīstošie materiāli, ieskaitot datorus un programmnodrošinājumu.
5. Bibliotēkai jāveicina sociālā kapitāla veidošanās Latvijā, jo tas labvēlīgi ietekmēs personības attīstību, cilvēka spēju iekļauties sabiedriskajā, ekonomiskajā un politiskajā sfērā un tādējādi katra indivīda cilvēkpotenciāls ietekmēs sociālā kapitāla līmeni.
6. Bibliotēka var dot savu ieguldījumu bērnu prasmju attīstīšanā, ciešāk sadarbojoties ar skolām un nodrošinot bērniem drošas un aizraujošas vietas mācībām, kā arī virtuālo vidi.
7. Cilvēks ir būtne, kas attīstās visu mūžu, bet bērniem sākumskolas vecumā ir visaugstākā mācīšanās un izzīņas motivācija salīdzinājumā ar vēlākiem gadiem, tādēļ bibliotēkām īpaši svarīgi ir pievērsties kvalitatīvu bērnu resursu attīstībai.

1.3. Bērna personības attīstība

Bērna attīstības faktori ir dabiskā un sociālā attīstība. Sociālās attīstības pamats ir saskarsme un sadarbība, savukārt dabiskā attīstība notiek fiziski – spēks, izturība un veiklība, un psihiski – intelekts, emocijas un griba.

Bērns socializācijas procesā atrodas ļoti sarežģītā situācijā. Viņš vienlaikus pārstāv savu – bērnu sabiedrību un pieaugušo, no kurām katra atstāj nopietnu iespaidu uz viņa personības attīstību (bērnu subkultūras). Vairāki psihologi – L. Vigotskis (*Выготский*), E. Eriksons (*Erikson*), D. Elkoņins (*Эльконин*) u.c. secinājuši, ka bērna personības attīstība ietver vairākus periodus – jaundzimušā, agrīnās bērnības, pirmskolas un sākumskolas vecums un katram no tiem ir raksturīgas bioloģiskās, psiholoģiskās un sociālās īpatnības un katram periodam ir kāds vadošais darbības tips.

1.3.1. Vispārīgs jaunākā skolas vecuma bērnu raksturojums

Jaunākā skolas vecuma stadijā (6 vai 7 – 11 (12) gadi) bērnam nozīmīgākās vajadzības ir zināšanu un prasmju apguve, spēju attīstīšana, saskarsme, vajadzība būt mīlētam un apliecināties (43). Šai periodā bērns kļūst patstāvīgāks (65).

6 – 12 gadu vecumā bērns sevi identificē ar noteikta dzimuma pārstāvjiem, apgūst atbilstošās uzvedības normas un manieres (54).

Šajā vecumposmā bērnam strauji mainās vide – viņš sāk skolas gaitas. Bērnam ir asa uztvere, viņš ir zinātkārs, ar spilgtu iztēli. Ar mācību darbībām, spēlēm un saskarsmi bērna izziņas procesi no dabiskās spontanitātes pamazām piemērojas sociālajām ievirzēm, normām un tradīcijām. Septiņu gadu vecumā bērnam ir pietiekami attīstīta atmiņa – viegli un cieši viņš patur prātā to, kas viņu sevišķi pārsteidz, kas tieši ir saistīts ar viņa interesēm. Bērns pats ir spējīgs izvirzīt sev mnemonisku⁶ uzdevumu. Bērns empīriski apgūst atsevišķus racionālas iegaumēšanas un mācīšanās paņēmienus - viņš jau zina no pieredzes, ka ir vairākas reizes jāatkārto, lai kaut ko atcerētos (63).

Sākumskolas perioda sākumā bērnam jau ir samērā labi attīstīta runa – tā ir gramatiski pareiza un izteiksmīga, vārdu krājums pietiekami bagāts ar lielu abstrakto jēdzienu īpatsvaru. Bērns samērā labi prot izprast dzirdēto, sakarīgi izteikt savas domas, ir spējīgs veikt elementāras prāta operācijas – salīdzināt, vispārināt. Bērns mēģina izdarīt secinājumus, kas tomēr ne vienmēr ir pareizi, jo skolas vecumā bērnam spēja apzināties izpaužas atmiņas un uzmanības jomā – viņš spēj pārvaldīt šīs intelektuālās funkcijas, bet nespēj pārvaldīt un apzināties savus domāšanas procesus. Bērns spēj veikt daudzas loģiskas darbības, kad tās ir viņa paša spontānās domāšanas rezultāts, bet viņš nespēj analogiskas darbības veikt, kad nepieciešama to tīša un apzināta izpilde (63).

Bērns sāk apzināties emocionālos pārdzīvojumus – sāk saprast, ko nozīmē jēdzieni *es esmu priecīgs, bēdīgs, dusmīgs, nikns utt.*, viņam sāk veidoties noteikta attieksmju sistēma pret sevi, citiem un pasauli kopumā, kas nebija iespējams iepriekšējā attīstības periodā, kad nebija prasmes vispārināt pārdzīvojumus. Šīs sistēmas izveide ir lūzuma punkts un atstāj ietekmi uz bērna turpmākās individuālās attīstības procesu (65).

Bērna raksturs jaunākajā skolas vecumā vēl nav izveidojies, rakstura iezīmju izpausmes nav stabilas un nostiprinājušās, tās var būt pretrunīgas un nepastāvīgas. Bērns var būt kautrīgs, noslēgts un nesavaldīgs, var būt grūtības ātri pārslēgties no vienas darbības uz citu. Bērniem šai

⁶ Tāds, kas palielina atmiņas apjomu (55).

vecumā piemīt arī tādas īpašības kā atsaucība, zinātkāre, vaļsirdība un uzticēšanās. Viena no raksturīgākajām šī vecuma īpatnībām ir impulsivitāte – bērna vēlme nekavējoties darboties tiešu impulsu, pamudinājumu iespaidā, nedomājot un neapsverot visus apstākļus (65).

Šī vecumposma īpatnība ir arī gribas nepietiekamība, īpaši pirmo un otro klašu skolēniem – viņi neprot ilgi sekot vienam izraudzītajam mērķim, neatlaidīgi pārvarot grūtības. Neveiksmes gadījumā bērns var pazaudēt ticību saviem spēkiem un iespējām. Spēja ar gribu regulēt savu uzvedību attīstās tikai pakāpeniski.

Bērna apziņā veidojas morāles un tikumisko normu sistēmas, kuras bērns arī cenšas izpildīt. Bērns pieņem bezierunu paklausību un ļoti nopietni uztver pieaugušo vērtējumu, jo pieaugušais viņam ir autoritāte (54).

Septiņu gadu vecumā bērnam sākas jauns pašvērtējuma līmenis, kas saistīts ar gribas attīstību, pašregulāciju un paškontroli. Bērna pašvērtējumā vairs nav tikai ārējās kvalitātes, sevis raksturošanai tiek izmantoti psiholoģiski termini un fiziskais raksturojums tiek atdalīts no garīgā. Bērns iemācās raksturot savas rīcības motivāciju. Šajā vecumā bērni nemitīgi salīdzina sevi ar citiem, tomēr mācās arī atšķirt sevi no citiem un uztvert kā unikālu (65).

Šī perioda būtiskākās negatīvās iezīmes ir psihiskā līdzsvara traucējumi, gribas un rakstura nepastāvība, bērns zaudē dabiskumu, vaļsirdību un kļūst samākslots, aizvien nozīmīgāks bērna darbībā kļūst intelekts (65).

Šajā vecumposmā svarīga nozīme ir gan skolai, gan dažādiem vaļaspriekiem un pulciņiem. Paša bērna darbība kļūst par svarīgu stimulu avotu. Bērna kognitīvā un sociālā attīstība lielā mērā atkarīga no vaļasprieku kvalitātes un daudzpusības.

Vides ietekme uz bērna attīstību

Mainoties bērnam, mainās arī viņa attieksme pret apkārtējo vidi. Psihologs Ļ. Vigotskis uzsver mijiedarbību starp vidi un indivīdu, kas izpaužas kā bērna darbība sociālajā vidē atbilstoši vides radītajām iespējām – ja ir radīta pozitīva, attīstoša vide, tad bērns bez īpašiem sarežģījumiem var attīstīties kā personība (43).

Bērni sāk mācīties no apkārtējās vides, kas ir visu viņu jēdzienu, ideju, faktu un attieksmju avots. No sociālās un kultūrvides ir atkarīgi bērna stimuli un tas, kā par tiem rūpējas. Bērna izziņas attīstības pamats ir mijiedarbība starp cilvēkiem attiecīgajā kultūrvīdē pirms vēl bērns spēj veidoties psiholoģiskie procesi – ideju, notikumu, attieksmju un stratēģiju atspoguļojums. Sociālā mijiedarbība nosaka izziņas kategorijas – garš, drosmīgs, bagāts, tā nosaka, kas tiek uzskatīts par skumju, kas par jautru. Personības psiholoģiskie procesi sākas kā sociāli procesi, kuru modeļus nosaka vide. Ļ. Vigotskis uzskata, ka bērnu mācīšanās tiek

veicināta, ja procesā piedalās zinošs pieaugušais, jo izziņas attīstība tādā norisē virzās no citu kontrolētas uz paša apzinātu uzvedību (20).

Ja bērna socializācija noris veiksmīgi, notiek centības interiorizēšana, bet neveiksmīga socializācija izraisa nepilnvērtības sajūtu (65).

Jāņem vērā tas, ka šobrīd aizvien lielāks bērnu skaits aug pie datora ekrāna un daudz laika pavada mākslīgā vidē. Dž. Rifkins (*Rifkin*) uzskata, ka šo bērnu un jauniešu pasaule ir teatrāla, nevis ideoloģiska un tajā galvenais uzsvars tiek likts uz spēli, nevis uz darbu. Pastāv pretēji uzskati par to, kā dzīve pie datora ekrāna ietekmē bērnu un jauniešu uztveres spējas. Tā saucamās *dot-com* paaudzes pārstāvji reālo dzīvi var sākt uzskatīt tikai par nedaudz svarīgāku nekā izklaide, viņiem var pietrūkt pieredzes, lai spētu izprast apkārtējo pasauli un tai pielāgoties. Citi uz šo procesu raugās pozitīvāk, jo uzskata, ka šajā tīklu un savienojumu pasaulē nozīmi zaudē jēdzieni „mans” un „tavs”, un tie tiek aizstāti ar fiksētām realitātes uztveršanas iespējām, kas cilvēkus mudina sadarboties, ne sacensties savā starpā (44).

Pieaugušajiem piemīt neticami liela vara, uzskata psiholoģe Dž. Džonstone (*J. Jonston*), jo viņa uzskata, ka bērni īsteno mūsu cerības un attaisno mūsu uzskatus par viņiem. „*Bērnām atšķirība starp to, vai viņš ir labs vai slikts, nav tik daudz saistīta ar viņa uzvedību kā ar apkārtējo attieksmi*” (16, 246.lpp.). Šo ietekmi lietderīgi var izmantot bibliotēkas un bibliotekāri.

1.3.2. Izziņas attīstība

Atmiņa

Jaunākā skolas vecumā bērniem atmiņa attīstās divos virzienos – pastiprinās verbāli loģiskās, jēdzieniskās iegaumēšanas loma (salīdzinot ar tēlaino atmiņu), un bērns apgūst spēju apzināti vadīt savu atmiņu un regulēt tās izpausmes – iegaumēšanu, reproducēšanu un atcerēšanos (54).

Iegaumējot informāciju, lielākā daļa bērnu šajā vecumā vēl neprot saskatīt kopsakarības starp atsevišķām informācijas vienībām, bet iegaumē mehāniski vai uz emocionālā pārdzīvojuma pamata. Sākumskolas bērniem vairāk attīstās mehāniskā atmiņa – jo vairāk atkārto, jo labāk atceras, neapzinoties iegaumējamās informācijas iekšējo jēdzienisko saistību. Bērns nesaprot, ko prasa no viņa, kad viņam liek iegaumēt – pareizi un pilnīgi, pēc bērna domām, nozīmē burtiski (67).

Kaut arī bērnam šajā vecumā ir diezgan labi attīstīta runa, viņam ir vieglāk reproducēt burtiski nekā pastāstīt vispārīgo saturu saviem vārdiem (67).

Sākumskolas posmā visnozīmīgākais izziņas process ir atmiņa, jo uz to balstās domāšanas attīstība, tādēļ bērniem jā māca iegaumēt, izmantojot loģiku un asociācijas (54).

Gandrīz visi psihologi norāda, ka funkcijas darbojas nesaraujamā saistībā cita ar citu. Krievu psihologs Ļ. Vigotskis uzskata, ka iegaumēšanai ir nepieciešama uzmanība, uztvere un apjēgšana, uztvere sevī iekļauj uzmanības, atpazīšanas un izpratnes funkciju (63).

Uztvere

Bērna uztvere jaunākajā skolas vecumā ir cieši saistīta ar darbošanos – uztvert nozīmē kaut ko darīt ar to, paņemt, aizskart. Vairāk tiek uztverts arī tas, kas tieši bērnam vajadzīgs viņa dzīvē, un tas, uz ko norāda pieaugušais (66).

Bērna uztvere šī vecumposma sākumā ir izteikti emocionāla – vispirms tiek uztverti tie objekti, īpašības vai pazīmes, kas bērnam izraisa tīšu emocionālu reakciju – viss, kas ir spilgts un uzskatāms (67).

Tāpat kā iepriekšējā attīstības periodā, bērna uztveres attīstībā svarīga nozīme ir ilustrācijām. Ja mazāki bērni attēlus uztver pēc uzskaites principa - kas tur redzams, tad no 6 – 9 gadu vecumā raksturīgs ir aprakstīšanas līmenis – kāds kurš ir, bet no deviņu gadu vecuma interpretēšanas līmenis – kas ar ko un kāpēc. Vispirms bērns uztver priekšmetus, pēc tam darbības un tikai pēc 12 gadu vecuma attiecības (54).

Uztveres attīstībā svarīga ir salīdzināšana, piemēram, dažādu augu vai dzīvnieku attēlos tiek meklētas kopīgās vai atšķirīgās iezīmes.

Sākumskolas skolēniem ir īpatnēja laika un telpas uztvere – viss, kas sniedzas pāri tiešās pieredzes ietvariem, tiek uztverts nekonkrēti un raksturots kā sen un tālu, pat ja bērns zina un nosauc precīzus skaitļus (21).

Spēcīgi bērna uztveri ietekmē dators, kur trīsdimensiju attēlu iespējams papildināt ar skaņas efektiem, bērns neuztver tekstu, bet attēlu un pierod uztvert aizvien blīvāku informāciju. Pagājušā gadsimta deviņdesmitajos gados ASV tika publicēts pētījums par skolēniem, kas parādīja, ka skolēni stundas laikā spēj koncentrēties tikai septiņas minūtes (18). Aizdomāties liek T. Ēriksena (*Eriksen*) secinājums, ka viņi jau pieraduši pie reklāmas pauzēm televīzijā ik pēc septiņām minūtēm.

Domāšana

Sākumskolas periodā bērniem noris lielas pārmaiņas domāšanā, uzskata Ļ. Vigotskis, uztvere un atmiņa līdz skolas laikam jau ir kaut kādā mērā attīstītas, turpretī intelekta visstraujākā

attīstība notiek tieši jaunākajā skolas vecumā. Domāšanas attīstība izraisa kvalitatīvus pārkārtojumus uztverē un atmiņā, liek tām pārvērsties par regulējamiem procesiem (66).

Lielākajai daļai bērnu šajā vecumā nav loģiskās domāšanas – viņi nemeklē sakarības starp atsevišķām informācijas vienībām, bet iegaumē mehāniski vai uz emocionālā pārdzīvojuma pamata. Bērns septiņu - astoņu gadu vecumā domā konkrētās kategorijās, balstoties uz priekšmetu un parādību uzskatāmām īpatnībām un īpašībām. Jaunākā skolas vecuma periodā bērnam notiek pakāpeniska pāreja no parādību ārējo iezīmju izzināšanas uz to būtības izzināšanu, uz būtisko īpašību un pazīmju atspoguļošanu domāšanā, kas dod iespēju izdarīt pirmos vispārinājumus, pirmos secinājumus, saskatīt pirmās analogijas, izdarīt elementārus prāta slēdzienus. Bērnam apziņā sāk veidoties zinātniski jēdzieni, kas ir atšķirīgi no sadzīves jēdzieniem, kas veidojas bērna apziņā, pamatojoties uz viņa dzīves pieredzi ārpus mērķtiecīgām mācībām (63). Jaunākā skolas vecuma bērnu analītiskā darbība attīstās virzienā no uzskatāmi darbīgās uz abstrakto prāta analīzi, no atsevišķa priekšmeta un parādības analīzes uz priekšmetu un parādību savstarpējo sakaru un attieksmju analīzi.

Šajā vecumā būtiska ir arī radošās domāšanas attīstība, kā pamatā ir iztēle - spēle, kas virzīta uz noteiktu radošu mērķi. Iztēles darbībā notiek alternatīvu veidošana sagaidāmajam, parastajam un ikdienišķajam. Tas ir domāšanas veids, kad rodas kaut kas jauns, kas dod iespēju „paplašināt situācijas iespējas, vērtējot situāciju no cita viedokļa ar cerību saskatīt negaidītus risinājumus jebkuram uzdevumam” (59, 53.lpp.). Pēc G. Svences uzskatiem, mūsu skolas vairāk pievēršas loģiskās domāšanas attīstībai, izmantojot mehānisko iegaumēšanu un domāšanas operāciju apguvi. Tomēr tikai loģikas attīstīšana nerada bērnam mācību satura izpratni kopumā, neveido pozitīvu attieksmju sistēmu pret sevi un skolu kopumā. Piedāvājot mācīties tikai pēc etaloniem, noteiktiem skolotāja izvirzītiem standartiem, bērnam neattīstās mācību satura sasaiste ar dziļākajām personiskajām sistēmām, kuras (nevis mācību saturs pats par sevi) determinē pasaules uztveri. Ja bērnam neizveidojas radošā domāšana, viņš pierod gaidīt komandas un atkārtot darbības pēc parauga (54). Matemātiķe un dabaszinātņu maģistre I. Veilande uzskata, ka domāšanas procesa attīstībā ļoti svarīgas ir matemātiskās spēles, kas ir atraktīvs veids, kā nepiespiestā veidā atrisināt bērnu zinātkāri. „Matemātiskās spēles attīsta sešus prāta darbības tipus:

- atcerēšanās – faktu un priekšstatu atjaunošana atmiņā;
- replikācija – paraugu vai algoritmu realizēšana;
- pamatošana – atsevišķa gadījuma pakļaušana kopējam principam;

- reorganizācija – uzdevuma sākuma nosacījumu transformēšana, par jaunu problēmsituāciju, kurai var rast oriģinālu risinājumu;
- sasaiste – jauniegūto zināšanu sasaiste ar agrāk iegūtajām;
- refleksija – domas un tās rašanās cēloņu apzināšana” (62).

Iztēle

Iztēle ir viens no svarīgākajiem psihiskajiem izziņas procesiem, bez kura nav iespējama jebkura mācību priekšmeta apguve.

Jaunākajā skolas vecumā bērniem ir raksturīga reproduktīvā iztēle, kad lielākā daļa bērnu izmanto iepriekš iegūto pieredzi (54;63).

Turpina attīstīties arī radošā iztēle - spēja vecos priekšstatus un tēlus apvienot aizvien jaunās kombinācijās. Tēli kļūst reālistiskāki, bez neapvaldītās fantāzijas ietekmes, kas nav saistīta ar loģikas likumiem. Bērna iztēlē aizvien biežāk veidojas tēli, kas nav pretrunā ar īstenību, kaut arī tie nav vienkārši pieredzes atspulgi. Iztēle pakāpeniski atbrīvojas no tiešo iespaidu ietekmes – tai tiek piešķirts radošs raksturs, tomēr pastiprinās arī iztēles reālisms – attīstās spēja kontrolēt un vērtēt iztēlē radītos tēlus no loģikas pozīcijām, ņemot vērā reālās pasaules likumus (66).

Uzmanība

Uzmanības galvenā īpatnība šai vecumposmā ir tīšās uzmanības vājums, iespējas ar gribu vadīt uzmanību. Bērns sevi var piespiest strādāt tad, ja ir tuva motivācija – saņemt labu atzīmi, nopelnīt uzslavu, vislabāk un visātrāk pabeigt uzdevumu salīdzinot ar citiem skolēniem(66).

Bērna uzmanības attīstība notiek sākot ar pirmsskolas vecumposmu un turpinās visu mācību laiku. Uzmanības attīstībai sākumskolas vecumā ir svarīgi dot uzdevumus, ko iespējams atrisināt ar ārēju palīglīdzekļu palīdzību, piemēram, krāsainas kartītes, ja uzdevums prasa šo krāsu izslēgšanu (67).

Vairāki psihologi un pedagogi ir pierādījuši, ka bērna izziņas attīstību labvēlīgi ietekmē spēles. Spēle stimulē bērna darbības radošo procesu, veicina spriedzes noņemšanu, atbrīvo no stresa. Spēle var būt kā garīgās enerģijas pārpalikuma realizēšanas veids, spēle var kalpot kā vingrinājums reālajā dzīvē, dod iespējas realizēt nerealizējamas ieceras, spēle ļauj bērnam orientēties kultūras un garīgās dzīves jautājumos, kā arī ļauj atpūsties - pārslēgties no vienas darbības uz otru, kā rezultātā tiek atjaunoti fiziskie un garīgie spēki. Spēlei nav noteikta mērķa, bet svarīgs ir pats process (5).

Ar intelektuāli radošās jeb didaktiskās spēles, pie kurām pieskaitāmas arī datorspēles, bērns apgūst vai nostiprina kādu konkrētu mācību vielu, prasmes vai iemaņas un mācās veikt izziņas darbību. Ar spēļu palīdzību bērņā veidojas arī sociālās funkcijas – attīstās bērna attieksme pret dažādām parādībām un procesiem, kā arī bagātina spēles dalībnieku komunikācijas pieredzi (5).

Spēles laikā bērņā attīstās arī darbības funkcijas. Spēles motivācija veicina spēlētāja interesi par spēli un tās darbību, padarot darbību motivētu un apzinātu. Spēles laikā dalībnieki imitē reālās dzīves darbības, meklē jaunus risinājumus. Spēles laikā bērnam ir iespējams ne tikai paplašināt savu redzesloku, bet arī kompensēt kādas iespējas trūkumu, parādot kādas citas spējas. Spēles laikā dalībniekam ir iespēja salīdzināt savas zināšanas un prasmes ar citu spēlētāju iemaņām un prasmēm (5).

Spēlei bērņā jārada interese un labsajūta. Spēlei ir jābūt kā dabiskai bērna izpausmes formai, ar kuras palīdzību tiek izprasta un izziņāta pasaule, spēlei jābūt atbilstošai bērna vecumam un spējām, ir jābūt skaidri formulētiem un saprotamiem spēles noteikumiem (49).

Vairāku pedagogu pētījumi pierādījuši, ka bērna izziņas darbības attīstība atkarīga no vairākiem apstākļiem. Izziņas interesi bērņos rada līdzsvarots jaunās un jau zināmās informācijas daudzums, jo tas, kas bērņam ir pavisam svešs, nevar izraisīt bērņos tieksmi jautāt un meklēt, bet labi zināmais vairs nav interesants. Bērņam ir jānodrošina iespējas izmantot savu iniciatīvu un aktivitāti priekšmeta radošai pārveidošanai, jo tas palielina skolēnu interesi par darbu. Interesi rada un saglabā darbošanās gaitā gūtie rezultāti. Piemēram, ja bērņam izdevies sekmīgi atrisināt kādu matemātikas uzdevumu, interese par matemātiku pieaug. Svarīgs faktors bērņam ir arī jauno zināšanu pielietojums reālajā dzīvē, piemēram, interese par augiem var palielināties, kad bērņš uzzina par augu ārstnieciskajām īpašībām. Bērņu interese par kādu tēmu pieaug, ja cilvēks, kas par to stāsta, ir prasmīgs, saprotami un aizraujoši prot pastāstīt (67).

1.3.3. Izglītība – kvalitatīvas personības attīstības priekšnoteikums

Mācībām ir noteicošā loma skolēna attīstībā. Zināšanu uzkrāšanās izraisa zinātniskās domāšanas tipu līmeņa paaugstināšanos un tas savukārt ietekmē spontānās domāšanas attīstību (63).

Ļ. Vigotskis uzskata, ka katram vecumam ir savs mācāmības līmenis un tikai noteiktos vecumos bērņam var likt apgūt kādas noteiktas darbības. Mācīšana ir labvēlīgāka tajā stadijā, kad atbilstošie psihes mehānismi vēl tikai briest (66).

Katrs bērns piedzimst ar savu temperamentu – individuālām psiholoģiskām īpatnībām, kas nosaka viņa darbību. Atkarībā no temperamenta, bērnam ir arī savs individuāls mācīšanās temps un bērniem būtu jādod iespēja pašiem regulēt savu mācību apguvi, nevis tā jāuzspiež. Dažiem bērniem nepieciešams vairāk uzmanības, varbūt nepieciešama atšķirīga palīdzība nekā pārējiem grupas audzēkņiem, un tas nozīmē, ka bērniem vairāk nepieciešami mācīšanās apstākļi, nevis formālā mācīšanās (20). Pazīstot šodienas izglītības situāciju, ir grūti iedomāties, ka skolotājs no uzrauga varētu kļūt par individuālu padomdevēju, bet bibliotēka zināmā mērā var nodrošināt mācīšanās apstākļus, vidi un materiālus, kas nepieciešami bērna zināšanu veidošanai.

Profesore M. Kūle uzskata, ka skola nevar izdarīt visu, ko gribētu – vadīt, kontrolēt un socializēt (30). Viņa uzskata, ka izglītība lielākoties norisinās ārpus skolas un par paraugiem kļūst televīzijas pārraides, plašsaziņas līdzekļi, kino, iela.

Izglītībā svarīga ir skolēnu intereses izraisīšana (46). G. Rudzītis uzskata, ka interese ir psihi pamatīpašība, bez kuras intelekta darbība nebūtu iedomājama, kas bērnu interesē, to iemācās “īsi un ātri”. Psihi var interesēt tikai tādas lietas un parādības, kas sniedz vai apsola sāpes vai baudu, tīksmi vai netīksmi. Interesantas cilvēkam ir tās lietas, kuras ir saistītas ar viņa dzīves darbībām (46).

„Aktīvākie skolēni atrod iespējas izmantot internetu savu zināšanu paplašināšanai, plaši ir pieejama populārzinātniskā informācija pašmāju un ārzemju TV kanālos, tādēļ nebūtiskas un dažkārt novecojušas informācijas mācīšanās skolā, protams, nevar izraisīt interesi, bet tikai rada nepatiku pret skolu” (59, 72. lpp.). J. Valbis izpētījis pamatizglītības attīstību ārzemēs un iepazīstina ar ASV izglītības speciālistu atzinumiem, kas publicēti speciālās brošūrās katrai klasei, zināšanu sistēmā iekļaujot visu labāko, kas radīts pasaulē, atlasot materiālus atbilstoši skolēnu uztveres spējai katrā vecumā. Savukārt Lielbritānijas izglītības speciālisti iesaka katram skolēnam izveidot uz informācijas tehnoloģijām balstītu mācību mapi, kas būtu pamats mācībām un personības izaugsmei (59). Latvijas skolēniem šādu mapi varētu izveidot publiskās bibliotēkas, ne katram skolēnam, bet noteiktām klasēm vai dažādām vecuma grupām.

Pastāv dažādi, pat pilnīgi pretēji uzskati par interneta ietekmi uz bērnu personības attīstību. ASV pedagogu veiktie pētījumi liecina, ka to klašu skolēni, kuri mācību procesā izmantojuši datorus, pamata prasmju testos ieguvuši trīsreiz augstākus rezultātus nekā viņu vienaudži, kuri tos nav izmantojuši (64). Arī pārbaudes darbi ir radošāki tiem skolēniem, kuriem mācību laikā bijis pieejams internets. Tehnoloģiski attīstītā vidē bērni mācās ar lielāku entuziasmu, bērniem, kas izmanto datorus, ir labāka rakstītprasme un šie bērni efektīvāk apspriež un risina dažādas problēmas (64).

Pastāv arī pretējais viedoklis, ka bērniem vispirms jā māca lasīšana, matemātika un vēsture un tikai tad sērfot internetā un spēlēt spēles, jo daudzi skolēni nav lasījuši Marku Tvenu, Šekspīru un citu klasiķu darbus. Bērniem jau tā ir grūti koncentrēties, bet internetā attīstās tikai īslaicīgā uzmanība – viens peles klikšķis un viņš jau atrodas citā vietā (64).

Viens no svarīgākajiem interneta izmantošanas aspektiem ir iemācīt atrast un izmantot informāciju, bet jā māca ir ne tikai bērni, bet arī vecāki un citi pieaugušie, kas strādā ar bērniem, it īpaši jaunākā skolas vecuma bērnu vecākiem (4). 2000. gadā Amerikas Bibliotēku asociācijas ALA (*American Library Association*) Bērnu bibliotekārās apkalpošanas asociācija (*Service to Children*) saistībā ar interneta izplatīšanos bērnu bibliotekāri ir uzņēmušies papildus pienākumus:

- apmācīt vecākus strādāt ar internetu un atbalstīt, lai viņi aktīvi uzņemtos palīdzēt bērniem, kad viņi izmanto internetu;
- meklēt un ieteikt kvalitatīvas interneta vietnes bērniem;
- aktīvi iesaistīties interneta politikas un programmu veidošanā un attīstībā, kas vecākiem palīdzētu aizsargāt bērnus no neatbilstošiem materiāliem un nodrošināt bērniem pieeju informācijai, kas viņiem nepieciešama (4).

Bērnu bibliotekāri ikdienas novērtē grāmatas, žurnālus un dažādus rakstus, lai noteiktu labākos un ieteiktu, tīmekļa vietnes nav izņēmums. Piedāvājot atbilstošus resursus, piemēram, kvalitatīvu izglītojošu interneta resursu katalogus, audio grāmatas, saliekamas attēlu mozaīkas, spēles objektu grupēšanai pēc dažādiem kritērijiem u.c., bibliotēka var veicināt bērna prāta un intelekta attīstību.

Secinājumi

1. Bērna personības attīstība ietver vairākus periodus un katram no tiem ir raksturīgas bioloģiskās, psiholoģiskās un sociālās īpatnības.
2. Jaunākā skolas vecumā bērniem nozīmīgākās vajadzības ir zināšanu un prasmju apguve, spēju attīstīšana, saskarsme un vajadzība apliecināties.
3. Sākumskolas periodā bērna izzīņas procesi ar mācībām, spēlēm un saskarsmi piemērojas sociālajām ievirzēm, normām un tradīcijām.
4. Bērns spēj veikt daudzas loģiskas darbības, kad tās ir viņa paša spontānās domāšanas rezultāts, bet viņš nespēj analogiskas darbības veikt, kad nepieciešama to tīša un apzināta izpilde.

5. Bērniem šai vecumā piemīt arī tādas īpašības kā atsaucība, zinātkāre, vaļširdība un uzticēšanās. Viena no raksturīgākajām šī vecuma īpatnībām ir impulsivitāte – bērna vēlme nekavējoties darboties tiešu impulsu, pamudinājumu iespaidā, nedomājot un neapsverot visus apstākļus.
6. Bērna kognitīvā un sociālā attīstība lielā mērā atkarīga no vaļsprieķu kvalitātes un daudzpusības.
7. Sākumskolas posmā visnozīmīgākais izziņas process ir atmiņa, jo uz to balstās domāšanas attīstība, tādēļ bērniem jāmača iegaumēt, izmantojot loģiku un asociācijas.
8. Bērna uztvere šī vecumposma sākumā ir izteikti emocionāla – vispirms tiek uztverti tie objekti, īpašības vai pazīmes, kas bērnam izraisa tīšu emocionālu reakciju – viss, kas ir spilgts un uzskatāms. Vairāk tiek uztverts arī tas, kas tieši bērnam vajadzīgs viņa dzīvē, un tas, uz ko norāda pieaugušais.
9. Šajā vecumā būtiska ir radošās domāšanas attīstība, kā pamatā ir iztēle - spēle, kas virzīta uz noteiktu radošu mērķi, jo iztēles darbībā notiek alternatīvu veidošana sagaidāmajam, parastajam un ikdienišķajam.
10. Bērns sevi var piespiest strādāt tad, ja ir tuva motivācija – saņemt labu atzīmi, nopelnīt uzslavu, vislabāk un visātrāk pabeigt uzdevumu, salīdzinot ar citiem skolēniem.
11. Vairāki psihologi un pedagogi ir pierādījuši, ka bērna izziņas attīstību labvēlīgi ietekmē spēles, kas stimulē bērna darbības radošo procesu, veicina spriedzes noņemšanu, atbrīvo no stresa. Domāšanas procesa attīstībā ļoti svarīgas ir matemātiskās spēles, kas ir atraktīvs veids, kā nepiespiestā veidā atraisīt bērnu zinātkāri.
12. Katrs bērns piedzimst ar individuālām psiholoģiskām īpatnībām un bērnam ir arī savs individuāls mācīšanās temps. Dažiem bērniem nepieciešams vairāk uzmanības, varbūt nepieciešama atšķirīga palīdzība nekā pārējiem grupas audzēkņiem un tas nozīmē, ka bērniem vairāk nepieciešami mācīšanās apstākļi, nevis formālā mācīšanās.
13. Lielbritānijas izglītības speciālisti iesaka katram skolēnam izveidot uz informācijas tehnoloģijām balstītu mācību mapi, kas būtu pamats mācībām un personības izaugsmei.

14. Viens no svarīgākajiem interneta izmantošanas aspektiem ir iemācīt atrast un izmantot informāciju, bet jāmāca ir ne tikai bērni, bet arī vecāki un citi pieaugušie.
15. ASV bibliotekāri ir apņēmušies veikt papildus pienākumus, lai veicinātu interneta izmantošanu izglītībai - meklēt un ieteikt kvalitatīvas interneta vietnes bērniem, apmācīt vecākus interneta lietošanā un nodrošināt bērniem nepieciešamo informāciju.

2. TEMATA IZPĒTES PAKĀPE

2.1. Bērni - interneta lietotāji

Latvijā, tāpat kā citur pasaulē, ar katru gadu pieaug interneta lietotāju skaits. 2000. gadā Latvijā interneta lietotāju skaits bija 6,5%, bet 2008. gada martā jau 47,4% no kopējā iedzīvotāju skaita (25).

Pētījums „Drošāks internets bērnu un jauniešu vidū” (14).

2006. gada septembrī – decembrī Latvijā tika veikts pētījums, kurā aptaujāti četrus mērķa grupu respondenti, ieskaitot bērnus vecumā līdz 13 gadiem, par viņu interneta lietošanas ieradumiem un informētību par drošu interneta lietošanu. Apkopotie dati liecina, ka vairāk kā 80% aptaujāto mājās ir dators, kuru regulāri izmanto 99,1% bērni vecumā līdz 13 gadiem. 43% bērnu vecumā līdz 13 gadiem internetu sākuši lietot 8-10 gadu vecumā. Interneta izmantošana ir ikdienišķa lieta, to katru dienu lieto 73% bērni un jaunieši, bet 22% to lieto vismaz reizi nedēļā. Galvenā interneta lietošanas vieta ir mājas, kur internetam piekļūst 64% bērni un 78% jaunieši.

Bērnu intereses internetā galvenokārt saistītas ar dažādu iepazīšanās lapu apmeklēšanu (62%) un spēlīšu spēlēšanu (57%). Mācību vai informācijas meklēšanai internets tiek izmantots attiecīgi 38% un 50% gadījumu.

96 % vecāki uzskata, ka ir nepieciešams bērniem mācīt, kā lietot internetu droši, bet gandrīz puse (50 %) vecāku uzskata, ka viņi nezina, kā pareizi būtu jāmāca bērns, lai viņš lietojot Internetu būtu pasargāts no negatīvas un kaitīgas ietekmes. 86 % skolotāju un 83,9 % aptaujāto vecāku uzskata, ka bērnam ir jāmāca, kā pareizi atlasīt sev nepieciešamo informāciju.

Pētījums „Bērnu pieredze internetā” (50)

Līdzīga pētījuma Nīderlandē dati rāda, ka bērni internetu visbiežāk izmanto spēlēm, tērzēšanai un mūzikas lejupielādei, bet mācības un interneta izmantošana mācībām ir tikai iemesls, lai piekļūtu internetam. Jaunāki bērni internetu vairāk izmanto spēlēm un informācijas meklēšanai, bet vecāki bērni - vairāk tērzēšanas kanāliem un e-pastam.

Pētījums Nīderlandē atklāj arī pozitīvos un negatīvos faktorus bērnu pieredzē internetā. Kā pozitīvo internetā bērni visbiežāk minējuši anekdotes, jokus un attēlus, kā arī informācijas meklēšanu par savu hobiju, sarunas ar draugiem un jaunu draugu iegūšanu.

50% bērnu, izmantojot internetu, ir guvuši negatīvu pieredzi. Visbiežāk tā ir pornogrāfija, vardarbība un draudi no pazīstamas vai svešas personas, kā arī bailes no vīrusiem, kas var sabojāt datoru.

Raksts „Kā spēles var uzlabot bērnu informācijpratību” (28)

2006. gadā O. Krausa (*Kraus*), balstoties uz simpozijā iegūtām novatoriskām idejām, paudusi savu izpratni par to, kā spēles var uzlabot bērnu informācijpratību. Raksta autore divus gadus mācījusi bērnus bibliotekārajās stundās un bieži satapusies ar studentu pasivitāti un viņu lūgumiem padarīt interesantāku bibliotekāro prasmju apguves procesu. O. Krausa uzskata, ka ilgstoša vienveidīgu informācijpratības uzlabošanas metožu pielietošana var radīt pretsparu un atbaidīt studentus no šo prasmju apguves. Bibliotekāriem ir iespēja apturēt bērnu „velnišķīgo” apsēstību ar spēlēm un ietverot spēles elementus bibliotekārajās stundās dot iespēju šai paaudzei iegūt labas bibliotēkas izmantošanas prasmes visam mūžam.

Piedāvājot bērniem un jauniešiem reālās pasaules situācijas un atļaujot tās risināt kā spēli, izmantojot apgūtas bibliotēkas izmantošanas prasmes, informācijpratības jēdziens zaudē savu teorētisko kvalitāti un kļūst par būtisku studentu dzīves sastāvdaļu. Rakstā minēta iespēja, ka bērniem un jauniešiem varētu tikt dots uzdevums, piemēram, pareizi diagnosticēt pacienta simptomus, izmantojot veselības datu bāzes.

Raksta autore uzskata par iespējamu sadarbību ar topošajiem datorzinību speciālistiem un programmētājiem, kas varētu veidot spēles, kur sabalansēti spēles elementi, zināšanu ieguves un bibliotēkas izmantošanas prasmes.

Noslēgumā autore atzīst, ka šobrīd mēs esam kultūras revolūcijas priekšā un bibliotekāri ir izdevīgā pozīcijā, lai varētu sadarboties ar spēlētāju (*gamers*) paaudzi. Nav vajadzības sākt ar kādu lielu spēli, piemēram, „Lielā auto zādzība” (*Grand Theft Auto*), bet pietiek ar vienkāršākām, lai iegūtu atsaucību un līdzdalību un rezultātā būs iespēja veidot arī lielākas spēles.

Autore uzskata, ka vajadzētu izbeigt bērniem un jauniešiem piespiedu kārtā likt apgūt informācijpratību. Spēlētāju aizstāve E. Neiburgere (*E. Neiburger*) no Ann Aboras (*ASV*) apgabala bibliotēkas *Spēlēšanas, Mācību un bibliotēku simpozijā (Gaming, Learning and Libraries symposium)* teikusi, ka bibliotekāriem ir jādara tik aizraujošas lietas, lai aizraujas elpa, un ka bibliotekāri, balstoties uz bērnu vēlmi spēlēt, var iemācīt dzīvē noderīgas informācijpratības un bibliotekārās prasmes pat kā joku.

2.2. Tīmekļa vietne bērnu bibliotēkai

Salīdzinoši neilgās tīmekļa pastāvēšanas laikā ir veikti vairāki pētījumi par tā izmantošanu. Tā kā bērni ir visātrāk augošā interneta lietotāju grupa, viņiem paredzētajiem resursiem īpaši jāprojektē tīmekļa vietņu saskarnes, meklēšanas un pārlūkošanas instrumenti.

Bērnu bibliotēku pakalpojumu filozofijas aprakstā P. Džons (*Jones*) ir identificējis septiņas prasības, kas būtu jānodrošina bērnu bibliotēkai:

- 1) Fiziskā aktivitāte (*Physical activity*): ķermeņa augšanas laikā nepieciešamas gan kustības, gan atpūta.
- 2) Pieredze, zināšanas un sasniegumi (*Competence and achievement*): bērniem nepieciešama iespēja izrādīties un saņemt apbrīnu tāpēc, ka viņi ir ļoti kautrīgi (*conscious*).
- 3) Pašnoteikšanās (*Self-definition*): bērniem nepieciešams izpētīt pasauli, pārdomāt viņu lomas un pieredzi.
- 4) Radošā izpausme (*Creative expression*): bērniem nepieciešams izpaust savas intereses, kas palīdz viņiem saprast un pieņemt sevi.
- 5) Pozitīva sociāla mijiedarbība (*Positive social interaction*): bērniem nepieciešams atbalsts, saskarsme un iespējas veidot attiecības ar pieaugušajiem un vienaudžiem.
- 6) Struktūra un skaidras robežas (*Structure and clear limits*): sistēma ar likumiem, ko bērni saprot, drošība, un palīdzība robežu izpratnē.
- 7) Jēgpilna piedalīšanās (*Meaningful participation*): bērniem nepieciešama iespēja paust viņu sociālās un intelektuālas iemaņas un atbildības sajūtu (41).

Arī bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei maksimāli būtu jāatbilst šīm prasībām, lai sabalansētu bērnu izzinošo, emocionālo un sociālo vajadzību attīstību.

Pētījums „Publisko bibliotēku tīmekļa vietnes bērniem” (21)

2000. gadā ASV tika veikts pētījums par deviņu bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm. Pētījuma mērķis bija iegūt informāciju par tīmekļa vietnes izveidošanas mērķiem. Vērtēšana notika pēc atbilstības septiņiem kritērijiem: uzziņu informācijas iegūšanas iespējas, pētniecības darbības iespējas, ieskaitot palīdzību mājasdarbu veikšanā, izklaides iespējas, saiknes veidošana ar sabiedrību, grāmatu lasīšanas veicināšana, interneta, kataloga un bibliotēkas lietošanas instrukciju pieejamība, informācijas avoti vecākiem, skolotājiem vai jebkurai citam, kurš strādā ar bērniem.

Pētījuma rezultāti pierādīja, ka analizētās tīmekļa vietnes visvairāk kalpo bērnu lasīšanas veicināšanai, jo visās tīmekļa vietnēs bija ieteicamās literatūras saraksts un saites uz grāmatas vai autora tīmekļa vietni. Populārākie priekšmeti, kas parādījās grāmatu sarakstos, bija vēstures liecības (77%), piedzīvojumi un izdzīvošana (66%), klasika (66%), stāsti par dzīvniekiem (55%), fantastika (55%), joki un smieklīgi atgadījumi (55%) un šausmu stāsti (55%).

Kā otrais mērķis bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes izveidei izrādījās uzziņu sniegšana. 88% vietņu ietver saites uz tiešsaistes uzziņu avotiem un reģionālo informāciju, 77% iekļauj saites uz bibliotēkas OPAC, un 44% iekļaut saites uz tiešsaistes uzziņu dienestiem.

Pētījuma dati parādīja, ka bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne kalpo kā vienots pētniecības instruments – 55% vietņu saturēja īpašu mājas uzdevumu sadaļu un 88% nodrošināja saites uz tiešsaistes periodiskiem izdevumiem. Katrā vietnē bija izveidotas vismaz astoņas saites uz specifisku priekšmetu vietnēm. Visās vietnēs bija saites uz avotiem par valdību (100%), vēsturi (100%), literatūru un autoriem (100%) un zinātņi (100%).

Bibliotēkas tīmekļa vietne kalpo kā publisko attiecību instruments. Ja katrā tīmekļa vietnē bija bibliotēkas nosaukums, tad mazāk nekā pusē bija iekļauta fiziskā adrese, bibliotēkas telefona numuru, e-pasta, adrese darba laiks, bērnu bibliotekāra vārds vai bibliotēkas fotogrāfija.

Bibliotēkas tīmekļa vietnes kalpo kā izglītības avots drošam darbam ar internetu, informācijas tehnoloģijām. Visās analizētajās tīmekļa vietnēs bija norādījumi un informācija par drošību internetā, tomēr citi kritēriji šai kategorijai bija ļoti zemi, ar 22% vietņu bija konsultācijas par interneta izmantošanu, 11% - informācija par meklēšanas iespējām katalogā.

Neviena no analizētajā tīmekļa vietnēm 100% neatbilda kritērijiem, kas bija izvirzīti vietnei kā izklaides vietai. 77% bibliotēku bija īpaša sadaļa izklaidei, 66% - saites uz interaktīvām tiešsaistes spēlēm un krāsojamām lapām, 44% - uz vārdu spēlēm.

Vērtējot bibliotēkas tīmekļa vietnes atbilstību kā informācijas avotam vecākiem un skolotājiem, tika secināts, ka tikai 66% tīmekļa vietņu ietvēra informāciju vecākiem, un tikai 22% ietvēra informāciju skolotājiem.

Latvijā šī joma pētīta maz.

Raksts „*Interneta resursi uzziņu darbā ar bērniem un jauniešiem*” (28)

Profesionālajā izdevumā „*Bibliotēku pasaule*” I. Krūmiņa 2005. gadā apkopojusi Latvijas bērnu bibliotekāru pieredzi darbā ar interneta resursiem uzziņu darbā ar bērniem un jauniešiem, interneta resursu ceļvežu veidošanā dažās Latvijas bibliotēkās, kā arī iepazīstina ar kopprojektu „*Internetbibliotēka Vācijā*”. Autore uzskata, ka bibliotekāram jāprot bērnus vadīt uz saturīgām tīmekļa vietnēm, tāpat kā tiek ieteiktas un piedāvātas labākās grāmatas, taču interneta izmantošanas kvalitāte bibliotēkās ir atkarīga no bibliotēkas personāla praktiskajām zināšanām, un, lai tās papildinātu, jāpievērš uzmanība apmācībai šajā jomā un jāizmanto dažādu valstu pieredze. Secinājums: „*Lai Latvijas bērnu bibliotekārs savus lasītājus varētu apkalpot mūsdienīgi, izmantojot jauno informācijas tehnoloģiju sniegtās iespējas, ejams garš ceļš*”.

Bakalaura darbs „Jaunāko klašu skolēniem piedāvāto bibliotēku pakalpojumu atspoguļojums Interneta resursos” (35)

2006. gadā L. Leišavniece bakalaura darbā „Jaunāko klašu skolēniem (1.- 4.klasei) piedāvāto bibliotēku pakalpojumu atspoguļojums Interneta resursos” salīdzinājusi 10 Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnes ar 10 ārzemju tīmekļa vietnēm bērniem, kā arī ar novērošanu, intervēšanu un anketēšanu noskaidrojusi bērnu un bibliotekāru viedokli par bibliotēku tīmekļa vietnēm un to veidošanu.

Bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes Latvijā nepilda savu funkciju – nerosina bērnus apmeklēt bibliotēku un nerada interesi par literatūru un lasīšanu, secina L. Leišavniece. Vietnes ir formālas, garlaicīgas, tajās ir statistikas informācija par iepriekšējo gadu darbību un bijušajiem pasākumiem.

Bibliotekāriem ir daudz ideju tīmekļa uzlabošanai un jaunu lapu veidošanai, bet tam pietrūkst laika un naudas. Finanšu līdzekļi un tehniskās iespējas ir faktori, kuru dēļ būtiski atšķiras Latvijas un ārzemju bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes.

2.3. Bērnu loma tīmekļa vietņu veidošanā

Pētījums „Bērnu loma jaunu tehnoloģiju projektēšanā” (2)

2002. gadā A. Druina (*A. Druin*) veikusi pētījumu par to, kā bērni var piedalīties jauno tehnoloģiju konstrukcijas procesā. Pētījumā, balstoties uz vēsturiskiem faktiem, literatūras apskatiem un laboratorijas pētījumiem tiek definētas četras lomas – bērns kā lietotājs, pārbaudītājs, informators un dizaina partneris.

Bērnu kā **tehnoloģiju lietotāju** pieaugušie var novērot, pārbaudot vispārējus principus, kas var palīdzēt informēt tehnoloģiju attīstītājus nākotnē un izprast faktorus, kas var veicināt izglītības procesu. Bērns var būt kā **pārbaudītājs**. Ar šo lomu bērns pārbauda parādīto tehnoloģiju modeli. Šīs lomas mērķis ir ar bērnu palīdzību veidot jaunas tehnoloģijas pirms komerciālie produkti vai pētniecības projekti ir kļuvuši pieejami lietotājiem. Pieaugušais drīkst papildinot lūgt tiešu atgriezenisko saite no bērna, jautājot viņam tādus jautājumus kā: kas ir pārāk garlaicīgs? kas ir pārāk grūts? u.c. Bērns var būt arī kā **informators**. Ar šo lomu bērns darbojas konstrukcijas procesā dažādos izstrādes posmos, kad izstrādātāji domā, ka bērns informējot var kaut kā palīdzēt. Bērns kā **projekta partneris**. Bērna loma kā projekta partnerim ir līdzīga informatora lomai. Bērni var būt kā vienlīdzīgi ieinteresētās puses jaunu tehnoloģiju konstruēšanā. Bērns nevar izdarīt visu, ko pieaugušais, piemēram, mākslinieki vai pedagogi, kas

projektā darbojas kā sadarbības partneri, bet var dot savu pienesumu kā ideju ģenerators. Katrs var veikt to, ko prot darīt labi, un bērni var būt labi pētnieki.

Pieaugušajiem ir jāsaprot, kādus uzdevumus bērns ir spējīgs veikt konkrētajā vecumā. Mazs bērns nevar būt datorspeciālists, viņš nevar zināt, kādi mērķi ir skolas izglītības programmās un kā skolotāji šos mērķus sasniedz. Bet pieaugušie no bērniem var saņemt atbildes par to, kas viņiem patīk un kas viņus uztrauc. Bērni var iemācīt domāt citādi – ražīguma celšanas vai ekonomijas vietā bērni var palīdzēt domāt par instrumentiem, kas ļauj cilvēkiem smieties, būt radošiem un kopīgi mācīties. Pieaugušajiem ir dota iespēja mainīt tehnoloģijas, bet vēl svarīgāk ir saprast to, ka viņiem ir iespējas mainīt arī bērnu dzīvi. Katru reizi jauna tehnoloģija atļauj bērniem darīt kaut ko, ko viņi nekad nav iedomājušies, un tas piedāvā jaunas iespējas nākotnei.

Pētījums „Kā bērni var mācīt mūs” (3)

2005. gadā Merilendas (ASV) Universitātes starpnozaru pētnieku komanda no informācijas pētījumu, informātikas, izglītības, mākslas un psiholoģijas nozarēm kopā ar septiņiem bērniem vecumā no 7 – 11 gadiem projektēja jaunu digitālo bibliotēku bērniem. Šajā sadarbībā tika radītas jaunas pieejas krājuma attīstībai, katalogizācijai (metadatu standartiem) un jaunām tehnoloģijām informācijas piekļuvei un izmantošanai.

Bērni var sniegt ļoti svarīgu informāciju pieaugušajiem, tādēļ viņus nepieciešams iesaistīt bērniem paredzētu digitālu kolekciju veidošanā. Digitālajās bibliotēkās jāiekļauj grāmatas dažādās valodās, kas atspoguļo dažādas kultūras, gan mūsdienīgas, gan vēsturiskas. Bērniem nepieciešami daudzveidīgi instrumenti, lai meklētu informāciju digitālajās kolekcijās – pārlūkošana pēc kategorijām, meklēšana pēc atslēgvārdiem, bet vissvarīgākais ir attīstīt vizuālu pārlūkošanu pēc kategorijām, kur katrai kategorijai būtu ikona ar atbilstošu attēlu.

Bērniem nepieciešami īpaši papildus meklēšanas kritēriji, atbilstoši tam, kā bērni uztver pasauli, un šie kritēriji jāņem vērā katalogizācijā, piemēram, grāmatas forma, krāsa, izmērs vai sajūtas, ko rada grāmata.

Digitālajām bibliotēkām ir jābūt bērniem pielāgojamām saskarnēm, instrumentiem jābūt lietojamiem mājās un bērniem kopā ar vecākiem.

Pētījums „Atbalsts jaunākā skolas vecuma bērnu meklēšanai un pārlūkošanai” (53)

2006. gadā ASV, veidojot jaunu ICDL saskarni, veikts pētījums par jaunākā skolas vecuma bērnu spēju atrast grāmatas, izmantojot meklēšanas un pārlūkošanas iespējas. Pētījumā analizētas divu veidu saskarnes – plakanā un hierarhiskā, un citi elementi īpaši bērniem veidotā elektroniskajā katalogā. Ekspertu lomā bija paši bērni, vecumā no 6 – 11 gadiem, kuri veica dažādus meklējumus. Pēc šajā pētījumā iegūtajiem datiem izstrādāti ieteikumi bērnu katalogu

veidošanai. Secināts, ka bērni vienlīdz veiksmīgi izmanto abu veidu saskarnes, bet plakanā saskarnē meklēšana notiek ātrāk. Navigācijas instrumentiem ir jābūt lieliem un saredzamiem, lai bērniem būtu vieglāk pārvietoties no lapas uz lapu.

A. Druina ir veikusi vairākus pētījumus par *ICDL* un sadarbību ar bērniem elektronisko resursu veidošanā gan viena, gan kopā ar citiem autoriem, un viņa atzīst, ka bērni ir visātrāk augošā tīmekļa lietotāju grupa, tādēļ nopietni jādomā par to, kā veidot saskarnes bērniem paredzētās tīmekļa vietnēs, jo digitālās kolekcijas var ietekmēt bērnu mācīšanās stilus, viņu attieksmi pret citām kultūrām un viņu attieksmi pret bibliotēku nākotnē (3).

Secinājumi

1. Latvijā, tāpat kā citur pasaulē, ar katru gadu pieaug interneta lietotāju skaits. 2000. gadā Latvijā interneta lietotāju skaits bija 6,5%, bet šogad martā jau 47,4% no kopējā iedzīvotāju skaita.
2. 80% aptaujāto mājās ir dators, kuru regulāri izmanto 99,1% bērni vecumā līdz 13 gadiem. 43% bērnu vecumā līdz 13 gadiem internetu sākuši lietot 8-10 gadu vecumā.
3. Pastāv uzskats, ka ilgstoša vienveidīgu informācijpratības uzlabošanas metožu pielietošana var radīt pretsparu un atbaidīt bērnus no šo prasmju apguves.
4. Bibliotekāriem ir iespēja apturēt bērnu „velnišķīgo” apsēstību ar spēlēm un ietverot spēles elementus bibliotekārajās stundās dot iespēju šai paaudzei iegūt labas bibliotēkas izmantošanas prasmes visam mūžam.
5. Pasaulē veikti vairāki pētījumi par bērnu darbību internetā. Bērni ir visātrāk augošā interneta lietotāju grupa un viņiem paredzētajiem resursiem īpaši jāprojektē tīmekļa vietņu saskarnes, meklēšanas un pārlūkošanas instrumenti.
6. Latvijā veiktie pētījumi liecina, ka bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes nepilda savu funkciju – nerosina bērnus apmeklēt bibliotēku un nerada interesi par literatūru un lasīšanu – vietnes ir formālas, garlaicīgas.
7. Pētījumi liecina, ka bērni var būt labi sadarbības partneri, projektējot viņiem paredzētos elektroniskos informācijas resursus.
8. Bērniem nepieciešami daudzveidīgi instrumenti, lai meklētu informāciju digitālajās kolekcijās – pārlūkošana pēc kategorijām, meklēšana pēc atslēgvārdiem, bet vissvarīgākais ir attīstīt vizuālu pārlūkošanu pēc kategorijām, kur katrai kategorijai būtu ikona ar atbilstošu attēlu.

9. Bērniem nepieciešami īpaši papildus meklēšanas kritēriji, atbilstoši tam, kā bērni uztver pasauli un šie kritēriji jāņem vērā katalogizācijā, piemēram, grāmatas forma, krāsa, izmērs vai sajūtas, ko rada grāmata.
10. Pieaugušajiem ir dota iespēja mainīt tehnoloģijas, bet vēl svarīgāk ir saprast to, ka viņiem ir iespējas mainīt arī bērnu dzīvi. Nopietni jādomā par to, kā veidot saskarnes bērniem paredzētās tīmekļa vietnēs, jo digitālās kolekcijas var ietekmēt bērnu mācīšanās stilus, viņu attieksmi pret citām kultūrām un viņu attieksmi pret bibliotēku nākotnē.

3. RESURSI BĒRNIEM LATVIJAS PUBLISKO BIBLIOTĒKU TĪMEKĻA VIETNĒS

3.1. Elektroniskie informācijas resursi un to attīstības iespējas bibliotekāru vērtējumā

3.1.1. Pētījuma metodoloģija

Lai noskaidrotu Latvijas publisko bibliotēku bibliotekāru viedokli par bērniem lietotājdraudzīgu elektronisko resursu pieejamību bibliotēku tīmekļa vietnēs, tika izmantota aptaujas metode.

Aptauja ir viena no vispopulārākajām un visbiežāk lietotajām empīrisko socioloģisko pētījumu metodēm. Ar tās palīdzību var iegūt informāciju par cilvēku subjektīvo pasauli, par viņu darbības motīviem un uzskatiem, kā arī sociāli demogrāfiskiem datiem. Ar šīs metodes palīdzību salīdzinoši īsā laikā var iegūt informāciju no samērā liela aptaujāto kopuma ar nelieliem izdevumiem, ņemot vērā iegūto datu apjomu, un to kvantitatīvi apstrādāt. Lai izmantotu šo metodi, pētniekam ir jāzina, par ko jautāt, kā jautāt, kādus jautājumus uzdot un kā pārlicināties par iegūto atbilžu ticamību (69).

Aptauja iedalāma divos pamatveidos – anketēšanā un intervēšanā. Abiem pamatā ir iepriekš sastādīti jautājumi. Pirmajā gadījumā tie ir ietverti anketā – dokumentā, ko izsniedz aptaujas dalībniekiem (respondentiem), bet otrajā – jautājumu saraksts un kārtība fiksēta aptaujātāja personīgajos dokumentos. Šajā pētījumā izmantota anketēšana.

Anketēšana no aptaujājamo – respondentu aptvēruma viedokļa uzskatāma par visefektīvāko aptaujas veidu. Anketēšanas pamatā ir anketa (franču valodā *enquête* – aptaujas lapa), ko socioloģijā sauc par pētījuma instrumentu. Anketēšana prasa stingri fiksētu kārtību, jautājumu saturu un formu, skaidri norādītus atbilžu variantus. Atbildes respondents raksta vienatnē vai arī anketētāja klātbūtnē (9).

Mērķis: noskaidrot, kādi elektroniskie informācijas resursi šobrīd ir pieejami Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs, kā bērni tos izmanto, kā arī bibliotekāru domas par resursu turpmāko attīstību un popularizēšanu.

Mērķa grupa: Latvijas publisko bibliotēku bibliotekāri.

Izlases apjoms: 149 respondenti.

Aptaujas laiks: 14.12.2007. - 25.12.2007.

Metodikas apraksts

Latvijas publiskajās bibliotēkās strādā apmēram 1455 bibliotekāru (39), kas veido pētījuma ģenerālo kopu. Lai veiktu aptauju, anketas tika izsūtītas visām rajonu galvenajām bibliotēkām ar lūgumu pārsūtīt tās arī pārējām sava rajona publiskajām bibliotēkām, atpakaļ tika saņemtas 152 anketas. No tām pēc anketu aizpildīšanas kvalitātes pārbaudes par pareizi aizpildītām un datu analīzei atbilstošām atzītas 149 aptaujas anketas. Sasniegtā izlase N=149 ir reprezentatīva pētījuma ģenerālajam kopumam, t.i., publisko bibliotēku bibliotekāru skaitam Latvijā.

Pētījuma anketu (skat. 1. pielikumu) veidoja LU Informācijas un bibliotēkzinību profesionālās maģistra studiju programmas studentu grupas daļa mācību vajadzībām, piemērotu reālam maģistra darbam, kopīgi formulējot jautājumu tēmas un noskaidrojamus jautājumus. Pēc tam tika veikta anketas pilotāža (testēšana), un sekoja anketas galējās versijas izstrāde, ko veica šī pētījuma autore.

Bibliotēku darbinieki pēc anketu saņemšanas aizpildīja anketas atbilstoši klāt pievienotajai instrukcijai, pēc tam nosūtot tās atpakaļ pētījuma vadītājam.

Tika veikta aizpildīto anketu kvalitātes pārbaude, anketu atvērto jautājumu kodēšana, datu ievade. Datu apstrāde un analīze tika veikta SPSS-16 programmā, datu grafiskajam attēlojumam izmantota programma Excel.

3.1.2 Datu analīze

Visvairāk respondentu – 67,1% ir no pagastu bibliotēkām, vienāds skaits respondentu – 10,1% ir no rajonu galvenajām vai pagastu bibliotēkām, 9,4% - no bērnu bibliotēkām vai bērnu literatūras nodaļām (skat. 3.1. tabulu).

3.1. tabula.

Respondentu sadalījums pēc bibliotēkas tipa

Bibliotēkas tips	Atbildējušo respondentu skaits	Atbildējušo respondentu skaits (%)
Rajona galvenā bibliotēka	15	10,1%
Pilsētas bibliotēka	15	10,1%
Novada bibliotēka	3	2,0%
Pagasta bibliotēka	100	67,1%
Bērnu bibliotēka/Bērnu literatūras nodaļa	14	9,4%
Reģiona galvenā bibliotēka	2	1,3%

Respondenti tika lūgti arī norādīt reģionu, kur atrodas viņu bibliotēka. Visvairāk respondentu - 38,9% ir no Vidzemes, no Kurzemes – 22,8%, no Zemgales 22,1%, no Latgales - 14,8% un vismazāk – 1,3% no Rīgas un Rīgas rajona.

Respondenti tika lūgti norādīt savu izglītību. Visvairāk respondentu (skat. 3.2. tabulu) ir ar vidējo speciālo izglītību nozarē. 3 respondenti bija atzīmējuši atbildi „cits variants”, nenorādot – kāds.

3.2. tabula.

Respondentu sadalījums pēc izglītības

Izglītības veids	Atbildējušo respondentu skaits	Atbildējušo respondentu skaits (%)
Augstākā bibliotēkārā	21	14,1%
Cita augstākā	30	20,1%
Pirmā līmeņa augstākā profesionālā izglītība nozarē (Kultūras koledža)	14	9,4%
Vidējā speciālā izglītība nozarē	34	22,8%
Vidējā speciālā izglītība citā nozarē	30	20,1%
Vidējā izglītība	17	11,4%
Cits variants (kāds?)	3	2,0%

Bērnu bibliotēkās vai bibliotēkas bērnu nodaļās visvairāk – 44% strādā bibliotekāri ar citu augstāko izglītību, 21% darbinieku ir ar vidējo speciālo izglītību citā nozarē, bet 35% darbinieku ir ar bibliotekāro izglītību – 7% ar vidējo speciālo, 14% ar pirmā līmeņa un 14% ar otrā līmeņa augstāko bibliotekāro izglītību.

3.3. tabula.

Respondentu sadalījums pēc vecuma

Vecuma grupa	Atbildējušo respondentu skaits	Atbildējušo respondentu skaits (%)
20 - 24 gadi	4	2,7%
25 - 29 gadi	6	4,0%
30 - 34 gadi	7	4,7%
35 - 39 gadi	18	12,1%
40 - 44 gadi	30	20,1%
45 - 49 gadi	25	16,8%
50 - 54 gadi	36	24,2%
55 - 59 gadi	14	9,4%

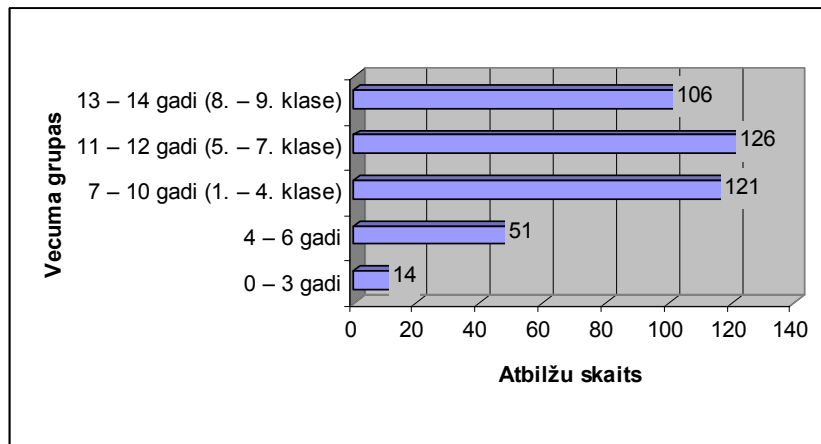
Tabulas turpinājums

60 - 69 gadi	8	5,4%
70 un vairāk gadi	1	0,7%
Kopā	149	100,0%

Respondentu vidējais vecums – 46 gadi. Jaunākais respondents – 22 gadi, vecākais – 74 gadi.

Vērtējot datus par bērnu bibliotēkas apmeklēšanu un analizējot jautājumu kopsakarības, var secināt, ka 99,3% Latvijas publisko bibliotēku apmeklē bērni. 0,7% jeb viena pagasta bibliotēka norādījusi atbildi, ka bibliotēku bērni neapmeklē.

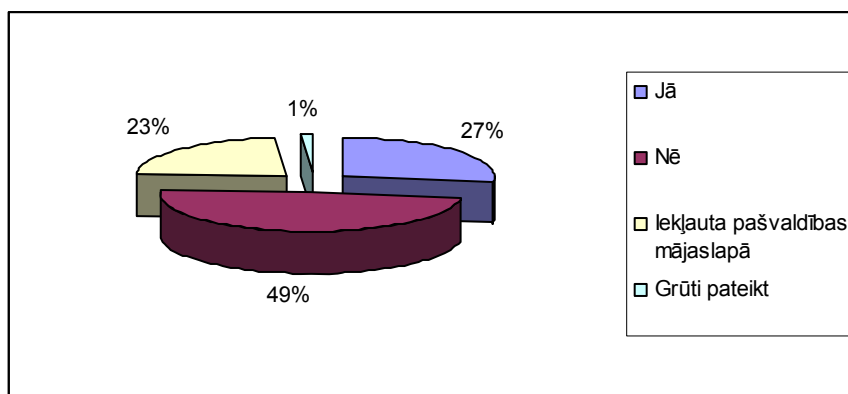
Respondentiem tika lūgts atzīmēt, kāda vecuma bērni visbiežāk apmeklē viņu bibliotēku (skat.3.1. att.).

3.1. attēls. Bērnu sadalījums pa vecuma grupām

Šis bija vairākatbilžu jautājums, kur respondenti varēja atzīmēt vairākas atbildes. Aplūkojot datus, redzam, ka visvairāk bibliotēku apmeklē bērni vecumā 11 – 12 gadi, nākamā lielākā vecuma grupa ir 7 -10 gadi.

Aptaujas laikā respondentiem tika lūgts atbildēt uz jautājumu, vai viņu bibliotēkai ir tīmekļa vietne. Gandrīz pusei (skat. 3.2. att.) bibliotēku nav savas tīmekļa vietnes. Lielākā daļa no tām – 91% ir pagastu bibliotēkas, 5% - pilsētas bibliotēkas, 3% novada bibliotēkas un 2% bērnu bibliotēkas.

3.2. attēls. Bibliotēku sadalījums pēc tīmekļa vietņu esamības

Šis jautājums bija filtrējošais, tādēļ uz citiem jautājumiem tika novirzīti tie respondenti, kuru bibliotēkām nebija savas tīmekļa vietnes.

Respondentiem, kuri atbildēja ar „jā”, tika uzdots jautājums, vai viņu bibliotēkas tīmekļa vietnē ir sadaļa bērniem. 24 respondenti (32% no tiem, kuri atbildēja uz šo jautājumu) atbildēja pozitīvi, ka viņu bibliotēkas tīmekļa vietnē ir sadaļa bērniem, 49 respondenti (65,3%) atbildēja „nē”, bet 2 respondenti (2,7%) atzīmēja atbildi „grūti pateikt”. Par sadaļām bērniem vairāk rūpējušās bibliotēkas Kurzemē – 34% respondentu atbildējuši, ka viņu bibliotēkas tīmekļa vietnē ir sadaļa bērniem. Vidzemē šis rādītājs ir zemāks - 29%, kaut arī kopējais respondentu skaits bija lielāks (skat. 3.1. tabulu).

Arī šis bija filtrējošais jautājums. Respondenti, kuru bibliotēku tīmekļa vietnēs bija sadaļa bērniem, vairākatbilžu jautājumā tika lūgti atbildēt uz jautājumu, kāda informācija ir pieejama šai sadaļā. Visu bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļās bērniem ir informācija par bibliotēku (skat. 3.4. tabulu), tālāk seko saišu apkopojums un jaunumu apskats – 15 respondenti (60%), 20% tīmekļa vietņu sadaļās bērniem ir pieejamas spēles. 4% respondentu atzīmējuši, ka viņu tīmekļa vietnes sadaļā bērniem ir informācija par bērnu darbu autoriem, bērnu radošie darbi, skolas avīze, ko veido paši bērni, un emuārs⁷. 12% respondentu uzskata, ka viņu bibliotēkā ir e-katalogs bērniem.

⁷ Fizisku personu vai nekomerciālu organizāciju tīmekļa vietne, kurā tiek vākta informācija par noteiktu tematu vai tematu kopu, to regulāri atjauninot. Informāciju emuāros var rakstīt pats vietnes īpašnieks, to var pārrakstīt no citām vietnēm, informāciju var piegādāt arī citi emuāru lietotāji, veidojot komentārus un diskutējot par attiecīgajiem tematiem (17).

Informācijas resursu veidi bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļās bērniem

Resursa veids	Atbildējušo respondentu skaits	Atbildējušo respondentu skaits %
Informācija par bibliotēku (darba laiks, kontaktinformācija, pasākumu plāns)	25	100,0%
E-katalogs bērniem	3	12,0%
Spēles	5	20,0%
Jaunumu apskats	15	60,0%
Informācija par bērnu darbu autoriem (biogrāfijas)	1	4,0%
Saišu apkopojums	15	60,0%
Bērnu radošie darbi	1	4,0%
Skolas avīze, ko veido bērni	1	4,0%
Emuārs	1	4,0%

Respondentiem, kuru bibliotēku tīmekļa vietnēs bija sadaļa bērniem, tika lūgts novērtēt arī dažādu resursu izmantošanas biežumu. Visvairāk izmantotais interneta resurss (skat. 3.5. tabulu) ir „*draugiem.lv*”. Katrā apmeklējuma reizē to izmanto 87% bērnu, bieži, bet ne vienmēr to izmanto 13% bērnu.

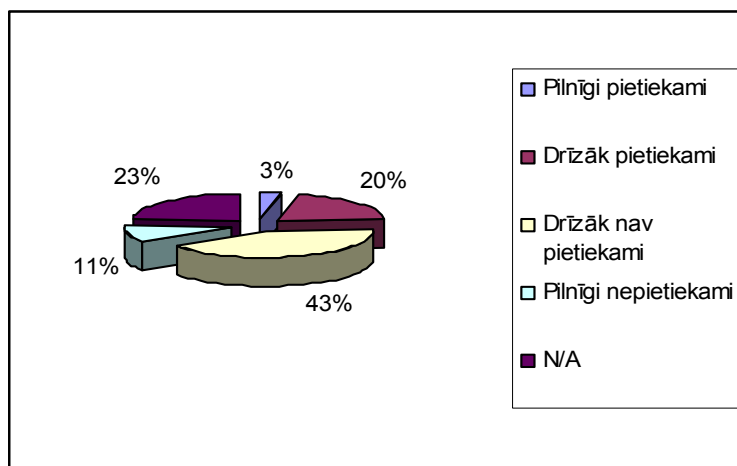
Resursu izmantošanas biežums

Resurss	Izmantošanas biežums			
	Katrā apmeklējuma reizē	Bieži, bet ne vienmēr	Dažreiz	Nekad
Bibliotēkas mājaslapa		13,6%	86,4%	12,1%
Informācijas meklēšana internetā (izmantojot meklētāju „Google.lv”)	12,5%	70,8%	16,7%	
Informācijas meklēšana datubāzēs		22,7%	63,6%	13,6%
Spēles citās mājaslapās	66,7%	23,8%	9,5%	
Portāls „draugiem.lv”	87,0%	13,0%		
Čats	27,3%	40,9%	27,3%	4,5%
Mūzika	14,3%	33,3%	42,9%	9,5%
Citas tīmekļa vietnes		1,3 %		

Otrais visbiežāk izmantotais resurss ir spēles citās tīmekļa vietnēs, ko katrā apmeklējuma reizē izmanto 66,7% bērnu, 23,8% bērnu tās izmanto bieži, bet ne vienmēr, bet 9,5% bērnu dažreiz. Katrā apmeklējumā reizē 27,3% bērnu laiku internetā pavada tērzēšanas kanālos, 40,9% to dara bieži, bet ne vienmēr, 27,3% dažreiz, bet 4,5% nekad. 14,3% bērnu katrā apmeklējuma reizē internetā klausās mūziku, 33,3% to dara bieži, bet ne vienmēr, 42,9% dažreiz, bet 9,5% nekad. 12,5% bērnu katrā apmeklējuma reizē meklē informāciju internetā ar meklētāja „Google” palīdzību, bieži, ne vienmēr to dara 70,8% bērnu, bet 16,7% to dara dažreiz. Bibliotēkas tīmekļa vietni bieži, bet ne vienmēr izmanto 13,6% bērnu, 86,4% bērnu to izmanto dažreiz, bet 12,1% to neizmanto nekad. 63,6% bērnu dažreiz internetu izmanto informācijas meklēšanai datubāzēs, 22,7% to dara bieži, bet ne vienmēr, bet 13,6% nekad. Tikai pavisam nedaudz bērnu – 1,3% bieži, bet ne katrā apmeklējuma reizē internetā izmanto citas tīmekļa vietnes – „tvnet.lv” vai „one.lv”.

Pētot kopsakarības starp jautājumiem (*Crosstabulations*,) var secināt, ka bieži, bet ne katrā apmeklējuma reizē trešdaļa bērnu apmeklē bibliotēkas tīmekļa vietni rajona galvenajās, pilsētas un novadu bibliotēkās, bet 53% bērnu bibliotēku vai bērnu nodaļu apmeklētāju tīmekļa vietni apmeklē dažreiz.

Visiem aptaujas dalībniekiem tika jautāts, vai Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēs ir pietiekami bērniem paredzētu resursu. Visvairāk respondentu (skat. 3.3. att.) - 42,3% - uzskata, ka Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēs bērniem paredzētu resursu „drīzāk nav pietiekami”, bet 20,1% uzskata, ka „drīzāk ir pietiekami”. 10,7% uzskata, ka bērniem paredzētu resursu ir „pilnīgi nepietiekami” un tikai 3,4% aptaujāto uzskata, ka šādu resursu ir pilnīgi pietiekami.

3.3.attēls. Bērniem paredzēto resursu pietiekamība

Pētot jautājumu kopsakarības, var secināt, ka tie respondenti, kuru bibliotēkas tīmekļa vietnē nebija sadaļas bērniem, biežāk atbildēja, ka bērniem piemērotu resursu „drīzāk nav

pietiekami” vai to ir „*pilnīgi nepietiekami*”, kā arī izvēlējās atbildi „*N/A*”. Tas liecina par to, ka tie respondenti, kuru bibliotēku tīmekļa vietnēs ir sadaļa bērniem, uzskata, ka resursu bērniem un jauniešiem ir pietiekami.

Visvairāk respondentu (skat.3.6. tabulu) - 40,3% - uzskata, ka galvenais šķērslis bērniem paredzētu resursu attīstībai Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēs ir nepietiekamas zināšanas par resursu veidiem.

3.6. tabula.

Faktori, kas varētu kavēt bērniem paredzētu resursu izveidi Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs

Faktors	Atbildējušo respondentu skaits	Atbildējušo respondentu skaits (%)
Nekas netraucē	22	15,0%
Nav pietiekami finanšu līdzekļi	57	38,3%
Nav atbilstoši apmācītu speciālistu	54	36,2%
Nav pietiekams darbinieku skaits	41	27,5%
Nav zināšanu par resursu veidiem	60	40,3%
Nav nepieciešami šādi resursi	4	2,7%
N/A	24	16,1%

No atbildējušajiem 63,3% respondentu strādā pagasta bibliotēkā, 13,3% rajona galvenajā bibliotēkā, 10% pilsētas bibliotēkā, 8,3% bērnu bibliotēkā vai bērnu literatūras centrā, 3,3% reģiona galvenajā bibliotēkā un 1,7% respondentu novada bibliotēkā.

Šo faktoru par vienlīdz svarīgu uzskatījuši gan tie respondenti, kuru bibliotēku tīmekļa vietnēs ir sadaļa bērniem, gan tie, kuru vietnēs tās nav.

38,3% respondentu atzīst, ka nav pietiekami finanšu līdzekļi. No atbildējušajiem 61,4 % respondentu strādā pagasta bibliotēkā, 17,5% rajona galvenajā bibliotēkā, 10,5% bērnu bibliotēkā vai bērnu literatūras centrā, 8,8% pilsētas bibliotēkā un 1,8% reģiona galvenajā bibliotēkā. Salīdzinot šos datus ar kopējo respondentu sadalījumu pēc bibliotēkas tipa (skat. 1.tabulu), redzams, ka finanšu trūkumu par svarīgu faktoru atzīst lielākās publiskās bibliotēkas. Svarīgāks šis faktors licies tām bibliotēkām, kuru tīmekļa vietnēs nav sadaļas bērniem – 55,9% respondentu, tomēr pietiekami nozīmīgs šis faktors ir arī tām bibliotēkām, kuru vietnēs jau ir sadaļa bērniem – 41,2% aptaujāto.

Kā trešais būtiskākais faktors minēts atbilstoši apmācītu speciālistu trūkums, ko atzīmējuši 36,2% aptaujāto.

15% respondentu atzīst, ka bērniem paredzētu resursu attīstībai nekas netraucē, bet 2,7% aptaujāto uzskata, ka šādi resursi nemaz nav nepieciešami. No tiem respondentiem, kuri atzīst, ka bērniem paredzētu resursu attīstībai Latvijā nekas netraucē, 72,7% ir tie, kuru bibliotēkas tīmekļa vietnē nav sadaļas bērniem.

Šis bija vairākatbilžu jautājums, kur respondenti varēja izvēlēties vairākus atbilžu variantus.

Visiem aptaujas dalībniekiem tika lūgts atzīmēt, kādi resursi bērniem būtu jāattīsta Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēs. Arī šis bija vairākatbilžu jautājums. Visvairāk respondentu (skat. 3.7. tabulu) - 82,6% - atbalsta literāro spēļu attīstīšanu, 73,8% respondentu interaktīvu mācību materiālu attīstību, bet 68,5% respondentu vēlētos bērnu vārdnīcu attīstību.

3.7. tabula.

Dati par bērniem piemērotu resursu attīstību Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs

Resursu veidi	Atbildējušo respondentu skaits	Atbildējušo respondentu skaits (%)
Čats	20	13,4%
Virtuālās realitātes spēles	25	16,8%
Ēdienu receptes	27	18,1%
Grāmatu, avīžu un žurnālu lasīšana internetā	51	34,2%
Mūzikas kolekcijas	64	43,0%
Elektroniskais katalogs bērniem	80	53,7%
Palīdzība mājasdarbu pildīšanā	80	53,7%
Krustvārdu mīklas	85	57,0%
Saišu apkopojums par dažādām tēmām	87	58,4%
Padomi reālajā dzīvē	89	59,7%
Vārdnīcas bērniem	102	68,5%
Interaktīvi mācību materiāli	110	73,8%
Literāras spēles	123	82,6%

59,7% aptaujāto uzskata, ka bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs kā resurss būtu jāattīsta dažādi padomi reālajā dzīvē, 58,4% vēlētos attīstīt saišu apkopojumus par dažādām tēmām, 57% krustvārdu mīklas, bet 53,7% aptaujāto uzskata, ka bērniem nepieciešama palīdzība mājasdarbu

pildīšanā un tikpat (53,7%) respondentu uzskata, bērniem būtu nepieciešams elektroniskais katalogs. 43,0% respondentu uzskata, ka bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs nepieciešamas mūzikas kolekcijas, bet 34,2% aptaujāto, ka jādod iespēja tiešsaistē lasīt grāmatas, laikraksti un žurnāli. Vismazāk respondentu 13,4% kā resursu bērniem attīstītu čatu, 16,8% - virtuālās realitātes spēles un 18,1% ēdienu receptes, ko bērni paši varētu pagatavot.

Vienā anketā kā cits variants tika minēta intelektuālo spēļu attīstīšana.

Respondenti tika lūgti atbildēt uz jautājumu, vai bērniem un jauniešiem paredzētos resursus vajadzētu dalīt atsevišķi katrai vecuma grupai, piemēram, pirmsskolas vecuma bērniem, jaunākā skolas vecuma bērniem, pusaudžiem. Iegūtie dati liecina, ka lielākā daļa respondentu 71,8% uzskata, ka bērniem paredzētie resursi jādala vecuma grupās, 13,4% uzskata, ka nē, bet 14,8% respondenti nevarēja minēt konkrētu viedokli.

Nedaudz vairāk kā puse respondentu – 52,3% - uzskata, ka bērniem paredzētie elektroniskie resursi nav pietiekami reklamēti, 17,4% respondentu atzīmējuši atbildi, ka drīzāk tie ir pietiekami reklamēti. 13,4% respondentu uzskata, ka bērniem paredzētie elektroniskie resursi reklamēti pilnīgi nepietiekami, pretējo viedokli – pilnīgi pietiekami atzīmējuši 2,0% aptaujāto, savukārt 14,8% nav varējuši izvēlēties noteiktu viedokli.

Atklātajā jautājumā respondenti tika lūgti izteikt viedokli par to, kā labāk reklamēt bērniem paredzētos elektroniskos informācijas resursus bibliotēkās, lai bērni tos vairāk izmantotu. Populārāko bērnu presi, radio un televīziju, kā arī ciešu sadarbību ar skolu bibliotekāriem un skolotājiem kā efektīvāko bērniem paredzēto bibliotēku elektronisko pakalpojumu reklamēšanai izvēlējušies vienāds skaits respondentu (skat. 3.8. tabulu) - 20,8%.

3.8. tabula.

Bērniem paredzēto elektronisko pakalpojumu reklamēšana

Reklāmas veids	Atbildējušo respondentu skaits	Atbildējušo respondentu skaits (%)
Prezentācijas, konkursi	7	4,7%
Speciālas tīmekļa vietnes bērniem	7	4,7%
Plakāti	13	8,7%
Bibliotekārās stundas	14	9,4%
Portālā "draugiem.lv" vai citās populārās tīmekļa vietnēs	17	11,4%
Bibliotekāram mutiski	18	12,1%
Bukleti	22	14,8%

Tabulas turpinājums

N/A	30	20,1%
Populārākā bērnu prese, TV, radio	31	20,8%
Sadarbībā ar skolotājiem un skolu bibliotekāriem	31	20,8%
Cits variants	52	34,9%

Pietiekami atzinīgi aptaujāto vidū novērtēti arī bukleti – 14,8% - un mutisks bibliotekāra skaidrojums, individuālas vai grupas pārrunas ar bērniem (12,1%). Nākamais populārākais reklāmas veids aptaujāto vidū ir portāls „*draugiem.lv*” vai citi bērnu vidū populāri un bieži apmeklēti portāli (11,4%). 9,4% respondentu bibliotēkas pakalpojumu reklāmai izmantotu bibliotekārās stundas, bet 8,7% plakātus. Savukārt 4,7% respondentu reklāmai vēlētos īpašu tīmekļa vietni bērniem un tikpat (4,7%) aptaujāto uzskata, ka bibliotēkas pakalpojumus varētu reklamēt ar dažādām prezentācijām vai konkursiem.

20,1% aptaujāto uz šo jautājumu nav varējuši atbildēt.

Ja citos piedāvātajos atbilžu variantos nav īpašu atšķirību starp pilsētas un pagasta bibliotēkām, tad pagastu bibliotekāri visbiežāk atbalstījuši bērnu resursu reklamēšanu bibliotekārājās stundās – 78,6% respondentu, bibliotekāram mutiski – 83,3% respondentu vai izvēlējušies atbildes variantu „*grūti pateikt*” - 63,3% - respondentu no tiem, kuri izvēlējušies šo atbildes variantu..

34,9% respondentu atbildējuši citādi – viņu piedāvātie varianti parādījās tikai vienā vai 2 anketās (kalendārs; īpašs stends pie datora; informācijas lapa pie bērnu fonda; īpaši izveidota reklāma datora ekrānā; reklāma pagasta ziņu izdevumā; informācija bērnu pasākumos; reklāmas informācija pie biežāk pārdotajām bērnu precēm; klipi televīzijā – valsts līmenī; klašu ekskursijas uz bibliotēku, kuru laikā bibliotēkā arī parāda pieejamos resursus) vai arī tie bija vispārīgi ieteikumi kā reklamēt šos resursus bibliotēkā un skolā, nenorādot veidu. Tie bija ieteikumi, kādai būtu jābūt reklāmai: *bērniem saprotamā veidā; ar pārdomātu reklāmu; interesanti; ar tēlu, elku, pasaku varoņu palīdzību; vajadzīga īpaša pieeja; reklāmai jābūt uzmanību piesaistošai; reklāmai jābūt nepārtraukti, ne tikai īsu brīdi*. Viens respondents raksta, ka „*sākumā tie ir jāizveido, tad varēs arī reklamēt*”; „*bibliotēka pati varētu reklamēt, ja vien tai būtu atbilstoši līdzekļi*”, raksta cits respondents.

Divās anketās bija minēts, ka labākā reklāma ir patstāvīga informācijas meklēšana par konkrētu tēmu, kas uzdots skolā.

Dažās anketās bija izteikts viedoklis, ka vairāk jāapmāca paši bibliotekāri – gan bibliotēkā, gan skolā:

- „Darbiniekam jābūt apmācītam profesionālim, kurš pats izmanto elektroniskos resursus un tie aktīvi jāreklamē. Diemžēl paši darbinieki ir pasīvi.”
- „Bibliotēkaram jābūt zinošam šajos jautājumos, lai varam atbildēt uz bērnu jautājumiem.”
- „Jāveic izglītojošs darbs arī skolotāju vidū, jo nereti arī viņi nav informēti par iespējām, ko sniedz elektroniskie resursi.”
- „Skolās, manuprāt, par to vispār neko nemāca, cik mēs skaidrojam un mācām.”

Vienā anketā izteikts viedoklis, ka „šeit neiztikt bez pašvaldību materiālā atbalsta vai cita sponsora – tieši balvu jomā bērniem [bija ieteikums organizēt konkursus ar meklēšanu elektroniskajos resursos]”. Kādā citā anketā ir ieteikums „izstrādāt vienotu politiku visā valsts līmenī. Ja katrs darīs pēc saviem ieskatiem, dažviet tas tik un tā netiks darīts.”

Kā cits atbildes variants tika uzskatīts, ja respondents bija uzrakstījis, ka reklāma ir pietiekoša. Dažas atbildes vairāk līdzinājās komentāriem, piemēram:

- „Reklāma ir pietiekoša tiem, kas kaut ko vēlas uzzināt, bet kas nevēlas, tam nekas nebūs labi.”
- „Domāju, ka problēmas ar interneta resursiem un to reklamēšanu nav, esošā situācija ar internetu ir apmierinoša, viss attīstās un bērni atrod, ko viņiem vajag. Pārāk lielas aktivitātes var izraisīt ne tās sekas, kam tās būs paredzētas”.
- „Visi bibliotēku pakalpojumi būtu jāreklamē, jo cilvēks ir slinks radījums... arī bērni – vajag tepat un tūlīt un jau gatavā veidā, nelasīs nevienu lieku burtu.”
- „Viņus [bērņus] interesē tikai „draugi”, vēl kāršu spēles, čatošana, skaips t.i. tikai izklaide. Internets ir pilnībā iznīcinājis lasītprieku zēniem, ļoti stiprā mērā arī meitenēm.”

Atbildēs bija arī pa kādai replikai, piemēram, „nāc un izmēģini savus spēkus, pacietību.”

Visbeidzot divās anketās, atbildot uz šo jautājumu, tika izteikta versija, ka „varbūt šos resursus atļaut veidot pašiem bērniem, jo viņi vislabāk zina, ko grib.”

Respondentu komentāri

Katras anketas beigās respondentam tika dota iespēja pievienot savu komentāru par šo tēmu. Iespēju izteikt savus viedokli izmantoja 27 respondenti (18,1%). Gandrīz visos komentāros tika novēlēta veiksmē darba autorei pētījumā un maģistra darba izstrādē.

Dažos bija vēl cita informācija, ko nosacīti var sadalīt 6 grupās. Pirmie ir kā paskaidrojumi par aizpildīto anketu – pilsētā ir bērnu bibliotēka, tādēļ mūsu bibliotēkā pakalpojumi bērniem nav speciāli reklamēti; piebildes par mājas lapā pieejamo informāciju, apmeklētie kursi.

Trijos komentāros izteikts viedoklis, ka šis pētījums būs ļoti noderīgs, un cerība, ka arī bibliotēku darbinieki ar to varēs iepazīties, kā arī tas, ka aptauja liek padomāt par šiem jautājumiem, un cerība, ka radīsies labi elektroniskie resursi bērniem latviešu valodā.

Divos komentāros izteikta vēlme, lai bērni tomēr atgrieztos pie grāmatām, daudzas no kurām – skaistas un interesantas guļ plauktā un būs jānoraksta gandrīz nelietotas.

Vēl daļā komentāru ir izteikti vērojumi, ka bērni, izmantojot internetu bibliotēkā, vairāk spēlē spēles un pavisam reti meklē noderīgu informāciju.

Citos komentāros atzīts interneta noderīgums. Respondenti atzīst, ka bērni sev nepieciešamo informāciju atrod – patstāvīgi vai ar bibliotēkara palīdzību un ka spēles un portāls „*draugiem.lv*” bērniem palīdz atpūsties, „*atslēgties no ikdienas*”. Tiek izteikts viedoklis, ka rakstot vēstules bērni mācās saziņas pamatus. Ir izteikta arī vēlme, „*lai internets darbotos vienmēr*”.

Kā pēdējos gribu minēt komentārus par interneta resursu kvalitāti šobrīd un vēlmes par bērniem paredzētu resursu turpmāko attīstību. Viens respondents atzinis, ka bērniem internetā pieejams pārāk daudz „*draņķību*”, un kāds cits rakstījis, ka „*daudzko varētu izskaust no pašreiz pieejamās informācijas*”. Tiek izteikta arī doma par interneta resursu kvalitāti – „*cik lielā mērā tie pozitīvi ietekmē un attīsta bērnu vispusīgi?*”.

Gribu beigt ar komentāru, kurā izteikta cerība par bērniem piemērotu resursu attīstību: „*... varētu attīstīties vispusīgāk ar dažādiem interaktīviem veidojumiem, kas tiešā vai netiešā veidā sniedz zināšanas*”.

Secinājumi

1. Gandrīz visas (99,3%) Latvijas bibliotēkas apmeklē bērni un visbiežāk apmeklētāji ir vecumā 11 – 12 gadi (84,6%) un 7 – 10 gadi (81,2%), tādēļ arī resursi vispirms būtu jāveido šīm vecuma grupām.
2. Gandrīz pusei (49%) Latvijas publisko bibliotēku nav savas tīmekļa vietnes.
3. Tikai nepilnai trešdaļai (32%) bibliotēku, kurām ir sava tīmekļa vietne, ir sadaļa bērniem. Tas nozīmē, ka pārāk maz uzmanības ir pievērsts bērnu auditorijai.
4. Bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļā bērniem visbiežāk (100%) ir informācija par bibliotēku – darba laiks, kontaktinformācija, pasākumu plāns, kā arī jaunumu apskats (60%) un interneta saišu apkopojums (60%).

5. Bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļā bērniem ir pārāk maz resursu, kas interesē tieši bērnus un ko viņi visbiežāk izmanto – spēles, tērzēšanas vietas, mūzika. Iespējams, ka lietderīgi būtu veidot bērnu sadaļas kā bērnu biežāk izmantoto resursu vienotu pieejas vietu ar meklētāja „Google” meklēšanas formu, saiti uz portālu „draugiem.lv”, jo tad bērni pieradīs apmeklēt šo lapu un pamanīs arī izmaiņas, ja tādas būs. Zināmā mērā tā būs garantija, ka visi šeit pieejamie resursi ir bērniem piemēroti. Kaut arī tikai dažreiz, lielākā daļa bērnu (86.4%) tomēr apmeklē bibliotēkas tīmekļa vietni.
6. Latvijā nepieciešams attīstīt bērniem piemērotus elektroniskos resursus, jo 42,3% aptaujāto uzskata, ka to drīzāk nav pietiekami un 10,7% respondentu uzskata, ka to ir pilnīgi nepietiekami. Kopā tie ir 53% aptaujāto.
7. Bibliotekāri vairāk jāinformē par to, kādi bērniem noderīgi resursi vispār ir pieejami tīmeklī un jāmaca pašiem veidot līdzvērtīgi, jo 40,3% respondentu to uzskata par lielāko šķērslī resursu attīstībai. Tas sasaucas arī faktoru, ko atzīmējuši 38,3% respondentu – nav atbilstoši apmācītu speciālistu. Jādomā arī par finanšu līdzekļu piešķiršanu šādiem projektiem, jo kā otrais nozīmīgākais traucējošais faktors atzīts finanšu līdzekļu trūkums.
8. Vērtējot datus par resursu attīstību, jāņem vērā, ka tās ir vienīgi bibliotekāru domas, kas, iespējams, atšķiras no bērnu domām. Jānoskaidro bērnu attieksme pret literārajām spēlēm (minējuši 82,6% respondentu), interaktīviem mācību materiāliem (73,8%) un vārdnīcām bērniem (68,5%), kā arī citiem resursu veidiem, kas minēti šai pētījumā.
9. Bērniem piemērotie resursi jādala vecuma grupās, piemēram, pirmsskolas vecuma bērniem, jaunākā skolas vecuma bērniem, tīņiem – tā uzskata 71,8% aptaujāto.
10. Bērniem paredzētie elektroniskie resursi jāreklamē un jāpopularizē vairāk, jo 52,3% aptaujāto uzskata, ka tie drīzāk nav pietiekami reklamēti un 13,4% respondentu uzskata, ka tie reklamēti pilnīgi nepietiekami. Kopā tie ir 65,7% respondentu.
11. Lielāka uzmanība jāpievērš bibliotēku sadarbībai ar skolām – skolu bibliotekāriem un mācību priekšmetu skolotājiem, jo aptaujā tas ir atzīts kā viens no labākajiem bērniem paredzēto resursu reklamēšanas veidiem (20,8%), kas neprasa ievērojamus papildu finanšu līdzekļus, kā tas nepieciešams otrajā respondentu atzītākajā (arī 20,8%) reklamēšanas veidā - populārākā bērnu prese, televīzija, radio. Tomēr

iespēju robežās jāizmanto arī šī iespēja, piemēram, pašvaldību avīzēs, informatīvajās lapās.

12. Bērniem paredzēto elektronisko resursu reklamēšanā daudz var darīt arī pašas bibliotēkas – organizējot dažādus konkursus un prezentācijas, informējot bērnus mutiski individuāli vai grupās (klašu ekskursiju laikā), kā arī veidojot bukletus, plakātus, informācijas lapas un izvietojot tās bērniem pieejamās vietās – pie datora, bērnu fonda vai citur.
13. Jāizvērtē šobrīd bibliotēku tīmekļa vietnēs pieejamie bērniem paredzētie elektroniskie resursi, to kvalitāte un iespējamā ietekme uz bērniem.
14. Iespējams, sadarbojoties ar bērniem, jāveido dažādi elektroniskie resursi, kas tiešā vai netiešā veidā sniedz zināšanas un veicina bērnu attīstību.

3.2. Bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu salīdzinājums ar pieņemto etalonu

3.2.1. Pētījuma metodoloģija

Mērķis: noskaidrot Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietņu kvalitāti pēc atbilstības pieņemtajam etalonam.

Mērķa grupa: Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļas bērniem.

Izlases apjoms: 27 Latvijas rajonu centru un pilsētu publiskās bibliotēkas.

Aptaujas laiks: 24.03.2008. - 26.03.2008.

Metodikas apraksts

Vispirms pēc noteiktiem kritērijiem izvēlēts etalons, pēc kura salīdzināta katra Latvijas rajona vienas publiskās bibliotēkas tīmekļa vietne - bērnu bibliotēka, ja rajona centrā pastāv šī tipa bibliotēka vai galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem. Vajadzīgās ziņas iegūtas ar vispārīgām loģiskās analīzes operācijām – salīdzināšanu, novērtēšanu, apcerēšanu.

Kā etalons izvēlēta [*Denveras*](#) (74) (*ASV*) (skat.3.4. att.) *publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem*.

3.4. attēls. Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem - mājaslapa

Šīs vietnes kā etalona izvēli noteica divi faktori. Pirmkārt, ASV un Lielbritānija ir valstis, kas pirmās pasaulē uzsāka mašīnlasāmās datu apstrādes ieviešanu bibliotēkā un arī šobrīd šajā un citās ar bibliotēkas automatizāciju, informācijas apstrādi, glabāšanu un izguvi saistītās jomās ir vadošās. ASV ir veikti vairāki pētījumi par bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu izveidi atbilstoši bērnu psiholoģiskajām īpatnībām un viņu uzvedību internetā. Tādēļ var uzskatīt, ka bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes atbilst šiem kritērijiem. Otrkārt, vietne 100% atbilst bērnu izziņas, atpūtas un izklaides vajadzībām.

Uzskatot, ka *Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* 100 % atbilst bērnu izziņas, atpūtas un izklaides vajadzībām, tika vērtētas vietnes lapas – tajās ietvertā informācija, izvēlnes un noteikti 17 elementi, kas bija pieejami etalona vietnē un būtu iekļaujami jebkurā bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē. Pēc šiem elementiem arī vērtētas Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļas bērniem, salīdzinot, kādi elementi ir šajās vietnēs un cik lielā mērā tās atbilst izvēlētajam etalonam.

Ja bibliotēkai izveidots emuārs, tajā pieejamā informācija uzskatīta par tīmekļa vietnē esošu un atzīmēta rezultātu tabulā.

Bibliotēku salīdzināšanas kritēriji.

Ziņas par bibliotēku (1. – 4.):

- 1) Darba laiks, vai tas ir minēts tieši sadaļā bērniem;
- 2) Pasākumu plāns – vai sadaļā bērniem ir apskatāms mēneša (nedēļas) pasākumu plāns;
- 3) Meklēšanas palīdzība katalogā – vai palīdzība ir izstrādāta tieši bērniem un viņiem saprotamā valodā;

- 4) Bibliotēkas izmantošanas noteikumi – vai tie ir pieejami sadaļā bērniem;
- 5) Droša darbība internetā – vai vietnē ir pieejama informācija par drošu darbošanos internetā;
- 6) Katalogs bērniem;
- 7) Palīdzība mājasdarbu veikšanā – vai tīmekļa vietnē ir speciāla izvēlne ar saiti uz lapu, kur noteiktā struktūrā sakārtoti interneta resursi, kas bērniem būtu noderīgi, pildot mājasdarbus;
- 8) Resursi vecākiem – vai tīmekļa vietnē ir pieejama informācija vecākiem;
- 9) Resursi skolotājiem - vai tīmekļa vietnē ir pieejama informācija skolotājiem, vai citiem pieaugušajiem, kuri strādā ar bērniem;
- 10) Grāmatu apskati – vai tīmekļa vietnē ir pieejama informācija par grāmatām (jaunākās grāmatas, godalgotās grāmatas), to anotācijas, vāka attēli utt.;
- 11) Jautā bibliotēkām – vai tīmekļa vietnes sadaļā bērniem ir speciāla forma jautājumu uzdošanai bibliotēkām;

Resursi atpūtai, brīvajam laikam (12. – 17.):

- 12) Grāmatas, audio grāmatas tiešsaistē;
- 13) Bibliotēkas filiāļu (citu bibliotēku, iestāžu) pasākumu plāni – vai tīmekļa vietnē ir pieejami citu bērnu iestāžu pasākumu plāni kādam noteiktam periodam nākotnē;
- 14) Spēles – vai tīmekļa vietnē ir pieejama sadaļa spēlēm vai vispār norāde uz spēlēm;
- 15) Krāsojamie attēli – vai ir pieejami bibliotēkas veidoti krāsojamie attēli vai saites uz vietnēm ar šādiem resursiem ar atbilstošu norādi;
- 16) Jaunumi bērniem – vai tīmekļa vietnē ir pieejama informācija par dažādiem pasākumiem bērniem gan bibliotēkā, gan citās organizācijās un iestādēs;
- 17) Joki un citas aizraujošas lietas – vai tīmekļa vietnē ir saites uz jokiem, populāru bērnu autoru vai grāmatu varoņu tīmekļa vietnēm un citām, īpaši bērniem veidotām, tīmekļa vietnēm ar atbilstošām norādēm.

Bibliotēku tīmekļa vietnes analizētas periodā no 17. – 20. martam alfabētiskā kārtībā. Datu apkopošanai izveidota tabula, kurā atzīmēti katrā bibliotēkā esošie elementi.

3.2.2. Datu analīze

Datu vākšanas periodā nebija pieejamas divu bibliotēku tīmekļa vietnes un tās nav iekļautas salīdzināmo bibliotēku sarakstā. Datu atspoguļošanai izmantoti saīsinājumi (skat. 3.9. tabulu).

Datu atspoguļojuma tabulās izmantotie Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietņu saīsinājumi un simboli

Izmantotais saīsinājums	Tīmekļa vietnes pilnais nosaukums/simbola nozīme
DEN	Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem
AIZ	Aizkraukles pilsētas bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu nodaļa
BAL	Balvu pilsētas Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne
BAU	Bauskas Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne
CES	Cēsu Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem
GUL	Gulbenes bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem un pusaudžiem
JEL	Jelgavas Zinātniskās bibliotēkas tīmekļa vietnes filiālbibliotēkas „Zinītis” sadaļa
JEK	Jēkabpils rajona bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu bibliotēkas sadaļa
DUB	Dubultu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne
KRA	Krāslavas novada Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes Bērnu literatūras centra sadaļa
KUL	Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem
DAU	Latgales Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes filiālbibliotēkas „Zīlīte” sadaļa
LIE	Liepājas Centrālās Zinātniskās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu lapa
LIM	Limbažu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne
LUD	Ludzas pilsētas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērnu bibliotēkai
MAD	Madonas rajona bibliotēkas tīmekļa vietnes bibliotēkas struktūras sadaļa
OGR	Ogres Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu bibliotēkas sadaļa
PRE	Preiļu Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes Bērnu literatūras nodaļa
REZ	Rēzeknes Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu un pusaudžu sadaļa
RIG	Rīgas Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem un pusaudžiem
SAL	Saldus pilsētas bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu un jauniešu sadaļa
TAL	Talsu pilsētas portāla sadaļa Bērnu bibliotēkai
TUK	Tukuma rajona centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes Bērnu bibliotēkas sadaļa
VALK	Valkas pilsētas bibliotēkas tīmekļa vietne
VALM	Valmieras bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne
VEN	Ventspils bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem
+	Tīmekļa vietnē ir atbilstošais resurss
-	Tīmekļa vietnē nav atbilstošā resursa

Dati apkopoti par 25 Latvijas rajonu un pilsētu publisko bibliotēku tīmekļa vietnēm (skat. 3.10. tabulu).

Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietņu bērniem salīdzinājums ar Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem

Bibliotēka	RESURSI																Atbilstība %	
	Ziņas par bibliotēku				Droša darbošanās internetā	Katalogs bērniem	Palīdzība mājdarbos	Resursi vecākiem	Resursi skolotājiem	Grāmatu apskati	Jautā bibliotēkām	Vienkārši atpūtai						Cik kritēriji atbilst Denveras publiskajai bibliotēkai
	Darba laiks	Pasākumu plāns	Palīdzība meklēšanai katalogā	Bibliotēkas izmantošanas noteikumi								Grāmatas tiešsaistē	Bibliotēkas filiāļu (citu bibliotēku, iestāžu) pasākumu plāni	Spēles	Krāsojamie attēli	Jaunami bērniem		
DEN	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	17	100
AIZ	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	5	29,4
BAL	+	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	3	17,6
BAU	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11,8
CES	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5,9
GUL	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+	-	+	4	23,5
JEL	+	-	-	-	+	-	-	-	-	+	+	-	-	+	+	+	7	41,2
JEK	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5,9
DUB	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5,9
KRA	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	3	17,6
KUL	-	-	-	+	+	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+	-	5	29,4
DAU	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	2	11,8
LIE	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	+	-	-	-	3	17,6
LIM	+	-	-	+	+	-	-	-	+	+	-	-	+	-	+	-	7	41,2
LUD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0,0
MAD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0,0
OGR	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5,9
PRE	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+	4	23,5
REZ	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5,9
RIG	-	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11,8
SAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0,0
TAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0,0
TUK	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	2	11,8
VALK	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5,9
VALM	+	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+	-	5	29,4
VEN	+	-	-	+	-	-	+	-	-	+	-	-	+	-	+	-	6	35,3
Skaitis	17	3	0	8	3	0	1	2	1	6	7	0	1	8	1	7	1	
Skaitis %	68	12	0	32	12	0	4	8	4	24	28	0	4	32	4	28	4	

Nosacītajam etalonam ar septiņiem atbilstošiem kritērijiem jeb 41,2% atbilst divas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes Latvijā – Jelgavas bērnu bibliotēkai [„Zinītis”](#) (78) un [Limbažu bērnu bibliotēkai](#) (83). Abām bibliotēkām papildus bibliotēkas tīmekļa vietnei ir izveidots emuārs. Limbažu bērnu bibliotēkas emuārā vienkāršā un saprotamā valodā pastāstīts par bibliotēku un informācijas tehnoloģijām, tomēr tur apkopotā informācija vairāk atbilst vecāko klašu skolēniem.

Seši etalona kritēriji jeb 35,5% no etalona atbilst vienas – [Ventspils bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem](#) (95), kas gan ir visai nosacīti, jo šajā vietnē it kā ir palīdzība skolēniem, bet zem tā slēpjas tikai saite uz elektronisko katalogu.

Pārējo tīmekļa vietņu atbilstība nosacītajam etalonam ir: trīs bibliotēkas tīmekļa vietnes ar pieciem kritērijiem jeb 29,4%, divas vietnes ar četriem kritērijiem jeb 23,5%, trīs tīmekļa vietnes ar trijiem kritērijiem jeb 17,6%, četras bibliotēkas ar diviem kritērijiem jeb 11,8%, sešas bibliotēkas ar vienu kritēriju jeb 5,9%. Četru bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs nebija neviena no etalona kritērijiem.

Visbiežāk sastopamais kritērijs Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs ir bibliotēkas darba laiks – tas atspoguļots 68% analizēto vietņu, tomēr sešās bibliotēkās tas bija arī vienīgais, kas atbilda etalonam. Savukārt četru bibliotēku tīmekļa vietnēs, kur ir vairāki citi etalonam atbilstoši kritēriji, nav minēts bērnu bibliotēkas darba laiks. Tās visas ir rajonu galveno bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļas bērniem.

Bibliotēkas izmantošanas noteikumi ir otrais visbiežāk sastopamais elements - tas ir 32% tīmekļa vietņu un tikpat bieži parādās arī spēles.

28% bērnu bibliotēku savā tīmekļa vietnē apmeklētājus informē par jaunākajiem notikumiem, kā arī dod iespēju uzdot jautājumus, izmantojot īpaši izveidotu formu. Parējām bibliotēkām šīs iespējas nav vai arī tiek piedāvāta *Microsoft Outlook Express* forma, kas sarežģīti izmantojama, piemēram, *Limbažu bērnu bibliotēkā* (81). [Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļā bērniem](#) (80) iespēja uzdot jautājumus noformulēta atšķirīgā, bērniem atbilstošā formā – „*Jautā viszinim*”.

24% bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs apmeklētāji var iepazīties ar jaunāko grāmatu apskatu. [Liepājas Centrālās Zinātniskās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu lapā](#) (82) sadaļā „*Jaunākās grāmatas*” atsevišķi apskatāmas latviešu un ārzemju autoru grāmatas. *Latgales Centrālajā bibliotēkā* izveidots atsevišķs resurss ar vairākām lapām [„Bibliogids”](#) (32), kur sniegta informācija par grāmatām, to autoriem un varoņiem, dota iespēja izvēlēties grāmatas par

noteiktu tēmu vai pēc autora, kā arī pieejama dažāda informācija un interesanti fakti par grāmatām un lasīšanu.

12% bērnu bibliotēku savā tīmekļa vietnē publicē bibliotēkas pasākumu plānu un tikpat (12% jeb trīs bibliotēkas) tīmekļa vietnēs ir saites uz resursiem, kas bērnus informē par drošu darbošanos internetā.

Divās bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs jeb 8% ir pieejami resursi vecākiem, bet tikai vienā no analizētajām tīmekļa vietnēm ir tādi elementi kā palīdzība mājasdarbos, resursi skolotājiem, bibliotēkas filiāļu vai citu bērnu organizāciju darba plāni, krāsojamie attēli, joki un citas aizraujošas lietas.

Nevienā no Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm nav pieejama palīdzība meklēšanai katalogā, kas būtu izstrādāta tieši bērniem, nav arī kataloga bērniem un tiešsaistē lasāmu vai klausāmu grāmatu. [Gulbenes bibliotēkas](#) (76) tīmekļa vietnē ir izstrādāta sadaļa „I - palīdzība” par informācijas meklēšanu katalogā un internetā, tomēr šīs sadaļas izvēlne nav pieejama no sadaļas bērniem.

Dažas bibliotēkas ir atradušas veidus, lai palīdzētu bērniem izvēlēties grāmatas. Piemēram, [Aizkraukles pilsētas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļā bērniem](#) (70) Harija Potera fanu kluba lapā ir līdzīgu grāmatu saraksts, divas bibliotēkas – *Limbažu bērnu bibliotēka* (83) un *Gulbenes bibliotēka* (76) ir izveidojušas pēc kāda kritērija atlasītu grāmatu sarakstu, bet *Gulbenes bibliotēkā* ne visas šīs saites darbojas.

36% no analizētajām Latvijas bērnu bibliotēkām vai bērnu literatūras nodaļām ir viena lapa rajona galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnē, tomēr pētījuma dati liecina, ka arī šī viena lapa, piemēram, *Ventspils bibliotēkas* (95) tīmekļa vietnes sadaļā bērniem zināmā mērā var atbilst etalona kritērijiem.

Tikai piecām no analizētajām Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēm – [Dubultu bērnu bibliotēkai](#) (75), *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļai bērniem* (80), [Ogres Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu bibliotēkas sadaļai](#) (86), *Liepājas Centrālās Zinātniskās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu lapai* (82) un [Rīgas Centrālās bibliotēkas bērnu un pusaudžu sadaļai](#) (89) ir no pieaugušo lietotāju vietnes atšķirīgs dizains.

Secinājumi

1. Neviena no 25 vērtētajām Latvijas bērnu bibliotēku / bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēm salīdzinājumā ar etalonu - Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu sadaļu nepārsniedz 50% atbilstību.

2. Lielākā atbilstība divām vietnēm – septiņi kritēriji jeb 41,2%, vienai vietnei – seši kritēriji jeb 35,3%, trim vietnēm – pieci kritēriji jeb 29,4%, divām vietnēm – četri kritēriji jeb 23,5%.
3. Sešās bibliotēkās vienīgā līdzība ar izvēlēto etalonu bija bibliotēkas darba laiks, bet četru bibliotēku tīmekļa vietnēs nebija pat tā.
4. Visvairāk etalonam atbilstošie kritēriji ir bibliotēkas darba laiks, bibliotēkas izmantošanas noteikumi un spēles, kā arī iespēja uzdot jautājumus bibliotēkaram, bibliotēkas jaunāko notikumu apskats un grāmatu apskati.
5. Būtiskākās atšķirības no izvēlēta etalona ir elektroniskais katalogs bērniem, palīdzība meklēšanai katalogā bērniem saprotamā valodā un tiešsaistē pieejamās lasāmās un audio grāmatas.
6. Būtiska atšķirība ir arī tīmekļa vietņu izveides principi un elektronisko informācijas resursu strukturēšanas veidi.
7. Var uzskatīt, ka Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs nav izvēlņu „*palīdzība mājasdarbos*”, „*resursi vecākiem*”, „*resursi skolotājiem*” un „*joki un citas aizraujošas lietas*”, kaut arī daži no resursiem atbilst šīm kategorijām.
8. Atšķirībā no etalona, Latvijas bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnēs mazāk atspoguļo savu pasākumu plānu un apmeklētājus informē par pasākumiem citās bērnu iestādēs un organizācijās – skolās, interešu grupās utt.
9. Neliels skaits bibliotēku izmanto iespēju tīmekļa vietnē informēt bērnus par drošu interneta izmantošanu, kaut arī Latvijā ir izveidoti šādi resursi latviešu valodā.
10. Tikai 19,2% jeb piecām no analizētajām Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēm ir atšķirīgs, bērniem piemērots dizains.
11. Lai novērtētu Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs pieejamos resursus, nepieciešama to sīkāka analīze.

3.3. Bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu resursu analīze

3.3.1. Pētījuma metodoloģija

Mērķis: izpētīt Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs pieejamos elektroniskos informācijas resursus.

Mērķa grupa: Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietņu sadaļas bērniem.

Izlases apjoms: 11 Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnes.

Aptaujas laiks: 24.03.2008. - 26.03.2008.

Metodikas apraksts

Analīzei izvēlētas tās bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, kurās ir interneta saišu apkopojums un analizēti šajās tīmekļa vietnēs pieejamie elektroniskie informācijas resursi. Datu apkopošanai tika izveidota tabula ar Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs esošajiem resursiem, un, analizējot katru bibliotēku, atzīmēts tajā esošais resurss. Tabula papildināta, ja kādā no bibliotēkām atrasts tabulā neesošs resurss. Elektroniskie informācijas resursi sadalīti grupās – informācija par bibliotēku, interneta saišu kataloga tēmas un saites uz atsevišķām bērnu tīmekļa vietnēm Latvijā.

3.3.2. Datu analīze

Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs pieejamo elektronisko informācijas resursu analīzē vispirms vērtēta vietnē pieejamā informācija par bibliotēku. Datu atspoguļošanai izmantoti saīsinājumi (skat. 3.9. tabulu). Visbiežāk (skat. 3.11. tabulu) - 63,6% bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs ir informācija par bibliotēkas atrašanās vietu, 54,5% vietņu ir uzrādīts tālrunis, 45,5% darba laiks un izmantošanas noteikumi.

3.11. tabula.

Informācija par bibliotēku analizētajās tīmekļa vietnēs

Resursi	Bibliotēku tīmekļa vietnes											Cik bibliotēkās ir resurss?	Cik % analizēto bibliotēku ir resurss?
	AIZ	BAU	GUL	JEL	KUL	LIE	LIM	PRE	RIG	VALM	VEN		
Izmantošanas noteikumi	-	-	+	-	+	-	+	-	+	-	+	5	45,5
Darba laiks	+	+	-	+	-	-	+	+	-	-	-	5	45,5
Adrese	+	+	-	+	-	-	+	+	-	+	+	7	63,6
Tālrunis	+	+	-	+	-	-	+	+	-	-	+	6	54,5
Fotogrāfija	+	-	-	-	-	-	+	+	-	-	+	4	36,4
Vēsture	-	+	+	-	-	-	+	-	-	+	-	4	36,4

36,4% bibliotēku savā tīmekļa vietnē apmeklētājus iepazīstina ar bibliotēkas vēsturi un ir ievietojušas bibliotēkas fotogrāfiju.

No citiem informācijas resursiem (skat. 3.12. tabulu) visbiežāk 81,8% tīmekļa vietņu ir pieejams bibliotēkas pakalpojumu apraksts, otrs populārākais informācijas resurss ir saite uz elektronisko katalogu, kas ir 63,6% vietņu. 54,5% bibliotēku par vienlīdz svarīgiem resursiem bērnu auditorijai atzinušas bibliotēkas aktualitātes, foto galerijas, realizēto pasākumu apskatu un

bibliotēkas sadarbības partneru sarakstu. 45,5% bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs apmeklētāji var iepazīties ar lasītāko grāmatu topu, 36,4% ar abonēto laikrakstu un žurnālu sarakstu.

3.12. tabula.

Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu raksturīgākie resursi

Resursi	Bibliotēku tīmekļa vietnes											Cik bibliotēkās ir resursi?	Cik % analizēto bibliotēku ir resursi?
	AIZ	BAU	GUL	JEL	KUL	LIE	LIM	PRE	RIG	VALM	VEN		
Jaunumi	-	-	+	+	+	+	+	-	-	+	-	6	54,5
Pasākumu kalendārs	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	2	18,2
Jaunāko grāmatu saraksts	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	2	18,2
Labākie lasītāji	+	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	3	27,3
Galerijas	+	+	-	+	+	+	-	+	-	-	-	6	54,5
Informācija skolotājiem	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	1	9,1
Saite uz E-katalogu	-	-	+	+	+	-	+	-	+	+	+	7	63,6
Pēc noteiktiem kritērijiem atlasītas grāmatas	-	-	+	-	-	-	+	-	-	-	-	2	18,2
Raksti periodikā	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	1	9,1
Aptaujas	-	-	-	-	-	-	+	+	-	+	-	3	27,3
Datu bāzes	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	2	18,2
Fanu klubi	+	+	-	-	-	-	+	-	-	-	-	3	27,3
Lasītāko grāmatu tops	+	-	+	-	-	-	+	-	+	+	-	5	45,5
Statistikas dati	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	2	18,2
Bibliotēkas pakalpojumi	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	9	81,8
Informācija par citām BB	-	-	-	+	-	+	+	-	+	-	-	4	36,4
Tematisko mapju saraksts	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	-	2	18,2
Sadarbības partneri	+	+	+	+	+	-	+	-	-	-	-	6	54,5
Laikraksti, žurnāli	-	-	+	-	+	-	+	-	-	+	-	4	36,4
ES	-	-	+	-	+	-	-	-	-	-	-	2	18,2
Grāmatu apskats	-	-	+	+	-	+	+	-	-	-	-	4	36,4
Realizēto pasākumu apskats	-	-	-	+	+	+	+	+	-	-	+	6	54,5
Prezentācijas	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	1	9,1

Kuldīgas Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras centrs (80) tīmekļa vietnē piedāvā arī saites uz vairāku žurnālu tīmekļa vietnēm. 36,4% bibliotēku tīmekļa vietnēs ir grāmatu apskati un informācija par citām bērnu bibliotēkām. 27,3% bibliotēku ir ziņas par fanu klubiem un interešu kopām (*Harija Potera fanu klubs, Bērnu žūrija u.c.*), publicēti labāko lasītāju saraksti un ievietotas dažādas aptaujas. Tikai 18,2% jeb divas bibliotēkas no analizētajām tīmekļa vietnē ievietojušas pasākumu kalendāru, jaunāko grāmatu sarakstu, pieejamās datubāzes, informāciju par ES, tematisko un novadpētniecības mapju nosaukumu sarakstu un pēc noteiktiem kritērijiem no kataloga atlasītu grāmatu sarakstu, tomēr vienā no bibliotēkām ne visas šīs saites darbojas – lasītājs gan pieslēdzas elektroniskajam katalogam, bet saraksta nav. 18,2% bibliotēku tīmekļa vietnē ir ievietojušas statistikas datus par bibliotēkas darbu – izsniegumu, apmeklējumu, lasītāju skaitu u.c. 9,1% jeb viena – *Limbažu bērnu bibliotēka* (83) tīmekļa vietnē ievietojuši informāciju skolotājiem, kur tiek piedāvāti raksti no agrāk izdotajiem Limbažu rajona laikrakstiem, resursus dzimtas pētniecībai, dažādus resursus no kaimiņvalstu bibliotēkām un citu informāciju. *Limbažu bērnu bibliotēka* (83) piedāvā arī rakstus no periodiskajiem izdevumiem (saiti uz analītikas datubāzi), bet Jelgavas bērnu bibliotēka „*Zinītis*” (78) skolēnu darbus – „[Jelgavas pasaku pili](#)”. *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļā bērniem* (78) ir ievietotas dažādas prezentācijas, kas tapušas mācību vai projektu realizācijas laikā.

No interneta saišu kataloga tēmām vispopulārākā – 90,9% (skat. 3.13. tabulu) analizētajās tīmekļa vietnēs ir daba un visums, otrajā vietā popularitātes ziņā ar 81,8% ierindojas bērnu iestāžu un organizāciju saraksti un saites uz tiem, kā arī folklorā.

3.13. tabula.

Interneta saišu resursu raksturīgākās tēmas Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs

Resursi	Bibliotēku tīmekļa vietnes											Cik bibliotēkās ir resursi?	Cik % analizēto bibliotēku ir resursi?
	AIZ	BAU	GUL	JEL	KUL	LIE	LIM	PRE	RIG	VALM	VEN		
Drošība internetā	-	-	-	+	+	-	+	-	-	-	-	3	27,3
Tematiskas enciklopēdijas	+	-	+	-	+	+	+	+	-	+	+	8	72,7
Universālas enciklopēdijas	-	-	+	-	+	+	+	+	-	+	+	7	63,6
Uzziņu informācija	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	2	18,2

Resursi	Bibliotēku tīmekļa vietnes											Cik bibliotēkās ir resursi?	Cik % analizēto bibliotēku ir resursi?
	AIZ	BAU	GUL	JEL	KUL	LIE	LIM	PRE	RIG	VALM	VEN		
Bērnu iestādes organizācijas	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	+	9	81,8
Vārdnīcas	-	-	-	-	-	-	+	+	-	+	+	4	36,4
Citas iestādes	-	+	-	-	-	+	-	+	+	-	-	4	36,4
Meklēšanas dienesti	-	-	-	+	-	-	+	+	-	-	-	3	27,3
Grāmatu izdevniecību jaunumi	-	-	+	-	-	+	+	-	-	+	+	5	45,5
Vēsture	-	-	-	+	+	+	+	+	-	+	+	7	63,6
Ģeogrāfija	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-	-	3	27,3
Daba, visums	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	10	90,9
Izglītība	+	-	-	-	+	+	+	+	+	-	+	7	63,6
Folklorā	-	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+	9	81,8
Spēles	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-	+	8	72,7
Krāsojamās lapas	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1	9,1
Tīņi	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9,1
Svētki	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	+	3	27,3
Šausmas	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9,1
Apsveikumi	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	2	18,2
Tūrisms	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	2	18,2
Izklaide	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	2	18,2
Mūzika	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	2	18,2
Referāti	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-	+	3	27,3
Drošība uz ceļa	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1	9,1
Filozofija	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	2	18,2
Māksla, kultūra	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-	2	18,2
Latviešu val.	-	-	-	-	-	+	+	-	-	-	-	2	18,2
Tematu skaits vietnē	11	1	8	9	9	14	15	18	7	8	13	10,3	

72,7% bibliotēku tīmekļa vietnēs ir saites uz tematiskām enciklopēdijām un spēļu lapām gan Latvijā, gan ārvalstīs.

63,6% bibliotēku ir saites uz universālām enciklopēdijām, saites uz vietnēm par vēsturi un izglītību. Grāmatu izdevniecību jaunumi atspoguļoti 45,5% analizēto bibliotēku tīmekļa vietnēs.

Saites uz vārdnīcām un dažādām iestādēm, piemēram, pašvaldībām, pieejamas 35,4% bibliotēku tīmekļa vietnēs. 27,3% vietņu ir saites uz resursiem par drošu interneta izmantošanu, uz dažādiem meklēšanas dienestiem, uz tīmekļa vietnēm par ģeogrāfiju, dažādiem svētkiem un uz interneta referātu kolekciju. 18,2% vietņu ir saites uz resursiem, kur pieejama uzzīņu informācija, dažādi apsveikumi, mūzika, saites uz izklaides, tūrisma, mākslas un kultūras vietnēm, kā arī saites uz filozofijas portāliem un vietnēm par latviešu valodu, tās mācīšanos. 9,1% jeb vienā bibliotēkā ievietotas saites uz resursiem par šādām tēmām: krāsojamās lapas, tīņi, šausmas un drošība uz ceļa.

[Preiļu Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļas](#) (87) tīmekļa vietnē ir ļoti plašs interneta resursu saišu katalogs, tas strukturēts pēc UDK sistēmas, tomēr visas tēmas pētījumā nav parādītas, jo, pirmkārt, tās ir tikai vienā tīmekļa vietnē un, otrkārt, kaut arī saišu katalogs ir publicēts bērnu literatūras nodaļas vietnē, lielākā daļa vietņu nav piemērotas bērniem. Vidēji katrā tīmekļa vietnē ir 10,3 tīmekļa resursu saišu tēmas. Vislielākais tēmu skaits ir 18, mazākais – viena tēma.

Tīmeklī ir pieejamas vairākas vietnes bērniem latviešu valodā, viena no tām pat bibliotēkuru veidota – [„Bibliogids bērniem”](#) (32), kas pieejams *Latgales Centrālās bibliotēkas* tīmekļa vietnē, kā arī citas, kas var bērniem dot papildus iespējas izglītībai un izklaidei – [„Kosmosa noslēpumi”](#) (26), [„Mana spēļu kaste”](#) (37) un [„Pasakas”](#) (40). Analizējot bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, iegūti dati par to, cik vietnēs ir saites uz šiem resursiem. 72,7% jeb astoņās vietnēs (skat. 3.13. tabulu) ir saite uz vietni „Kosmosa noslēpumi” (26), 45,5% jeb piecās vietnēs ir saite uz vietni „Bibliogids bērniem” (32) un „Mana spēļu kaste” (37), bet tikai vienā bibliotēkā ir saite uz vietni „Pasakas” (40).

3.13. tabula.

Saites uz noteiktām tīmekļa vietnēm bērniem

Resursi	Bibliotēku tīmekļa vietnes											Cik bibliotēkās ir resursi?	Cik % analizēto bibliotēku ir resursi?
	AIZ	BAU	GUL	JEL	KUL	LIE	LIM	PRE	RIG	VALM	VEN		
Bibliogids	-	-	+	+	-	+	+	+	-	-	-	5	45,5
Mana spēļu kaste	-	-	+	-	+	+	-	+	-	-	+	5	45,5
Kosmosa noslēpumi	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	8	72,7
Pasakas	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	1	9,1

Ne visās bibliotēkās, kur ir saite uz vietni „*Bibliogids bērniem*” (32), tā ir labi pamanāma.

Analizējot tīmekļa resursu saišu katalogus bibliotēku tīmekļa vietnēs, tika pievērsta uzmanība arī to izkārtojumam un pārskatāmībai. Daudzās no analizētajām vietnēm noderīgo tīmekļa vietņu saites izvietotas vienā lapā un, ja to ir daudz, tad bieži vien saraksts pārsniedz trīs ekrānu garumu, piemēram, *Limbažu bērnu bibliotēkā* (83). Dažās vietnēs nav paskaidrojumu, kāda informācija ir pieejama katrā no vietnēm un kādā valodā ir resurss. Vairākās vietnēs saites ir ar ļoti maziem burtiem un atrodas ļoti tuvu viena otrai, piemēram, *Aizkraukles pilsētas bibliotēkas bērnu nodaļas* (70) tīmekļa vietne un *Limbažu bērnu bibliotēkas* (83) tīmekļa vietne.

Secinājumi

1. Visbiežāk 63,6% bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs ir informācija par bibliotēkas atrašanās vietu, 54,5% vietņu ir uzrādīts tālrunis, 45,5% darba laiks.
2. Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs visbiežāk atspoguļotas nemainīgās norises - 81,8% analizēto tīmekļa vietņu ir pieejams bibliotēkas pakalpojumu apraksts, 63,6% vietņu analizēto tīmekļa vietņu ir saite uz elektronisko katalogu, 54,5% bibliotēku vietnēs pieejamas bibliotēkas aktualitātes, foto galerijas, realizēto pasākumu apskatu un bibliotēkas sadarbības partneru sarakstu.
3. Pārāk maz Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs atspoguļoti bibliotēkas pasākumu vai citu bērnu iestāžu vai organizāciju pasākumu plāni.
4. Tikai 11 Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs ir izveidoti interneta saišu katalogi, kas apmeklētājiem dod iespēju iegūt papildus informāciju izglītībai, izklaidei un atpūtai.
5. Vidēji katrā no analizētajām tīmekļa vietnēm ir 10,3 tīmekļa resursu saišu tēmas, lielākais tēmu skaits – 11, mazākais -1.
6. Populārākās interneta saišu tēmas Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs ir daba un visums (90,9%), bērnu iestāžu un organizāciju saraksti/folklorā (81,8%) un tematiskās enciklopēdijas/spēles (72,7%).
7. Tikai 27,3% jeb trijās analizētajās Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs ir saites uz resursiem par drošu interneta izmantošanu.
8. Tikai 18,2% jeb divās analizētajās Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs ir saites uz resursiem, kur pieejami dažādi apsveikumi, mūzika, resursi izklaidei, saites uz mākslas un kultūras vietnēm.

9. Tikai 9,1% jeb vienā no analizētajām Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēm ir saites uz krāsojamajiem attēliem un par drošību uz ceļa.
10. Tīmeklī pieejamas vairākas vietnes bērniem latviešu valodā un viena no tām – „*Bibliogids bērniem*” – bibliotekāru veidota, kas bērniem dod papildus iespējas izglītībai, izklaidei un atpūtai, tomēr daudzās bibliotēkās nav saišu uz šiem resursiem. 72,7% jeb astoņās vietnēs ir saite uz vietni „*Kosmosa noslēpumi*”, 45,5% jeb piecās vietnēs ir saite uz vietni „*Bibliogids bērniem*” un „*Mana spēļu kaste*”, bet tikai vienā bibliotēkā ir saite uz vietni „*Pasakas*”.
11. Ne visās analizētajās Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnēs interneta saišu katalogi ir labi pārskatāmi un viegli izmantojami – saites ir izvietotas garā sarakstā, kas bieži vien pārsniedz trīs ekrānu garumu, saites ir ar pārāk maziem burtiem un novietotas cieši viena otrai blakus. Daudzās vietnēs nav paskaidrojumu par vietnē pieejamo informāciju un valodu, kādā ir šī vietne.

3.4. Bērnu viedoklis par elektroniskajiem informācijas resursiem

3.4.1. Pētījuma metodoloģija

Lai noskaidrotu bērnu viedokli par elektroniskajiem informācijas resursiem bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs, tika izmantots viens no aptaujas metodes pamatveidiem – intervēšana, tās paveids – fokusgrupas intervija.

Intervijas pamatā ir mērķtiecīgs dialogs starp intervētāju un respondentu vai respondentiem, kas parasti notiek pēc iepriekš izstrādāta jautājumu saraksta. Ja anketēšanu uzskata par visefektīvāko aptaujas veidu, tad intervēšana uzskatāma par visobjektīvāko. Atšķirībā no anketēšanas, intervēšanas procesā iespējams iegūt izsmeļošāku informāciju par aptaujātā uzskatiem, vērtēšanas un rīcības motīviem (9).

Par fokusgrupām dēvē grupveida intervijas vienlaikus ar vairākiem, parasti 6 – 10 dalībniekiem. Grupu diskusijās, iedvesmojoties viens no otra un papildinot viens otru, dalībnieki spēj ātri un precīzi paust attieksmi pret dažādiem procesiem. Individuāli izprast un novērtēt situāciju cilvēki tik ātri nespētu (9).

Šajā pētījumā fokusgrupas metode izmantota galvenokārt tādēļ, ka intervējamie ir jaunākā skolas vecuma bērni un grupā viņi jūtas drošāk, spēj godīgāk un brīvāk izklāstīt savus uzskatus, sniegt idejas, jo intervēšanas situācija pēc formas ir līdzīga ikdienišķai sarunai, veicina nepiespiestas atmosfēras veidošanos un līdz ar to vajadzīgās informācijas ieguvi. Intervētāja

tiešais kontakts ar respondentu nodrošina arī to, ka atbildes var iegūt uz visiem interesējošajiem jautājumiem, kā arī to, ka pastāv iespēja izskaidrot jautājuma būtību, ja bērns to nav sapratis. Šai metodei ir arī citas priekšrocības. Tā ir efektīvs veids, lai iegūtu dziļu un plašu informāciju īsā laika posmā un ātri iegūt kopēju priekšstatu par pētāmo tēmu. Fokusgrupas vadītājs var vadīt interviju vēlamajā virzienā (69).

Šai metodei ir arī trūkumi. Atbildes ir grūti analizējamas, iespējama nereprezentativitāte attiecībā pret ģenerālo kopu, jo respondenti ir īpaši atlasīti. Iespējama arī subjektīva rezultātu interpretācija, ja grupas vadītājs akcentē noteiktu viedokli un ignorē citus viedokļus. Šī metode tiek uzskatīta arī par vienu no dārgākajām aptaujas metodēm (69).

Mērķis: noskaidrot, kā bērni vērtē viņiem paredzētās bibliotēku tīmekļa vietnes un tajās pieejamos resursus, kā arī izzināt, kādām jābūt bibliotēku tīmekļa vietnēm, lai bērni tās izmantotu.

Mērķa grupa: jaunākā skolas vecuma bērni.

Izlases apjoms: 24 respondenti.

Fokusgrupu skaits: sešas grupas.

Aptaujas laiks: 10.04.2008. - 25.04.2004.

Metodikas apraksts

Fokusgrupu intervijām izvēlēti bērni no vienas pilsētas skolas un vienas pagasta skolas (skat. 3.14. tabulu).

3.14. tabula.

Fokusgrupu interviju norises grafiks

Nr.	Skola	Intervijas norises vieta	Respondentu skaits	Respondentu vecums	Respondentu sadalījums pēc dzimuma	Norises datums un laiks
1.	Kuldīgas Alternatīvā sākumskola	Skolas bibliotēka	6	8 – 9 gadi	2 zēni, 4 meitenes	10.04.08. 12.30
2.	Kuldīgas Alternatīvā sākumskola	Skolas bibliotēka	6	10 – 12 gadi	2 zēni, 4 meitenes	10.04.08. 13.45
3.	Dundagas vidusskola	Dundagas pagasta bibliotēka	6	9 – 10 gadi	3 zēni, 3 meitenes	18.04.08. 10.00
4.	Dundagas vidusskola	Dundagas pagasta bibliotēka	6	7 – 8 gadi	3 zēni, 3 meitenes	18.04.08. 13.00

Vispirms izstrādāti intervijas jautājumi, izplānota intervijas norise (skat. 2.pielikumu) un izveidota prezentācija *Microsoft PowerPoint* programmā ar bērniem atbilstošām Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēm, ārzemju bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm un dažādiem elektroniskiem informācijas resursiem Latvijā un ārzemēs. Izstrādājot fokusgrupas intervijas jautājumus, izmantots termins „*mājaslapa*”, kas atbilst terminam „*tīmekļa vietne*”, kuru šī vecuma bērni nesaprastu. Izstrādāta arī atļauja intervijai (skat. 3. pielikumu) ar paskaidrojumu par intervijas norisi, konfidencialitāti un datu izmantošanu, kas jāparaksta bērnu vecākiem vai citām par bērnu atbildīgām personām. Veiktas arī pilotāžas intervijas, pēc kurām nedaudz izmainīti intervijas jautājumi un norises kārtība un izstrādāts galīgais intervijas scenārijs. Katrā intervijā nedaudz, atkarībā no situācijas, tika mainīta jautājumu kārtība.

Sadarbībā ar klašu audzinātājiem izvēlēti bērni intervijām neatkarīgi no tā, vai viņi apmeklē bibliotēku vai nē. Galvenais kritērijs - bērnu vēlme. Bērni tika aptaujāti divās grupās – 1. – 2. klašu un 3. – 5. klašu skolēni.

Pirms intervijas tika pārbaudīts, vai visiem bērniem ir vecāku parakstītas atļaujas intervijai. Intervijas sākumā bērni, viņiem saprotamā valodā, tika iepazīstināti ar intervijas mērķi un ar vienkāršiem jautājumiem pamudināti izteikties. Pēc tam bērni tika lūgti uzzīmēt, kādai, viņuprāt, vajadzētu izskatīties bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei (ne pilotāžas grupas). Vēlāk tika demonstrēta prezentācija un pēc tās uzdoti jautājumi par to, kas bērniem patika un kas nepatika bibliotēku tīmekļa vietnēs un citos elektroniskajos informācijas resursos.

Intervijas noslēgumā bērni kā pateicību par piedalīšanos saņēma saldumu paciņu un uzlīmes.

Intervijas transkribētas un skatāmas pielikumā (skat. 4. – 7. pielikumu). Darbā izmantoti citāti no fokusgrupu intervijām.

3.4.2. Datu analīze

1. intervija

Pirmā fokusgrupas intervija notika ar *Kuldīgas Alternatīvās sākumskolas* 2. – 3. klašu skolēniem skolas bibliotēkā, kur pieejams interneta pieslēgums un ir iespēja sēdēt tā, lai intervētājs un bērni redzētu viens otru (skat. 3.5. att.).

3.5. attēls. Pirmās Kuldīgas fokusgrupas intervija

Intervijas laikā bibliotēka tika slēgta.

Šī intervija bija pilotāžas, tādēļ tās norise nedaudz atšķiras no nākamajām intervijām.

Šīs grupas bērni bija ļoti atklāti un intervija vairāk atgādināja ikdienišķu sarunu. Bērni bieži vien komentēja un papildināja citu bērnu atbildes, bija ļoti impulsīvi, dzīvi sekoja līdzi tam, kas tika rādīts datora ekrānā un skaļi pauda savas emocijas – prieku un pārsteigumu par redzēto. Bērni bieži uzdeva papildus jautājumus, lai precīzāk noskaidrotu kādu nezināmu lietu. Piemēram, rādot kā [ICDL](#) (25) katalogā var sameklēt grāmatas, stāstīju, ka tas ir katalogs un bērni jautāja, vai tas ir tāpat kā „Antila” katalogs.

Intervija sākās ar iepazīšanos un paskaidrojumu par to, kādam mērķim šī intervija tiek veikta. Lai iedrošinātu bērnus izteikties, sākumā tika uzdoti vienkārši jautājumi par lasīšanu, grāmatām un mīļākajiem varoņiem.

Visi bērni saka, ka lasa grāmatas, jo to prasa skolā. Bērni grāmatas ņem gan no skolas, gan no pilsētas bibliotēkas, bet viens no bērniem - no pagasta bibliotēkas, kas ir tuvāk dzīvesvietai. Dažiem bērniem grāmatas tiek pirktas un dāvinātas.

Bērni lasa dažādas grāmatas – enciklopēdijas, grāmatas par dabu un dzīvniekiem, pasaku un piedzīvojumu grāmatas.

Nākamie jautājumi ir par interneta izmantošanu un bērnu visbiežāk apmeklētajām tīmekļa vietnēm. Pieci no fokusgrupas bērniem internetam piekļūst no mājas datora un viens to izmanto bibliotēkā vai pie draugiem. Trīs no aptaujātajiem bērniem iepriekš internetu izmantojuši bibliotēkā, bet vēlāk mājās iegādāts dators un tad tas izmantots piekļuvei internetam.

Visi bērni, ejot internetā, apmeklēja vietni „draugiem.lv” un viena meitene atzīst, ka tur pavada lielāko daļu no kopējā internetā pavadītā laika. Trīs bērni kā bieži izmantotu vietni minēja „inbox.lv”, kur galvenokārt tiek spēlētas spēles un arī vietni „[Club Penguin](http://ClubPenguin.com)”. Divi bērni atbildēs minēja vietni „[miniclip](http://miniclip.com)” un viens „[Cartoon Network](http://CartoonNetwork.com)”.

Bērni internetu pārsvarā izmanto spēļu spēlēšanai un saziņai, tomēr viņi zina, ka datoru un internetu var izmantot arī citiem mērķiem – rakstīt tekstu, izdrukāt uzrakstīto, ja nepieciešams, internetā var meklēt informāciju, var zīmēt, klausīties mūziku, skatīties filmas un arī iepirkties.

Bērniem tika uzdoti jautājumi arī par viņu negatīvo pieredzi internetā, un bērnu atbildes liecina, ka viņi visvairāk baidās sabojāt datoru, nepareizi ielādējot failus vai vienkārši „*ka saspiež pogas un neiet internets*”. Vēl bērniem nepatīk, ka „*draugos*” bieži tiek saņemtas draudu un ķēdes vēstules.

Pieci fokusgrupas bērni atzina, ka nekad nav bijuši bibliotēku tīmekļa vietnēs un nav zinājuši par to esamību. Viena meitene bibliotēkas apmeklējuma laikā iepazīstināta ar bērnu bibliotēkas tīmekļa vietni, bet pati tur nav mēģinājusi iet.

Bērni tiek iepazīstināti ar *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras centra* (80) tīmekļa vietni, tur pieejamajiem resursiem – tiek rādītas saites uz vietnēm latviešu valodā, kur stāstīts par drošu darbošanos internetā un saites uz citiem resursiem, tiek iepazīstināti ar iespēju uzdot bibliotēkām jautājumu un saņemt atbildi. Tiek rādīta arī *Limbažu bērnu bibliotēkas* (83) tīmekļa vietne un tajā pieejamie resursi. Bērni atzinīgi vērtē *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras centra* (80) tīmekļa vietni, kas patīk labāk nekā *Limbažu bērnu bibliotēkas* (83) vietne, jo tā ir krāsaināka. Bērni stāsta, ka „*jo košāk noformēts, jo vairāk bērniem piesaista uzmanību*”, „*tad bērni domā, ka tur kaut kas interesants ir*”, „*man tā arī ir, ja ieeju kaut kādās mājaslapās un redzu kaut ko krāsainu, tad liekas, ka tas ir kaut kas bērniem*”.

Kad bērniem tiek rādīta *Denveras bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (74), atskan sajūsmas saucieni – „*šī ir interesanta, krāsaina*”, „*krāsaina ļoti*”, „*tā kā bērnu spēlītes jau sāk parādīties*”, „*tā kā bonbongas, tie apaļie*”, „*man ļoti patīk, jo ļoti krāsains*”, tomēr bērni gandrīz vienbalsīgi atzīst, ka „*ClubPenguin*” vietne ir labāka.

Ļoti atzinīgi bērni novērtē arī *Denveras publiskās bibliotēkas bērnu sadaļas tīmekļa vietnē* pieejamo „*Palīdzību mājasdarbos*”. Sākumā bērni ir sajūsmā, jo uzskata, ka tad jau visu var norakstīt un ka tur viss ir parādīts priekšā. Tomēr arī tad, kad viņi saprot, ka viss nav tā, kāds zēns atzīst, ka tas tomēr palīdz saprast vielu. Bērniem ļoti patika arī skatīties putnu attēlus un klausīties putnu dziesmas. Viņi bija pārsteigti, ka internetā ir arī tādi resursi.

Ar atzinīgiem izsaučieniem bērni uztver arī *Rīgas Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem un pusaudžiem* (89) – „o, šī gan ir forša”, „ļoti interesanta”, „kā tas ir – atrast bagātību”. Nākas gan atzīt, ka lapa īsti nedarbojas, bet pēc izskata bērniem ļoti patīk. Bērniem tiek rādīts bibliotēkas interneta saišu katalogs un atvērtas dažas no tur pieejamajām vietnēm – „*Kosmosa noslēpumi*” (26), kas bērniem patīk un kuru redzējis ir tikai viens no bērniem. Bērni grib zināt, kas slēpjas zem ikonām un domā, ka zem kosmosa kuģa būs par citplanētiešiem, daži bērni jautā pēc spēlēm. Tiek rādīta vietne „*Latvijas Daba*” (33), kuru ir redzējusi viena meitene, bet pati tur nav bijusi, to apmeklējusi māsa.

No visām parādītajām tīmekļa vietnēm diviem bērniem vislabāk patika *Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (74), diviem patika *Rīgas Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem un pusaudžiem* (89), kaut arī viens no šiem bērniem nevarēja izšķirties starp šo vietni un vietni „*Kosmosa noslēpumi*” (26), kas, savukārt, vislabāk patika citam bērnam, vienai meitenei vislabāk patika *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (80). Bērni šīs lapas atzina par labākajām tādēļ, ka „*tur bija ļoti krāsaina un skaista tā mājaslapa*”, „*krāsains, tā kā bērniem uztaisīts, ir skaisti izdaiļots un var saprast – nav citās valodās*”, „*patika tas, ka krāsaini, tas nekas, ka angļiski, galvenais, ka krāsaini*”, „*tā karte bija tā kā īstenībā*”, „*Kuldīgas mājaslapa bija latviešu valodā un var ļoti daudz saprast*”.

Šīs fokusgrupas bērni uzskata, ka bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei jābūt dažādās, košās krāsās – dzeltenā, sarkanā, rozā, pelēkā, brūnā un zaļā, jo arī „*bērnu grāmatas ir dažādās krāsās, kā enciklopēdijas, noslēpumainām jābūt*”.

Bērni grib, lai bibliotēkas tīmekļa vietnē viņiem būtu kāds pavadonis, kurš viņiem visu pastāstītu, tas varētu būt kāds grāmatas varonis, cilvēciņš vai mīļākais dzīvnieks. Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei jābūt kā grāmatu pilsētai – „*enciklopēdijai ir sava mājiņa un tas cilvēciņš tur jāiesūta iekšā, pasaku grāmatām sava mājiņa un tas cilvēciņš jāiesūta iekšā un tad var izpētīt*”. Bērni gribētu tīmekļa vietnē darboties paši – „*es gribētu tā, lai tu pats viņu varētu pārkrāsot, kaut kā uzzīmēt pats, varētu būt arī tā, ka varētu uzrakstīt sev pats tādu mazu grāmatiņu, to pats varētu noformēt*”, „*varētu būt no vienas grāmatas, piemēram, no pūķiem aizsūtīt, teleportēties uz kādu enciklopēdiju, tur visādas nelaimes notiktu, būtu jāglābjas, jābēg*”.

Bērniem bija jāatbild arī uz jautājumu, par kādām tēmām viņi gribētu lasīt savas bibliotēkas tīmekļa vietnē. Četri bērni vēlējas, lai bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu informācija par matemātiku, piemēram, piemēri par reizināšanu un dalīšanu vai teksta uzdevumi. Trīs bērni minēja atbildi sports, viņi gribētu lasīt par labākajiem sportistiem dažādos sporta veidos, kā arī izlasīt praktiskus padomus un pamācības, piemēram, par to, kā izmest salto. Divi bērni

bibliotēkas tīmekļa vietnē vēlētos kaut ko, kas palīdzētu mācīties angļu valodu. Bērni minēja vēl arī tādas tēmas kā daba, mūzika, latviešu valoda, literatūra un vēsture. Divi respondenti izteica vēlmi, lai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu konkursi – jālasa grāmatas vai kaut kādi stāsti, jāatbild uz jautājumiem un par pareizām atbildēm varētu iegūt punktus, tos sakrāt un iegūt kādu balvu.

Analizējot bērnu atbildes, var secināt, ka galvenie nosacījumi, lai bērns apmeklētu bibliotēkas tīmekļa vietni, ir daudz krāsu, lai būtu informācija un varētu reāli darboties – „*jābūt skaisti izrotātai, visādi krāsu burbulīši*”, „*vajadzētu būt tā, ka grāmatā būtu situācija un tev vajadzētu to kaut kā pielāgot*”, „*spēles un jokus vajadzētu*”, „*gribētu zināt par pasākumiem, kas notiek citās pilsētās, arī par mācību priekšmetiem*”, „*man būtu trīs lietas, lai es ietu tajā lapā – lai būtu krāsains, lai ir latviski un lai tur ir kaut kās interesants, ar ko es varu izklaidēties, atpūsties tajā lapā*”.

2. intervija

Otrā fokusgrupas intervija notika ar *Kuldīgas Alternatīvās sākumskolas* 4. – 5. klašu skolēniem skolas bibliotēkā (skat. 3.6. att.).

3.6. attēls. Otrās Kuldīgas fokusgrupas intervija

Intervijas laikā bibliotēka tika slēgta.

Salīdzinot ar citām fokusgrupām, šie bērni biežāk atbildēja „*man arī tāpat*” un pirmā atbildētāja viedoklis kļuva par visas grupas viedokli. Bērni gan sekoja līdzī tam, kas tika rādīts internetā, tomēr nebija tik impulsīvi kā mazākie bērni citās fokusgrupu intervijās.

Lai iedrošinātu bērnus runāt, intervijas sākumā tika uzdoti jautājumi par bērnu mīļākajām grāmatām un to varoņiem un par to, kur bērni ņem grāmatas lasīšanai. Bērnu atbildes liecina, ka

visi bērni lasa grāmatas un katram ir kāda mīļākā grāmata. Visi respondenti ir bijuši *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras centrā*, jo pirmajās klasēs bijusi ekskursija uz bibliotēku, tomēr tikai divas aptaujātās meitenes regulāri apmeklē Bērnu literatūras centru un tur izvēlas grāmatas lasīšanai. Pārējie bērni grāmatas ņem no skolas bibliotēkas.

Nākamā jautājumu grupa bija par interneta izmantošanu – par vietu, kur bērni piekļūst internetam, par to, kādas tīmekļa vietnes apmeklē un pēc kādiem kritērijiem bērni spriež palikt izvēlētajā vietnē vai doties uz kādu citu.

Četri no aptaujātajiem bērniem internetam piekļūst no mājām un divi bibliotēkā. Visi respondenti internetu izmanto, lai sazinātos ar draugiem portālā „*draugiem.lv*”, pieci no aptaujātajiem bērniem darbu internetā sāk tieši ar šīs vietnes apmeklējumu. Četri no aptaujātajiem regulāri apmeklē arī vietni „*inbox.lv*”, ko izmanto gan e-pasta apmaiņai, gan tur pieejamo spēļu spēlēšanai. Četri bērni atzina, ka datoru un internetu izmanto mācībām, no kuriem trīs informācijas meklēšanai izmanto meklētāju „*Google*”. Divi respondenti regulāri apmeklē vietni „*play.clubpenguin.com*”, kur katrs apmeklētājs ir pingvīns, kurš var veikt dažādus uzdevumus, izklaidēties, pelnīt naudu, pirkt dzīvnieciņus utt. Viena meitene pie apmeklētajām vietnēm minēja kādu matemātikas spēļu vietni un viens zēns - vietni „*miniclip*”.

„*Tur ir kaut kas aizraujošs*”, uz jautājumu „*Kādaī tai lapai ir jābūt, lai Jūs tajā paliktu?*” atbildēja kāda meitene. „*Aizraujošais*” bērnu vērtējumā izrādījās „*pati tā pirmā sākumlapa uzreiz iekrīt acīs, tur jābūt aprakstam, kas ir tajā mājaslapā*”, skaisti, interesanti attēli un spēles. Kādaī meitenei pievilcīgākās krāsas tīmekļa vietnē likās sarkana, dzeltena, zaļa un citas krāsas, tikai lai tās nebūtu pārāk tumšas, bet zēnam gribējās melnu krāsu.

Nepatīkami uzraksti tīmekļa vietnē bija noteicošais faktors, kas, spriežot pēc bērnu atbildēm, bērniem liek iziet no kādas vietnes un doties uz citu, tomēr bērni tā īsti nespēja noformulēt, kas ir šie nepatīkamie uzraksti.

Nākamā jautājumu grupa bija par bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm – vai bērni šīs vietnes apmeklē un ko tur dara, kas patīk bibliotēku tīmekļa vietnēs un citos resursos Latvijā un pasaulē.

Tikai divas meitenes no šīs grupas zināja, ka bērnu bibliotēkām mēdz būt tīmekļa vietnes un bija apmeklējušas *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras centra* tīmekļa vietni (80), kas atveras kā interneta pārlūkprogrammas sākumlapa bibliotēkas datoros. Viena no meitenēm stāstīja par bilžu galerijām, kas tiek ievietotas tīmekļa vietnē pēc dažādiem pasākumiem, otra konkrētas lietas neminēja, bet atbildēja, ka lasot, kas rakstīts pirmajā lapā, un ja interesē, tad skatoties arī tālāk. Pārējie respondenti atbildēja, ka nav bijuši bibliotēkas tīmekļa vietnēs, jo nav zinājuši par to esamību.

Fokusgrupas dalībniekiem tika parādīta *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras centra* tīmekļa vietne (80) un daži no vietnē pieejamajiem resursiem, *Rīgas Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem un pusaudžiem* (89), kur gan nevarēja parādīt, kā darbojas tur attēlotā karte, *Limbažu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne* (83), kā arī daži Latvijas interneta resursus bērniem – „*Kosmosa noslēpumi*” (26), „*Mana spēļu kaste*” (37) un „*Latvijas daba*” (33).

„*Man tur viss bija interesanti, tur bija pastāstīts par tām vārdnīcām, tur bija arī visādas spēles*”, „*tur var atrast visvisādas grāmatas un nosaukumus un tur vēl bija interesanti, ka uzspiežot var atrast enciklopēdijas*”, „*patika, ka te ir daudz kas interesants, visādas enciklopēdijas un tas, ka var aizsūtīt uz bibliotēkām vēstules, kādas grāmatas tur atrodas*”, „*man patika, ka var uz bibliotēku aizrakstīt par kādu konkrētu grāmatu un viņi atraksta atpakaļ, ir vai nav, patika arī par to dabu [Latvijas Daba]*” – tā par bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm teica bērni, kuri nekad tās nebija redzējuši. Kaut ko jaunu par bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm uzzināja arī meitenes, kuras jau kādreiz ir bijušas bibliotēkas tīmekļa vietnē – „*man patika lapas noformējums, patika arī tas, kas tur bija uzrakstīts, bija ļoti interesanti un tur daudz ko labu var iemācīties*”, „*man patika, ka var paprasīt bibliotēkai par tām grāmatām, ka var uzdot jautājumus, man patika arī, ka tur var uzzināt, kādi žurnāli ir bibliotēkā*”.

No visām parādītajām tīmekļa vietnēm pēc izskata četriem bērniem vislabāk patika *Rīgas Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem un pusaudžiem* (89), vienam zēnam vislabāk patika „*Kosmosa noslēpumi*” (26), savukārt vienai meitenei vislabāk patika *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (80).

Bērniem tika rādītas dažas ārvalstu bibliotēku tīmekļa vietnes – *Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (7), [*Losandželosas publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem*](#) (36), *ICDL* (24) piedāvātās iespējas un *Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem* (74).

Salīdzinot Latvijas un ārvalstu bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, bērni atbildēja, ka abas patikušas vienādi un vienīgā atšķirība ir tā, ka ārzemju vietnes ir angļu valodā un ne visu tur var saprast. Pēc izskata visvairāk bērniem (četriem) patika *Losandželosas publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (36), vienam *ICDL* (24), vienam *Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (7).

Fokusgrupas dalībniekiem tika rādītas arī *Denveras publiskas bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu sadaļas* (74) izvēlnē „*Palīdzība mājasdarbos*” pieejamās iespējas, kā arī dažādi citi resursi Latvijā un ārvalstīs.

Kad tika uzdots jautājums, kādai tad būtu jābūt bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei, lai bērni tur gribētu ieiet, atbildes skanēja, ka „*tur jau tāpat ir pietiekami interesanti*”, „*tu vienreiz iesi, tev tā lieta iepatiksies un tu iesi vēl*”, tomēr kā atbilde iepriekšējiem runātājiem bija „*bet pieradīs un tad vairs neliksies interesanti, vajag vienmēr kaut ko jaunu ik pa laikam ielikt*”.

Uz jautājumu par mācībām noderīgas informācijas esamību bibliotēkas tīmekļa vietnē bērni atbildēja, ka viņi gribētu, lai būtu informācija, kas palīdzētu mājasdarbu veikšanā, tomēr ar piebildi, ka informācija būtu nepieciešama latviešu valodā. Bērni gribētu, lai būtu palīdzība par latviešu un krievu valodu, būtu informācija par grāmatām, slavenībām, par slaveniem rakstniekiem, par jaunākajām grāmatām un par jaunumiem bibliotēkā. Uz jautājumu, vai bērni gribētu papildus informāciju par matemātiku, ģeogrāfiju vai citu mācību priekšmetu, kāds zēns atbildēja „*ja matemātika patīk, tad jau var*”.

Grupās dalībniekiem tika uzdots arī jautājums par to, vai viņi vēlētos, lai bibliotēkas tīmekļa vietnē viņus pavadītu kāds tēls un ja jā, tad kas tas varētu būt. Zēni atbildēja, ka viņi vēlētos kādu pavadoni un tas varētu būt lauva, jo tāda vienam no viņiem ir horoskopa zīme un lauva esot stiprs dzīvnieks. Divas no intervijas dalībniecēm vēlējās, lai viņas pavadītu kāds mīļš dzīvnieks, piemēram, suns vai kaķis, viena no meitenēm vēlējās, lai viņu pavadītu vērsis, kas ir viņas horoskopa zīme, bet viena meitene uz šo jautājumu nevarēja atbildēt.

Bērni uzskata, ka resursi bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu dalāmi vecuma grupās, jo tad būtu vieglāk atrast sev nepieciešamo informāciju.

Šīs grupas bērni uzskatīja, ka arī šobrīd bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes ir labas un ka tās nepieciešams tikai papildināt, piemēram, ievietot informāciju par to, „*kā tur internetā jāuzvedas*”. Bērni saka, ka viņi paši būtu gatavi piedalīties bibliotēkas tīmekļa vietnes veidošanā, bet konkrētu priekšlikumu nebija – bērni vēlējās, lai arī citreiz tā varētu sanākt kopā, paskatīties kaut ko jaunu un tad izteikt savas domas par redzēto.

3. intervija

Trešā fokusgrupas intervija notika ar *Dundagas vidusskolas* 3. – 4. klašu skolēniem pagasta bibliotēkā, kur pieejams interneta pieslēgums un iespēja sēdēt tā, lai intervētājs un bērni redzētu viens otru (skat. 3.7. att.).

3.7. attēls. Pirmās Dundagas fokusgrupas intervija

Salīdzinot ar citām intervijām, šie bērni bija ļoti klusi un ne īpaši runīgi. Arī šī intervija, tāpat kā iepriekšējās, tika sākta ar iepazīšanos un jautājumiem par lasīšanu un bibliotēkas apmeklēšanu.

Bērnu atbildes liecina, ka viņi lasa visi un visbiežāk tās ir piedzīvojumu grāmatas. Visi bērni grāmatas ņem bibliotēkā, bet dažiem tās arī nopērk.

Arī datoru un internetu izmanto visi fokusgrupas dalībnieki. Trīs no viņiem internetu izmanto bibliotēkā un trīs mājās. Visi fokusgrupas bērni internetā spēlē spēles, divi no bērniem minēja vietni „inbox”, viens „miniclip”. Pieci no šīs grupas bērniem atbildēja, ka internetā izmanto portālu „draugiem.lv”, trīs respondenti internetu izmanto, lai datorā ielādētu kaut kādas programmas un failus, un viena meitene – lai rakstītu vēstules draugiem. Bērni stāsta, ka internetu un datoru izmanto arī mācībām – dažreiz sameklē kādu informāciju, raksta un drukā dažādus darbus. Uz jautājumu, ko vēl bez šīm lietām var darīt internetā, bērni atbildēja, ka var skatīties filmas, fotogrāfijas un video, kā arī ielādēt failus un programmas.

Neviens no šīs fokusgrupas bērniem nezināja, ka bibliotēkām arī mēdz būt savas tīmekļa vietnes.

Šīs fokusgrupas bērniem tika lūgts uzzīmēt, kādu viņi iedomājas bibliotēkas tīmekļa vietni. Zīmēšanas laikā brīvā sarunā bērniem tika uzdoti dažādi jautājumi par interneta izmantošanu, atbildēja tie bērni, kuri to vēlējās.

Bērni atzina, ka pārsvarā iet tādās tīmekļa vietnēs, kas ir paredzētas bērniem un kur ir spēles, un viens no svarīgākajiem kritērijiem, kas nosaka, vai bērns paliek izvēlētajā vietnē vai nē, ir tas, vai spēles atbilst viņa vēlmēm. Meitenēm patīk spēles, kas saistītas ar ģērbšanu un

nepatīk tādas, kur var tikai braukt ar mašīnu. Kāds zēns atbildēja, ka viņam nepatīk vietnes, kur „pārāk daudz reklāmas un pārāk maz spēļu, ja tā lapa ir pārāk vienveidīga, tur gandrīz nekas cits arī nav. Lapai jābūt krāsainai, ja būs pārāk tumša, tad uzreiz zudīs interese”.

Lielākā daļa šīs grupas bērnu uzskata, ka bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne jāreklamē tiem, kuri strādā bibliotēkā. Viens no bērniem ieteica, ka par tīmekļa vietni varētu informēt arī tie, kuri šo vietni izveidojuši, bet citi bērni iebilda, ka tas nebūtu iespējams, ja vietnes veidotājs atrodas, piemēram, Rīgā, tomēr risinājums tika atrasts – „varētu jau arī kādus plakātus uztaisīt par izveidotām mājaslapām”. Kāds cits ieteica, ka par bibliotēkas tīmekļa vietni varētu pastāstīt arī tie bērni, kuri internetam piekļūst no bibliotēkas datoriem. Daļa bērnu saka, ka viņi arī lasot dažādas reklāmas lapiņas vai skatās reklāmas televīzijā un vēlāk mēģina ieiet tur reklamētajās lapās. Bērni saka, ka viņi lasītu arī bibliotēkas reklāmas lapas un izmēģinātu dažādas interneta adreses, ja tur tādas būtu.

Kad zīmējumi bija pabeigti (skat. 8. pielikumu), bērni stāstīja, ko viņi tur uzzīmējuši. Analizējot bērnu atbildes un zīmējumus, var secināt, ka šīs grupas bērniem ir līdzīgi priekšstati par bibliotēkas vietni, tomēr katrā no zīmējumiem un atbildēm ir kāda atšķirīga bērna vēlme, kas noder bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes veidošanā. Pieci bērni uzskata, ka bibliotēkas tīmekļa vietnē, tāpat kā reālajā bibliotēkā, ir jābūt grāmatām, un divi respondenti atbildējuši, ka gribētu, lai grāmatas var atvērt un izlasīt, un četri bērni vēlētos redzēt jaunākās grāmatas, pieci bērni uzskata, ka vietnē ir jābūt spēlēm, četri vēlētos redzēt fotogrāfijas, kur varētu būt skatāmi notikušie pasākumi. Vēl bērni vēlas, lai bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu iespēja nosūtīt un saņemt e-pastu, lai tur būtu jaunākie notikumi, filmas, video un žurnāli, kas „varētu atvērties pa visu lapu un varētu izlasīt, kādi jauni notikumi ir bijuši”. Kāds bērns stāsta, ka, atverot bibliotēkas tīmekļa vietni, viņš vēlētos uzzināt, „kurās vietās ir bibliotēkas visā Latvijā” un vēl kāds gribētu, lai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē varētu reģistrēties. Klausoties citu atbildes, kāds atzīst, ka „tad jau pārspētu „draugus”.

Divu šīs fokusgrupas bērnu zīmējumi (skat.3.8., 3.9. un 3.10. att.) pēc krāsu salikuma un izkārtojuma bija līdzīgi *Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļai bērniem (74)*.

3.8. attēls. Dundagas pirmās fokusgrupas
5. zīmējums

3.9. attēls. Dundagas pirmās fokusgrupas
6. zīmējums

3.10. attēls. Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem - mājaslapa

Bērniem tika rādīta *Dundagas pagasta tīmekļa vietne* (15), kur ir ziņas arī par pašvaldības bibliotēkām, *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (80) ar paskaidrojumiem par tajā pieejamajiem resursiem. Vietni „*Mana spēļu kaste*” (37) daudzi bērni ir jau apmeklējuši un spēlējuši tur pieejamās spēles, tiek parādīta vietne „*Kosmosa noslēpumi*” (26), „*Latvijas daba*” (33) un citi resursi. Bērniem ļoti patīk *Rīgas centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem un pusaudžiem* (87), tur pieejamā „*Rīgas Zoodārza*” (45) vietne. Bērni tiek iepazīstināti arī ar *Limbažu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietni* (83) un tur pieejamajiem resursiem – katalogu, saitēm uz citām bērnu bibliotēkām, aprakstiem par pasākumiem un „*bērnu žūriju*”.

No redzētajām vietnēm bērniem vislabāk patika *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (80), jo „*tur bija daudz kas interesants un fons patika, tur vis kaut kas sastādīts*”, „*tur, man liekas, bija foršas spēles un vis kaut kas cits*”, „*tur vis kaut kas ir – enciklopēdijas, spēles un vēl cits*”, „*tur bija liela izvēle, varēja ieiet daudzās mājaslapās*”, „*tur bija viss krāsains. Man patika arī tā iespēja par tiem žurnāliem, ka tos var apskatīties, kā viņi izskatās*”.

Uz jautājumu, vai internets tiek izmantots arī mācībām, bērni atbild, ka jā un ka meklēt sanāk diezgan bieži. Bērni uzskata, ka bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu nepieciešama informācija par dažādiem mācību priekšmetiem, kaut arī viens no zēniem teica, ka redzētajā jau esot bijis viss, „*ko var vēlēties, ko tad vairāk var gribēt*”. Pārējie bērni vēlējās, lai bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs būtu vairāk par kosmosu, dabu un dzīvniekiem, jo tas varētu noderēt skolā, bet viena meitene vēlējās, lai tur būtu kaut kas par kulināriju, jo „*man patīk arī taisīt ēst, es parasti, kad draugi atnāk, uztaisu kaut ko*”.

Bērni tiek iepazīstināti ar *Kopenhāgenas bibliotēkas* bērnu portāliem „*spoergolivia*” (51) un „*dotbot*” (13), *ICDL* (24) katalogu, Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem, kā arī Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu sadaļu un tur pieejamos resursus – spēles, dzīvniekus, putnu dziesmas, kas bērniem ļoti patīk, angļu valodas stāstus, palīdzību mājasdarbos u.c. iespējas. Tiek demonstrēti saliekamie attēli (*puzzles*), „*storyplace*” (42) – stāsti angļu valodas apguvei.

No rādītajām lapām četriem bērniem vislabāk patika *Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (74). Patika tādēļ, ka „*tur bija vis kaut kas interesants, nu es nevaru pastāstīt. Tur bija spēles, par tām grāmatām un vis kas cits*”, „*bija ļoti krāsains un daudz spēles*”, diviem bērniem vislabāk patika *Kopenhāgenas bibliotēkas portāls bērniem „dotbot”* (13), jo „*tur bija daudz grāmatas. Tur bija sānos tāda bildīte, kur tas puika uz trepēm izvēlējās grāmatu*”, „*tur varēja izvēlēties, viņš it kā paņēm to grāmatu un parāda, kā viņa izskatās un tā*”.

Pēc visām redzētajām vietnēm bērniem tika uzdots jautājums, kādā krāsā, viņuprāt, vajadzētu būt bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm un kas no ārzemju bērnu bibliotēku vietnēs redzētā noderētu arī Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs.

Pieci no grupas bērniem atbildēja, ka vietnei būtu jābūt dažādās spilgtās, košās krāsās – zilā, zaļā, sarkanā, oranžā, visās varavīksnes krāsās jo „*tad uzreiz pievērs uzmanību un negribas no tās mājaslapas iet prom, gribas visur uzklikšķināt*”, „*tad arī pievērs uzmanību, jā, gribas tur paskatīties, nevis, ja tur ir tumša, tad gribas iet no tās lapas ārā*”. Tomēr viens zēns izteica arī pretējo viedokli – „*man gan gribas iet no tādas uzreiz ārā. Es labāk gribētu ne pārāk gaišu, ne pārāk tumšu*”. Šim respondentam pēc krāsām vislabāk patika *Kopenhāgenas publiskās bibliotēkas portāls bērniem „dotbot”* (13).

No citiem resursiem, kas bija ārvalstu bibliotēku tīmekļa vietnēs, bērni Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēs gribētu, „*lai var sameklēt grāmatu pēc autora un viņu uzreiz izlasīt – tā kā tur bija*”, „*lai tur būtu spēles, ne uz citām mājaslapām jāiet, bet būtu uzreiz tur*”, „*viņas vajag tādas nedaudz kustīgākas – kaut ko piespiež un kaut kas izmainās. Tā, ka bija Kopenhāgenā, ka tas*

cilvēciņš paņem grāmatas, noliek. Ir interesantāk, kad kāds kaut ko dara”, „vajadzētu vairāk matemātikas un vārdu spēles, jo tās nav tik daudz spēlētas, pārsvarā jau spēlē tādas mašīnas, bet kādreiz būtu interesanti paspēlēt arī tādas”.

Šīs grupas bērni uzskata, ka atsevišķi būtu jādala resursi dažāda vecuma bērniem. *„Reizēm traucē tas, ka ir mazākiem bērniem tās spēles paredzētas”, „ir pārāk daudz jāšķir, lai atrastu, kas man piemērots, vajag sadalīt, tad būs vieglāk”, „tad būtu vieglāk atrast manam vecumam un tās mazu bērnu spēles ir tādas nedaudz savādākas. Tad es varētu apskatīties, kādas spēles piemērotas lielākiem un kādas mazākiem. Spēlētu jau tās, kas patiktu”. Bērni atzina, ka ietu jau arī tajās sadaļās, kas būtu paredzētas lielākiem vai mazākiem, jo tas būtu interesanti.*

Visi šīs grupas bērni gribētu, lai viņiem bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu kāds pavadonis, kāds dzīvnieks vai cilvēks – *„tāpat, kā bija ar to vardi [StoryPlace], ka viņa stāstīja par tām varavīksnes krāsām”, „vajadzētu, lai atnāk kāds cilvēciņš un kaut ko pastāsta”, „tas varētu būt runājošs kaķis vai suns vai kaut kas tāds, ka viņš stāsta kaut ko, parāda”, „vajadzētu likt to tārpīņu, kas ir „Bērnu žūrija”, tāpēc, ka viņš ir visvairāk zināms un bērniem pazīstams”.*

Bērni saka, ka paši labprāt piedalītos bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes veidošanā. *„Es pats izveidotu spēles, mīklas, pasakas, izdomātu un liktu iekšā”, „es arī liktu pasakas, dzejoļus un vis kaut ko, kas ir interesants un pašam patīk”, „man liekas, ka vajadzētu tādas interesantas mīklas uzdot par dabu, dzīvniekiem, un, ja tu visus pazīsti, tad vajadzētu kādu balvu”. Bērni atzīst, ka bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu vajadzīgi konkursi, ar iespējām krāt punktus, lai vēlāk varētu iegūt kādu balvu.*

Intervijas beigās bērniem tika dota iespēja izteikt savus vēlējumus bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm un to veidotājiem. Bērnu atbildes skanēja: *„varbūt varētu kaut kādus video par to, kā bibliotēkā tur kaut ko kārto, kā tas viss tur notiek”, „būtu tā, ka atver to grāmatu, bet tev pašam viņa nav jālasa, tur ir kāda balss, kas lasa un būtu vēl interesantāk klausīties”, „vajadzētu tā, ka ja tu kaut ko nezini, uzraksti bibliotēkaram un tad atpakaļ saņem vēstuli, kur ir tā pareizā atbilde. Vajadzētu būt tā, kā bija citās bibliotēkās – varētu piezvanīt un paprasīt, vai tāda grāmata ir vai nav, nu tā kā vēstuli uzrakstīt bibliotēkaram”, „nofotografē grāmatu, ieliek mājaslapā un tad redz, kādas grāmatas viņiem tur ir”. Kāds respondents uzskata, ka tīmekļa vietnē nepieciešama arī reklāma par bibliotēku – „tā kā tur kaut kādā veikalā ABC viņi sakrauj tur kaut kādas lielas bundžas un viss gāžas un te, piemēram, kaut kāda grāmata saplīst un saka – mums ir vēl”.*

4. intervija

Arī ceturtnā fokusgrupas intervija notika Dundagas pagasta bibliotēkā ar *Dundagas vidusskolas* 1. – 2. klašu skolēniem. (skat. 3.11. un 3.12. att.).

3.11. attēls. Otrās Dundagas fokusgrupas intervija - 1

3.12. attēls. Otrās Dundagas fokusgrupas intervija - 2

Šī intervija notika bibliotēkas periodikas lasītavā, kas tajā dienā bija apmeklētājiem slēgta. Salīdzinājumā ar citām fokusgrupu intervijām, šī bija visgrūtākā, jo bērni nespēja ilgi koncentrēties, viens otru bieži pārtrauca un brīžiem bija ļoti skaļi. Šī fokusgrupa atšķīrās no citām arī ar to, ka bērni bija agresīvi noskaņoti un intervijā izteica negatīvās emocijas, kas radušās, darbojoties internetā. Piemēram, viens no zēniem atbildēja, ka viņam vislabāk patīkot lapas, kur var aizsūtīt citiem kādu vīrusu. Radās iespaids, ka bērni ir nežēlīgi, jo viens no zēniem stāstīja, ka kādā spēlē „patīk Skubijs Dū, viņš ar skrituļdēli visur kur var uzlekt, dažreiz uzlec tik augstu, ka atsit galvu” un pārējiem tas likās ļoti smieklīgi. Viens no zēniem uzskata, ka lamāšanās internetā

– tas ir normāli, ka uz rupju komentāru ir arī rupji jāatbild. Vienam no bērniem interesanta likās vietne, kur var nozagt mašīnas.

Visi bērni lasa grāmatas un daudziem no viņiem ir sava mīļākā grāmata. Visbiežāk bērni lasa piedzīvojumu grāmatas un pasakas. Bērni grāmatas ņem no pagasta bibliotēkas.

Visi bērni arī izmanto internetu, pieci no šīs fokusgrupas bērniem internetam piekļūst mājās, un tikai viens bibliotēkā. Ar nožēlu daži bērni atzīst, ka vispār šajā bibliotēkā bērni datorus var izmantot tikai no piektās klases. Visi grupas bērni internetu izmanto spēļu spēlēšanai dažādās vietnēs, konkrēti minot „*inbox*” un „*Cartoon Network*”, viens respondents atbild, ka viņam nepatīk vietne „*miniclip*”. Pieci no grupas bērniem internetā izmanto vietni „*draugiem.lv*” un viena no meitenēm atzīst, ka šajā vietnē tiek pavadīta lielākā daļa no interneta izmantošanai veltītā laika. Viena no meitenēm atbildēja, ka ejot vietnē „*clubpenguin*”, bet viens no zēniem dažreiz iet vietnē „*face*”. Viens bērns teica, ka dažreiz internetā kaut ko meklē skolai.

Galvenie kritēriju, pēc kuriem bērni izvēlas palikt vietnē vai nē, ir tajā pieejamās spēles, ja spēles nepatīk, tad bērni iet uz citām vietnēm. Meitenēm patīk vietnes, kur var apgērbt lelles, bet zēniem tās, kur ir spēles ar karu spēlēšanu, šaušanu un braukšanu ar mašīnām. Viena no meitenēm saka, ka nepatīk tās lapas, kurās iet tētis, bet nevarēja pateikt, kas tieši nepatīk, vienam no zēniem nepatīk meklētājs „*google*”, bet kādam citam nepatīk, ja lapu nevar atvērt. Nevienam no bērniem nekad nav bijis bibliotēkas tīmekļa vietnē, daži bērni saka, ka viņi nezinot adresi, bet lielākā daļa atbild, ka nemaz nav zinājuši par tādu tīmekļa vietņu esamību. Viens bērns saka, ka viņu tādas lapas nemaz neinteresē.

Atbildot uz jautājumu, kuram bērni būtu jāinformē par bibliotēku tīmekļa vietnēm, bērnu atbildes ir dažādas. Bērni uzskata, ka tie varētu būt vecākie brāļi vai māšas, draugi, bibliotēkas darbinieki. Viens bērns pat „ieteica”, ka jāiet pie zīlnieces.

Darbojoties internetā, bērnus uztrauc tas, ka „*man nekas uzreiz nestrādā – programmās nevar iet*” vai „*nevaru dažreiz iziet ārā – spiežu krustiņu un nekas*”. Vēl bērniem nepatīk „*ķēdes*” un draudu vēstules portālā „*draugiem.lv*”, kā arī aizskaroši komentāri fotogrāfijām. Bērni saskārušies arī ar citām problēmām, piemēram, kad nevar iziet no interneta, jo instalējas kaut kādas programmas, vai ar to, ka, lejuplādējot mūziku un filmas, gadījies, ka saturs neatbilst nosaukumam.

Šīs fokusgrupas bērniem tiek lūgts, lai viņi uzzīmē, kādu viņi vēlētos redzēt bibliotēkas tīmekļa vietni. Bērniem ir ļoti grūti izlemt, grūti iedomāties, kā būtu jābūt, ko zīmēt, viņi „izmet” dažādas idejas – ka jābūt mašīnai, ka jābūt daudz grāmatām, ka lapai jābūt latviešu valodā,

savukārt cits joko, ka jābūt ķīniešu valodā. Bērni saka, ka nav nekādu domu, bet viņi vienkārši zīmējot.

Kad zīmējumi bija pabeigti (skat. 9. pielikumu), bērniem tika lūgts pastāstīt, kas zīmējumā ir redzams. Bērni bibliotēkas tīmekļa vietni iedomājas ļoti vienkāršu, pavisam līdzīgu reālajai bibliotēkai, un uzskata, ka tīmekļa vietnē galvenais ir reklāma, kas aicina lasīt grāmatas. Zēni uzskata, ka bibliotēkas tīmekļa vietnē jābūt grāmatām un spēlēm un viens no viņiem uzskata, ka uzklikšķinot grāmatai ir jāatveras un ka to var izlasīt. Viens no bērniem zīmējumā uzrakstījis arī šobrīd populāro bibliotēkas reklāmas saukli „*Trešais tēva dēls*”.

Kāda meitene stāsta, ka bibliotēkas tīmekļa vietnē jābūt bibliotēkas noteikumiem, informācijai par to, kā var kļūt par bibliotēkas lietotāju, uz cik ilgu laika periodu tiek izsniegtas grāmatas un bibliotēkas darba laiks. Viņas zīmējums (skat. 3.13. att.) vairāk līdzinās reālajai bibliotēkai, kas pārnesta elektroniskā vidē – „*man tur uzzīmēts, ka tur sēž daudz draugu un visi lasa programmas un kas tur viss notiek, te ir rādīts ņemiet, lai ņemtu grāmatas*”.

3.13. attēls. Dundagas 2. fokusgrupas 4. zīmējums

Divu šīs grupas meiteņu zīmējumi bija ļoti līdzīgi pēc izskata, un meitenes skaidroja, ka zem krāsainajiem kvadrātiņiem vērsies grāmatas vai arī varēs izvēlēties krāsu tīmekļa vietnei. Pēc krāsu salikuma šie divi zīmējumi ir līdzīgi *Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļai bērniem* (74) (skat. 3.14., 3.15. un 3.16. att.).

3.14. attēls. Dundagas 2. fokusgrupas 5. zīmējums

3.15. attēls. Dundagas 2. fokusgrupas 6. zīmējums

3.16. attēls. Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem - mālaslapa

Analizējot zīmējumus un bērnu atbildes, var secināt, ka bērniem nav īstas izpratnes par bibliotēku un par bibliotēkas tīmekļa vietni un zīmējumus nevar izmantot, veidojot elektronisko informācijas resursu saturu, tomēr tos var izmantot vietnes vizuālajā noformējumā.

Pēc zīmēšanas bērniem tiek rādītas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes un tajās pieejamie resursi – Dundagas pagasta tīmekļa vietne (15), kur ir ziņas arī par pašvaldības bibliotēkām, Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem (80) ar paskaidrojumiem, kas tur atrodams un ko bibliotēka piedāvā. Vietni „Mana spēļu kaste” (37) daži bērni ir redzējuši, apmeklējuši un spēlējuši tur pieejamās spēles, interesi izraisa vietne „Kosmosa noslēpumi” (26) – bērni grib redzēt, kas slēpjas zem katras ikonas, lūdz, lai atstāju vietņu adreses, tiek demonstrēta arī vietne „Latvijas daba” (33) un citi resursi. Meitenēm ļoti patika, ka bērnu žurnālus var atvērt no tīmekļa vietnes. Bērni ļoti grib spēlēt spēles, kļūst nepacietīgi. Bērniem ļoti patīk Rīgas Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem un pusaudžiem (89), un viņi lūdza, lai atverot zeltu, bet lapa nedarbojas. Arī vietnē pieejamā „Rīgas Zoodārza” (45) vietne bērniem ļoti

patīk, „*Bibliogids bērniem*” mazos respondentus neinteresēja, viņi gribēja tikai spēles, viņi nespēja uztvert neko no monitorā redzamā, tādēļ tika lūgts, lai bērni apsēžas katrs savā vietā un turpinājās intervija.

Bērniem patika daudzas no redzētajām vietnēm, tomēr konkrēti viņi minēja tikai *Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem* (80) – „*tur, kur ir spēles, nu tās daudzās*” un vietni „*Mana spēļu kaste*”. Redzētās vietnes patika tādēļ, ka tās bija krāsainas un ka tajās bija pieejamas spēles. Divi bērni atbildēja, ka nepatika neviena – „*nekas nepatika, viss galīgi garām*”, „*neviens nepatika, es gribu pie datora spēlēt*”.

Mēģinot bērnus ieinteresēt, tika rādīts *ICDL* (24) katalogs, *Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļa bērniem* (7) un *Kopenhāgenas publiskās bibliotēkas portāls bērniem „dotbot”* (13), bet mazos respondentus interesēja tikai spēles, viņi gandrīz nikni teica, ka viss ir galīgi garām. Bērnus piesaistīja *Denveras publiskās bibliotēkas bērnu sadaļas tīmekļa vietne* (74) un tur pieejamie resursi – matemātiskas spēles, palīdzība mājasdarbos u.c. iespējas. Meitenes atzina, ka krāsas ir ļoti līdzīgas tām, ko viņas zīmējušas savos zīmējumos, patika arī matemātiskās spēles, bet bērnu interese ļoti ātri noplaka, viņi atkal sāka trokšņot.

Pēc tīmekļa vietņu demonstrēšanas bērniem tika uzdots jautājums par to, kādai tad viņuprāt būtu jābūt bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei, par kādām tēmām bērni vēlētos lasīt un vai būtu nepieciešama informācija dažādos mācību priekšmetos. Kaut arī bērniem bija grūti koncentrēties, dažas atbildes tomēr bija. Tīmekļa vietnei ir jābūt tādai, „*lai bērnam būtu ko darīt, ja nē, viņš sēdēs mājās un neko nedarīs*”, „*foršai, priecīgai, krāsainai, lai tur būtu viskautkādas saulītes un tādā garā*” un „*jābūt krāsainai, ar spēlēm*”.

Bērni uzskata, ka tīmekļa vietnē nav vajadzīga informācija par dabu un dzīvniekiem, jo pēc izlasīšanas tā būšot neinteresanta. Bērni vēlējas, lai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu kaut kas no matemātikas, par latviešu valodu, zīmēšanu, sportu un rokdarbiem.

Bērnu domas dalījās jautājumā par to, vai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē nepieciešams pavadonis, kas bērniem kaut ko pastāstītu vai parādītu. Trīs bērni negribēja, sakot, ka „*apniktu jau, ka kāds visu laiku kaut ko stāsta*” un „*es visu gribētu izpētīt pati*”. Trīs bērni vēlējas, lai tomēr būtu kāds pavadonis, piemēram, suns vai „*kāds cilvēciņš, tā kā gids, kas latviešu valodā varētu pateikt, kur jāiet un spēles pa priekšu rāda, tad tikai tos pārējos un visu parāda ar roku*”.

Intervijas noslēgumā bērniem tika piedāvāta iespēja izteikt kādu novēlējumu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei un pateikt, kas patika un kas nepatika. Kāds respondents izteica vēlmi, lai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē būtu informācija par pazīstamiem cilvēkiem. Kāda meitene teica, ka ļoti patika zīmēt un skatīties interneta resursus, bet divi zēni izmantoja iespēju pateikt

par, viņuprāt, labākajām tīmekļa vietnēm – „*man patika mājaslapa, kur tās matemātikas spēles bija [Denvera], man vēl patika tā mājaslapa, kur tas cilvēciņš stāvēja uz trepēm, kur tas satītais rullis bija [„dotbot”]*”, „*man patika, ka rādīja tās mājaslapas, ka varēja zīmēt. Vislabāk man patika tā mājaslapa, kur tas puisītis meklēja tās grāmatas [„dotbot”]*”. Vēl kāds zēns piebilda, ka „*mēs jau nezinām adreses un neesam tajās lapās bijuši*”.

Secinājumi

1. Visi fokusgrupu intervijās aptaujātie bērni lasa grāmatas un visbiežāk tās ir pasakas, piedzīvojumu stāsti un grāmatas par dabu un dzīvniekiem. Lielākā daļa bērnu grāmatas ņem no publiskās bibliotēkas un tikai nedaudzi, pārsvarā zēni, no skolas bibliotēkas.
2. 70,8% jeb 17 bērni no aptaujātajiem internetu izmanto mājās, bet 29,2% jeb septiņi bērni publiskajā bibliotēkā.
3. 83,3% jeb 20 bērni no aptaujātajiem, darbojoties internetā, izmanto portālu „*draugiem.lv*”, 16,7% jeb četri bērni šo vietni neminēja. Otrā populārākā bērnu atbildēs minētā nodarbe internetā ir spēļu spēlēšana un visbiežāk bērni ir minējuši tādas vietnes kā „*inbox*”, „*clubpenguin*”, „*miniclip*” un „*Cartoon Network*”. Vēl bērni internetu izmanto saziņai ar draugiem, informācijas meklēšanai mācībām un programmu un failu ielādēšanai datorā.
4. 12,5% jeb trīs bērni no aptaujātajiem zināja, ka bērnu bibliotēkām ir tīmekļa vietnes un 8,3% jeb divi bērni no aptaujātajiem kaut reizi ir bijuši bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē.
5. Lielākā daļa aptaujāto bērnu uzskata, ka bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei ir jābūt daudzkrāsainai, košās krāsās – zilā, zaļā, sarkanā, dzeltenā, oranžā.
6. Bērni uzskata, ka bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē ir jābūt iespējai darboties pašam bērnam – iespējai reģistrēties, mainīt vietnes krāsu, piedalīties konkursos un krāt punktus, izspēlēt dažādas situācijas, pievienot savus darbus, uzdot savu jautājumu bibliotēkaram, lasīt un klausīties grāmatas. Vietnei ir jābūt „kustīgākai” ar iespēju kaut ko mainīt, nospiežot kādu pogu.
7. Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē bērni vēlētos iegūt papildus informāciju arī dažādos mācību priekšmetos, kas palīdzētu apgūt vielu, piemēram, reizināšanas vai dalīšanas piemēri un teksta uzdevumi, kā arī padomi, kas varētu noderēt dzīvē. Visbiežāk bērnu minētās tēmas bija matemātika, sports, angļu valoda, daba un dzīvnieki, mūzika,

latviešu valoda, literatūra, vēsture, ģeogrāfija, vizuālā māksla, rokdarbi, kā arī praktiski padomi ēdienu gatavošanai.

8. Lielākā daļa aptaujāto bērnu uzskata, ka bibliotēkas tīmekļa vietnē vajadzētu būt kādam pavadonim, kurš runātu ar bērniem un parādītu dažādas iespējas. Tas varētu būt vienkārši cilvēciņš, kāds grāmatu varonis, dzīvnieks vai kāds bērniem pazīstams personāžs, piemēram, „*Bērnu žūrijas*” grāmatu tārpiņš.
9. Bērni bibliotēkas tīmekļa vietnē vēlētos iegūt informāciju par pasākumiem, kas notiek bibliotēkā un arī citās pilsētās, vēlas lasīt un klausīties grāmatas, lasīt jaunākos žurnālus, iegūt informāciju par jaunākajām grāmatām bibliotēkā, skatīties bilžu galerijas, filmas un video par to, kas notiek bibliotēkā un spēlēt spēles.
10. Informācijai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē jāmainās pietiekami regulāri, lai bērniem vietne neliktos garlaicīga.
11. Bērni uzskata, ka resursi bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs būtu jādala vecuma grupās, jo tad būtu vieglāk atrast sev nepieciešamo informāciju.
12. Lielākā daļa bērnu labprāt piedalītos bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes veidošanā – iesūtītu savus stāstus un dzejoļus, sastādītu krustvārdu mīklas un veidotu dažādu konkursu jautājumus vai vērtētu citu veidotos resursus.
13. Lielākā daļa aptaujāto bērnu uzskata, ka bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes jāreklamē pašiem bibliotekāriem, bet daži uzskata, ka par šīm vietnēm varētu uzzināt arī no draugiem vai vecākajiem brāļiem un māsām. Vēl kā iespējamus tīmekļa vietņu reklamēšanas veidus bērni minēja plakātus un reklāmu TV un atzina, ka lasītu arī reklāmas lapiņas, ko veidojusi bibliotēka.

4. BĒRNU BIBLIOTĒKAS TĪMEKĻA VIETNES KONCEPTUĀLAIS MODELIS

Mūsdienās bērnu bibliotēkām no grāmatu izsniedzēja jāklūst par skolotāju – konsultantu, par jaunās informacionālās telpas veidotāju, padarot to ērtu un viegli izmantojamu, kā arī jāveido jauni informācijas resursi. Bibliotekāriem jāmacās veikt dažādi uzdevumi:

- jaunajiem lietotājiem jāmaca informācijpratības iemaņas;
- jāpalīdz bērniem veiksmīgi pārvietoties tīmeklī;
- jāmeklē, jāapkopo un jāpiedāvā interneta resursi bērniem;
- jāveido jauni elektroniskie informācijas resursi bērniem;
- informācijpratības iemaņas un tīmekļa izmantošana jāmaca arī vecākiem, pedagogiem un citiem pieaugušajiem, kas strādā ar bērniem;
- jāmeklē, jāapkopo un jāpiedāvā interneta resursi vecākiem un pedagogiem un citiem pieaugušajiem, kas strādā ar bērniem.

Veidojot jaunas bērnu bibliotēku vai bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietnes, jāņem vērā, ka bērni nav augumā mazāki pieaugušie un viņiem ir citas prasības un vēlmes, citādas prasmes un iemaņas.

Pasaulē veikti vairāki pētījumi par bērnu uzvedību internetā – par viņu veiksmēm un neveiksmēm, pētītas un analizētas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes un izstrādātas daudzas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, kas atbilst bērnu uztveres īpatnībām un izziņas attīstības vajadzībām, tādēļ Latvijas bibliotekāriem būtu jāizmanto citu valstu pieredze.

Latvijas bērnu bibliotēkas un bērnu literatūras nodaļas ir tīmekļa vietņu izveides sākumposmā, tomēr, neskatoties uz to, daudzās tīmekļa vietnēs ir dažas veiksmīgas lietas, ko vajadzētu izmantot, uzlabojot vai veidojot jaunu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietni.

Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei jāatbilst Minerva 5. darba grupas redakcijā izstrādātajā rokasgrāmatā „*Kultūras satura interneta lapu kvalitātes principi*” (31) definētajiem desmit kvalitātes principiem un jāņem vērā bērnu īpašās prasības.

Prasības bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei:

1) Resursi strukturēti atbilstoši vecuma grupām

Bērnu uztveres īpatnības un izziņas motivācija atšķiras dažādos vecumposmos – tā ir atšķirīga ne tikai pirmsskolas vecuma bērniem, jaunākā skolas vecuma bērniem un pusaudžiem, bet atšķiras arī, piemēram, sākumskolas perioda sākumā un šī perioda vidū. Tādēļ bērniem

paredzētie elektroniskie informācijas resursi jādala vecuma grupās, jo bērni atzīst, ka tad vieglāk atrast sev nepieciešamo.

2) Bērna uztverei piemērots dizains

Kā saka paši bērni, tīmekļa vietnei jābūt „*visās varavīksnes krāsās*”, „*košai*”, „*daudzkrāsainai*”, „*ne pārāk tumšai, un ne pārāk gaišai*”, „*jo krāsaināka, jo labāka*”, jo tad bērnam liekas, ka lapa ir domāta tieši viņam, ir vēlme palikt tajā un izpētīt.

3) Bērnu uztverei atbilstoši navigācijas elementi

- Svarīgi, lai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē burti, ikonas, pogas un citi elementi būtu pietiekami lieli, izvietoti pārskatāmi un pietiekami tālu viens no otra, jo mazākiem bērniem bieži vien trūkst iemaņu strādājot ar peli un ir grūti uzklikšķināt vajadzīgajā vietā;
- vēlams kāds pavadonis, kurš parādītu dažādas iespējas. Tas varētu būt kāds cilvēks, kā *Kloge Åge* Kopenhāgenas centrālās bibliotēkas portālā bērniem „*Dotbot*”, kāds dzīvnieks, grāmatu varonis, vai cits, bērniem pazīstams tēls, piemēram, „*Bērnu žūrijas*” grāmatu tārpiņš.

4) Nodrošināta iespēja līdzdarboties, atklāt

- vietnei jābūt atraktīvai, ar iespēju bērnam darboties, ne tikai lasīt un skatīties. Bērniem patīk, ja viņi var kaut ko izmainīt ar vienu peles klikšķi, piemēram, vietnes krāsu vai paši kaut ko pielikt klāt. Bērniem patīk, ja ir iespēja veikt kaut kādu uzdevumu, kādam palīdzēt, patīk, ja ir iespēja piedalīties konkursos, krāt punktus un iegūt kādu balvu;
- iespēja pašiem līdzdarboties vietnes veidošanā – ievietot īpašā sadaļā bērnu iesūtītos vai iesniegtos darbus, kā arī darbus, kas tapuši konkursu vai pasākumu laikā. Šeit kā piemēru var minēt Jelgavas bērnu bibliotēkas „*Zinītis*” „*Pasaku pili*”
- vietnei ir jābūt ar savu „noslēpumu”. Kā ļoti labu piemēru varētu minēt Rīgas Centrālās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem un pusaudžiem, kur pamatā ir karte ar dažādiem pieturas punktiem, kas bērniem liekas kā īsta karte, kur var atrast zeltu un apslēptas bagātības. Diemžēl šī karte nedarbojas tā, kā būtu nepieciešams.

5) Personifikācijas iespēja

Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē jābūt iespējai reģistrēties, un bērni izteikuši vēlmi personificēties – lai viņiem būtu iespēja izvēlēties, kas viņi varētu būt šajā vietnē, piemēram, cilvēki, kuriem varētu izvēlēties apģērbu vai matu krāsu vai arī kādi dzīvnieciņi, piemēram, horoskopa zīmes.

6) Informācija par bibliotēku un sazināšanās iespējas

Kā atsevišķa sadaļa nepieciešama arī iespēja sazināties ar bibliotēku:

- bibliotēkas atrašanās vieta (adrese);
- darba laiks;
- tālruņa numurs;
- iespēja nosūtīt elektronisku vēstuli, turklāt šai iespējai ir jābūt pietiekami vienkāršai, lai to varētu izdarīt pats bērns, bez pieaugušo līdzdalības (bez nepieciešamības konfigurēt e-pasta serveri, kā tas šobrīd ir daudzās bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs). Vēlams izveidot īpašu formu, kur bērnam nepieciešams ierakstīt tikai savu vārdu un e-pasta adresi, un vēlams, lai būtu arī bērniem piemērota uzruna, kā, piemēram, Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļā bērniem izveidota forma ar uzrunu „*Jautā Viszinim*”;
- karte, kur norādīta bibliotēkas atrašanās vieta;
- bibliotēkas un bibliotekāru fotogrāfijas.

Tikpat svarīgi kā vizuālais noformējums un atraktivitāte, bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei ir svarīgi arī tajā atrodamie informācijas resursi. Nepieciešams, lai bērnu bibliotēkas tīmekļa vietne būtu uzziņu informācijas ieguves vieta, lai bērniem sniegtu iespējas veikt pētniecības darbības, ieskaitot palīdzību mājasdarbu veikšanā, lai vietnē būtu resursi izklaidei un atpūtai, lai vietne veicinātu lasīt grāmatas, lai vietne kalpotu kā izglītības avots drošam darbam ar internetu, kā arī informācijas avoti vecākiem un skolotājiem vai jebkurai citam, kurš strādā ar bērniem.

7) Grāmatu lasīšanas veicināšana

- vietnē nepieciešama dažāda informācija par grāmatām un to autoriem;
- jauno grāmatu saraksti;
- lasītāko grāmatu topi un vēlams, lai līdz ar bibliogrāfisko informāciju būtu pieejami arī grāmatu attēli;

- saite uz Latgales Centrālās bibliotēkas veidoto resursu „*Bibliogids bērniem*”, kur apkopota daudzveidīga informācija par bērnu grāmatām un to autoriem, kā arī par lasīšanu;
- pēc noteiktiem kritērijiem atlasītu grāmatu saraksti, piemēram, piedzīvojumi, princeses, pasakas, dzīvnieki (pat atsevišķi dzīvnieki) utt. (kamēr Latvijā nav īpaši bērniem izveidota OPAC saskarne). Kā piemēru var minēt Limbažu bērnu bibliotēku un Gulbenes bibliotēkas sadaļu bērniem un pusaudžiem, kur šādi saraksti jau ir, tomēr tos nepieciešams noformēt atraktīvāk un izvietot redzamā vietā. Šajā gadījumā tomēr regulāri jāpārbauda, vai visas šīs saites darbojas;
- līdzīgu grāmatu saraksti, kas pievienoti kādai aktualitātei vai pasākumam. Piemēram, Aizkraukles pilsētas bibliotēkas bērnu nodaļa līdzīgu grāmatu (par burvjiem) sarakstu ievietojusi pie informācijas par Harija Potera fanu klubu.
- digitālas grāmatas un audio grāmatas. Bērni, kuri nekad nav bijuši bibliotēku tīmekļa vietnēs vai zinājuši par šādu vietņu esamību, izteikuši vēlmi tiešsaistē lasīt un klausīties grāmatas, tādēļ bibliotēkām būtu jādomā par šādu projektu izstrādi un realizāciju.

8) Uzziņu informācijas ieguves vieta

- saites uz tiešsaistes uzziņu avotiem – enciklopēdijām, vārdnīcām;
- saite uz bibliotēkas OPAC;
- saites uz tīmekļa meklētājiem.

9) Vienotas pētniecības instruments

- saites uz tiešsaistes periodiskajiem izdevumiem;
- saites uz tēmām par dažādiem priekšmetiem, piemēram, vēsturi, valdību, zinātņi, mākslu, literatūru, dabu, novadniekiem, kulināriju, sportu utt.
- īpaša sadaļa „*palīdzība mājasdarbos*”, kur bērniem būtu pieejama papildus informācija dažādos mācību priekšmetos – matemātikā, latviešu valodā, angļu valodā, sportā, mājturībā, vizuālajā mākslā, dabas mācībā u.c. Katram mācību priekšmetam nepieciešama atsevišķa lapa, kur varētu ievietot ne tikai interneta resursu saites, bet arī bibliotēkā atrodamo grāmatu sarakstu noteiktajā priekšmetā un spēles. Kā piemēru šeit var minēt no Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes bērnu sadaļas izvēlnes „*Palīdzība mājasdarbos*” pieejamo vietni [„Aplusmath”](#).

10) Informācijas avots par drošu interneta izmantošanu

- pieejama interneta izmantošanas pamācība – vispārīga pārlūkprogrammu lietošanas pamācība, informācija par meklēšanu interneta meklētājos, par meklēšanas paņēmieniem, par e-pasta izmantošanu, par interneta vietnes novērtēšanu u.c. noderīga informācija bērniem saprotamā valodā.;
- elektroniskā kataloga lietošanas pamācība;
- bibliotēkas lietošanas pamācība;
- saites uz vietnēm par drošu interneta izmantošanu.

11) Informācijas avots par bērnu drošību

- bērnu drošība uz ielas;
- rīcība, ja bērns mājās palicis viens.

12) Izklaides un atpūtas vieta

- saites uz interaktīvām tiešsaistes spēlēm;
- saites uz krāsojamām lapām;
- saites uz saliekamiem attēliem
- joki un anekdotes;
- spēles, kas pieejamas vietnē. Tie var būt, piemēram, dažādi konkursi par grāmatām, mīklas, viktorīnas par dažādām tēmām, krustvārdu mīklas ar iespēju bērnam krāt punktus un varbūt pat iegūt kādu balvu;
- informācija par atpūtas un izklaides iespējām reģionā. Saites uz citām bērnu bibliotēkām, bērnu organizācijām un interešu klubiem, bibliotēkas un citu bērnu organizāciju pasākumu plāni.

13) Informācijas avots vecākiem un skolotājiem

- saites uz dažādām tīmekļa vietnēm par bērnu psiholoģiju, bērnu attīstību un audzināšanu dažādos vecumposmos;
- grāmatu saraksti par dažādām tēmām, kas saistīti ar bērnu audzināšanu – grāmatas par nodarbēm brīvajā laikā, par aktīvo atpūtu, dažādām spēlēm un kopīgām ģimenes nodarbībām;
- informācija par darbību internetā, par to, kas apdraud bērnus, kam jāpievērš uzmanība, ja bērns izmanto internetu, kā palīdzēt bērnam izvēlēties tīmekļa vietnes utt.

Katrā bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē nepieciešama arī īpaša sadaļa vecākiem un skolotājiem, viss, kas varētu interesēt bērnu vecākus, pedagogus, vecmāmiņas un visus pārējos pieaugušos, kas strādā ar bērniem.

Vienota pieeja bērnu biežāk izmantotajiem resursiem

Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē vēlams ievietot arī saites uz bērnu biežāk izmantotajiem tīmekļa resursiem, piemēram, „*draugiem.lv*”, „*inbox.lv*”, „*google.lv*”, jo tas radīs iespaidu, ka bibliotekārs zina un respektē bērnu vēlmēs.

Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes popularizēšana

- bibliotekāram mutiski, kad bērns ir atnācis uz bibliotēku pēc grāmatām vai ekskursijā ar klasi;
- plakāti skolās un bibliotēkā;
- reklāmas lapiņas labi redzamā vietā bibliotēkā un skolā.

Dažās bibliotēkās jau šobrīd ir labi interneta saišu katalogi, tomēr lielāka uzmanība jāpievērš strukturēšanai, lai saites nebūtu vienā garā rindā trīs un vairāk ekrānu garumā, lai būtu paskaidrojumi, kādā valodā un par kādu tēmu ir informācija konkrētajā vietnē.

Bibliotekāriem ļoti kritiski jāvērtē vietnes, pirms tās tiek pievienotas saišu katalogam un ieteiktas bērniem.

Informācija vietnē regulāri jāatjauno, lai bērnam, tur ieejot, būtu kaut kas jauns.

Bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnei jābūt tādai, kā fokusgrupu intervijā teica kāda meitene: „*man būtu trīs lietas, lai es ietu tajā lapā – lai būtu krāsains, lai ir latviski un lai tur ir kaut kās interesants ar ko es varu izklaidēties, atpūsties tajā lapā*”.

DISKUSIJA

Šobrīd, kad notiek pāreja no industriālās uz informācijas un zināšanu sabiedrību, palielinās informācijas apjoms, attīstās tehnoloģijas un palielinās komunikācijas iespējas, būtiski mainījusies arī bibliotēkas loma un uzdevumi. *VVBIS* teikts, ka bibliotēkai ir jānodrošina iespēja katram sabiedrības loceklim saņemt viņam nepieciešamo informāciju un zināšanas, *IFLA* bibliotēku vadlīnijās teikts, ka bibliotēkām jāapmierina jaunās paaudzes prasības informācijas, kultūras un izklaides jomās un jānodrošina dažādu formātu materiāli, tajā skaitā arī elektroniskie resursi, un arī *Calimera labas prakses vadlīnijas* uzsver, ka bibliotēka var dot savu ieguldījumu izglītības kultūras pilnveidē, nodrošinot bērniem drošas, aizraujošas vietas mācībām un virtuālo vidi.

Pētījumā konstatēts, ka vairāk nekā puse Latvijas bibliotekāru atzīst, ka Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs ir nepietiekami bērniem un jauniešiem lietotājdraudzīgu resursu. Ir izveidotas 12 bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, kas daļēji varētu apmierināt bērnu izglītības, atpūtas un izklaides vēlnes, bet lielākā daļa bērnu par šīm vietnēm un tajās pieejamajiem resursiem nav informēti. Tas liecina par to, ka bibliotekāriem vairāk jāinformē bērni par bibliotēkas tīmekļa vietni un elektroniskajiem resursiem.

Pasaulē ir veikti vairāki pētījumi par bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu veidošanu, izstrādāti kritēriji bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm un izveidotas vietnes, kas 100% atbilst bērnu neformālās izglītības, atpūtas un izklaides vajadzībām.

Latvijā pēdējo trīs gadu laikā tikai vienu reizi ir apkopota bibliotekāru pieredze darbā ar interneta resursiem uzziņu darbā ar bērniem un jauniešiem, izstrādāts bakalaura darbs par jaunāko klašu skolēniem piedāvāto bibliotēku pakalpojumu atspoguļojumu interneta resursos, kur salīdzinātas Latvijas un ārvalstu bibliotēku tīmekļa vietnes bērniem un konstatēti būtiskākie trūkumi – bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes Latvijā ir formālas, garlaicīgas un tajās ir statistiska informācija par iepriekšējo gadu darbību un bijušajiem pasākumiem.

Situācija bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs nav mainījusies arī šobrīd – neviena no 25 analizētajām tīmekļa vietnēm nesasniedz pat 50% atbilstību labākajām ārvalstu bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm. Būtiskākās atšķirības ir bērniem īpaši veidotas elektroniskā kataloga saskarnes trūkums, meklēšanas instrukciju trūkums bērniem saprotamā valodā un iespēja tiešsaistē lasīt vai klausīties grāmatas. Bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs Latvijā visbiežāk ir informācija par

bibliotēkas atrašanās vietu un atspoguļota informācija par nemainīgajām norisēm – piedāvātajiem pakalpojumiem, realizētajiem pasākumiem un bibliotēkas sadarbības partneru saraksts.

Bērna attīstības teorijas liecina, ka sākumskolas vecumā bērns patur prātā to, kas viņu sevišķi pārsteidz, kas tieši ir saistīts ar viņa interesēm un bērnā tīšu emocionālu reakciju izraisa viss, kas spilgts un uzskatāms.

Ārvalstīs veiktie pētījumi pierāda, ka bērniem nepieciešami citādi meklēšanas un pārlūkošanas instrumenti nekā pieaugušajiem un bērniem paredzētajiem navigācijas instrumentiem jābūt lieliem un saredzamiem, lai bērns varētu ērti pārvietoties no lapas un lapu.

Šajā darbā veiktie pētījumi pierāda šo atziņu patiesumu un rāda, ka bērniem patīk krāsainas vietnes, kurās iespējama kāda darbība. Tomēr tikai piecās Latvijas bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs ir īpaši bērniem izstrādāts dizains, kas piesaista bērnu uzmanību, dažās vietnēs ir arī bērnu uztverei atbilstoši navigācijas instrumenti, tomēr tie vienkārši nedarbojas, kas var izraisīt bērnu nepatiku un nevēlēšanos atgriezties šajā vietnē.

Domāšanas un citu izziņas procesu attīstībā, kā arī informācijpratības iemaņu apguvē svarīga nozīme ir spēlēm. Pastāv viedoklis, ka prasmīgi izveidotas spēles, kur sabalansēti zināšanu ieguves un spēles elementi, kā arī bibliotēkas izmantošanas prasmes, balstoties uz bērnu vēlmi spēlēt, var iemācīt dzīvē noderīgas prasmes bērniem aizraujošā veidā.

Veiktais pētījuma rezultāti liecina, ka viena no bērnu iemīļotākajām nodarbēm internetā ir spēļu spēlēšana un bērni visbiežāk to dara dažādās tīmekļa vietnēs, bet nevienā no bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēm nav pieejamas spēles (kaut vai vienkāršas mīklas vai viktorīnas par kādu grāmatu) un tikai astoņās vietnēs ir saites uz dažādām spēļu vietnēm, kas ne visos gadījumos darbojas un ir piemērotas bērniem.

Sākumskolas vecuma bērniem pieaugušais ir autoritāte un bērna interese par kādu tēmu pieaug, ja cilvēks, kas par to stāsta, ir prasmīgs un prot to izdarīt saprotami un aizraujoši. Pētījumi pierāda, ka skola vairs nespēj nodrošināt mācīšanās apstākļus un vidi atbilstoši katra bērna individuālajām īpatnībām un izglītība lielākoties norisinās ārpus skolas. Aizvien vairāk bērnu uztveri un izglītību nosaka dators un internets. Ārzemju izglītības speciālisti uzskata, ka skolēniem nepieciešama uz informācijas tehnoloģijām balstīta mācību mape, kas būtu pamats mācībām un personības izaugsmei. Ārvalstu bērnu bibliotēkās par vienu no nepieciešamajiem elementiem tiek uzskatīta sadaļa „*Palīdzība mājasdarbos*”, kas varētu kalpot šim mērķim.

Latvijas bērnu bibliotēkās šādas sadaļas nav un tikai nedaudz vairāk kā puse Latvijas publisko bibliotēku bibliotekāru uzskata, ka šāda sadaļa būtu nepieciešama. Savukārt aptaujātie

bērni uzskata, ka šāda sadaļa būtu nepieciešama, jo papildus informācijas avoti dažādos mācību priekšmetos atvieglotu mācību vielas apguvi.

Ārvalstu bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu analīzes rezultāti liecina, ka tīmekļa vietnes galvenais mērķis ir veicināt bērnu lasīšanu, jo visās bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs ir ieteicamās literatūras saraksti, kā arī saites uz grāmatu vai autoru tīmekļa vietnēm.

Veiktā Latvijas publisko bibliotēku bibliotekāru aptauja liecina, ka viņi ir sarūgtināti, ka internets ir samazinājis bērnu interesi par grāmatām, tomēr bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu analīzes rezultāti liecina, ka tikai sešās bibliotēkās ir grāmatu apraksti, piecās bibliotēkās lasītāko grāmatu tops un tikai divās bibliotēkās jaunāko grāmatu saraksti. Tikai piecās bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs ir saite un bibliotekāru veidoto resursu latviešu valodā „*Bibliogids bērniem*”.

Pastāv pretēji uzskati par datora ietekmi uz bērnu un jauniešu personības attīstību – reālā dzīve var tikt uzskatīta tikai par mazliet svarīgāku nekā virtuālā, var pietrūkt pieredzes, lai spētu izprast apkārtējo pasauli un tai pielāgoties, un pretējais, ka tīkli var mudināt cilvēkus sadarboties, nevis sacensties. Bērna attīstības teorijas uzsver, ka bērniem nepieciešama pozitīva sociālā mijiedarbība, iespējas veidot attiecības ar vienaudžiem un pieaugušajiem.

Pētījumu rezultāti liecina, ka lielu daļu laika bērni pavada portālā „*draugiem.lv*”, sarakstoties ar draugiem un paziņām, kā arī izmanto citus elektroniskas saziņas veidus, turklāt būtiski neatšķiras bērnu un bibliotekāru viedoklis. Bibliotekāru uzskats par šī portāla izmantošanu ir atšķirīgs – vieni atbalsta, citi nosoda, tomēr bērni „*draugiem.lv*” izmanto neatkarīgi no šiem viedokļiem, tādēļ būtu nepieciešams bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē ievietot saiti uz šo portālu un uz citiem bērnu biežāk izmantotajiem resursiem, jo tad bērnos nebūs pretestības izmantot bibliotēkas tīmekļa vietni un veidosies priekšstats kā par vietu, kur apkopot labākie informācijas avoti.

Ārvalstīs veikti vairāki pētījumi par bērnu līdzdalību tīmekļa vietņu veidošanā un definētas vairākas bērnu lomas šajā procesā – bērns kā lietotājs, pārbaudītājs, informators un projekta partneris, uzsverot, ka pieaugušie var saņemt no bērniem informāciju par to, kas bērniem patīk un kas viņus uztrauc, darbojoties ar jaunajām tehnoloģijām, un atbilstoši bērnu vēlmēm mainot tehnoloģijas ietekmēt bērnu dzīvi.

Latvijā pārsvarā tiek izmantota tikai viena no šīm bērnu lomām – bērni tiek novēroti kā tehnoloģiju izmatotāji, tiek izdarīti dažādi secinājumi, bet šie secinājumi netiek pielietoti, projektējot jaunās tehnoloģijas. Šajā darbā veiktie pētījumi pierāda, ka bērni ir gatavi līdzdarboties bērnu bibliotēku tīmekļa vietņu veidošanā un veikt dažādus uzdevumus.

SECINĀJUMI

Maģistra darbs „Bērniem un jauniešiem lietotājdraudzīgu elektronisko informācijas resursu pieejamība Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs” ir izstrādāts Latvijas publisko bērnu bibliotēku/bērnu literatūras centru tīmekļa vietnēs pieejamo resursu analīzei, ar mērķi izstrādāt bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes konceptuālo modeli.

Izvirzītā mērķa sasniegšanai veikti šādi uzdevumi:

- 1) Darba gaitā izpētīta Sociālā kapitāla teorija un bibliotēkas kā sociālā kapitāla veidotāja loma mūsdienu sabiedrībā, nodrošinot universālo informācijas pakalpojumu un piedāvājot neformālu cilvēku tikšanās vietu, tādējādi paaugstinot katra indivīda atsevišķo intelektuālo kapitālu, kas ietekmē valsts sociālo kapitālu un labvēlīgi ietekmē ekonomikas attīstību;
- 2) Apkopotas atziņas par sākumskolas vecuma bērnu personības un izziņas procesu attīstību kā arī izglītības nozīmi kā vienu no galvenajiem kvalitatīvas personības attīstības priekšnoteikumiem.
- 3) Apkopotas teorētiskās atziņas par bērniem un jaunatnei draudzīgu elektronisko informācijas resursu veidošanu Latvijā un pasaulē. Pamatojoties uz šīm atziņām, izstrādāti kritēriji bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs pieejamo resursu salīdzināšanai un analīzei;
- 4) Pētījuma ietvaros veiktās Latvijas publisko bibliotēku bibliotekāru aptaujas rezultātā tika noteikta nepieciešamība pievērst uzmanību bērniem lietotājdraudzīgu resursu attīstībai, tika atklāti faktori, kas kavē bērniem lietotājdraudzīgu resursu attīstību, atklāti veidi bibliotēku tīmekļa vietņu popularizēšanai;
- 5) Pētījuma ietvaros veikta Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu salīdzināšana ar etalonu, kuras rezultātā atklātas būtiskākās atšķirības Latvijas publisko bērnu bibliotēku un ārvalstu bērnu publisko bibliotēku tīmekļa vietnēm;
- 6) Pētījuma ietvaros veikt Latvijas publisko bērnu bibliotēku tīmekļa vietnēs pieejamo elektronisko informācijas resursu analīze, rezultātā noteikti šo tīmekļa vietņu raksturīgākie resursi;
- 7) Pētījuma ietvaros veiktas fokusgupu intervijas, kuru rezultātā iegūtas ziņas par bērnu biežāk izmantotajām tīmekļa vietnēm, atklāti faktori, kas ietekmē tīmekļa vietnes izvēli, kā arī bērnu vēlmēs par bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē pieejamajiem

elektroniskajiem informācijas resursiem un to strukturēšanu, par tīmekļa vietnes funkcionālajām prasībām, vēlamu vietnes dizainu un citām īpašībām;

- 8) Ņemot vērā pētījuma rezultātus, izstrādāts bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes konceptuālais modelis, kas izmantojams, veidojot jaunas vai uzlabojot esošās Latvijas publisko bērnu bibliotēku/bērnu literatūras centru tīmekļa vietnes.

Pētījuma sākumā tika izvirzītas divas hipotēzes. Pirmā hipotēze, kas nosaka, ka Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs ir pietiekoši bērniem lietotājdraudzīgu elektronisku informācijas resursu, kas veicina neformālo izglītību, sniedz iespējas radošai izpaušmei, atpūtai un izklaidei, nav apstiprinājusies. Latvijas publisko bibliotēku bibliotekāru aptaujas rezultāti liecina, ka 53% aptaujāto uzskata, ka publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs nav pietiekami bērniem un jauniešiem piemērotu elektronisko informācijas resursu, bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietņu analīzes rezultāti liecina, ka tikai 38,5% jeb 10 bibliotēku tīmekļa vietnēs ir izveidots interneta saišu katalogs. Dažas interneta saišu kataloga tēmas, piemēram, daba un visums, tematiskas enciklopēdijas, spēļu vietnes Latvijā un ārvalstīs, kas veicina bērnu neformālo izglītību, sniedz iespēju atpūtai un izklaidei, un atbilst fokusgrupu intervijās izteiktajām bērnu vēlmēm, tomēr nerasniedz mērķi, jo bērni par šīm vietnēm nav informēti un tās neizmanto.

Otrā hipotēze, kas nosaka, ka Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras nodaļu tīmekļa vietņu veidošanas principi atšķiras no pasaulē izmantotajiem, uzskatāma par pierādītu, jo neviena no 25 analizētajām Latvijas bērnu bibliotēku/bērnu literatūras centru tīmekļa vietnēm nerasniedz pat 50 % atbilstību izvēlētajam etalonam. Būtiski atšķiras arī tīmekļa vietnes mērķi. Latvijā bērnu bibliotēku/bērnu literatūras centru tīmekļa vietnes vairāk kalpo kā publisko attiecību instruments, bet, piemēram, ASV, tās kalpo lasīšanas veicināšanai.

Maģistra darbs „Bērniem un jauniešiem lietotājdraudzīgu elektronisko informācijas resursu pieejamība Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs”, veiktie pētījumi un izdarītie secinājumi ir uzskatāmi par sākumposmu šīs problēmas izpētē. Tālākā izpēte būtu veicama šādos virzienos:

- Bērniem piemērotas OPAC saskarnes izveides nepieciešamība;
- Bērnu līdzdalība bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes izveidē, kas nedaudz ieskicēta šajā darbā. Nepieciešams izstrādāt vadlīnijas sadarbības veicināšanai;
- Vadlīniju izstrāde sadarbībai starp bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnes veidotājiem un uzturētājiem un skolām (skolu bibliotēkām), bērnu iestādēm, organizācijām un

interestu pulciņiem par dažādu saturīgu bērnu un jauniešu brīvā laika pavadīšanas iespēju popularizēšanu;

- Sadaļu „Resursi vecākiem” un „Resursi skolotājiem” nepieciešamība bērnu bibliotēkas tīmekļa vietnē.

PATEICĪBAS

Vēlos izteikt pateicību visiem, kuri atbalstījuši manas studijas Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Bibliotēku un informācijas zinātņu nodaļā.

Izsaku pateicību Valsts aģentūrai „*Kultūras informācijas sistēmas*” par sniegto finansiālo atbalstu studijām.

Sirsnīgi pateicos P/A „*Kuldīgas Galvenā bibliotēka*” direktorei Laimai Mirdzai Ostelei par mudinājumu uzsākt mācības, kā arī par cilvēcisko sapratni un atbalstu studiju laikā.

Vēlos pateikties visiem saviem darba kolēģiem, īpaši Lāsmai Veigeltei, par izpratni un palīdzību dažādās situācijās šī darba tapšanas laikā.

Paldies studiju biedrenēm par vērtīgajām idejām, paldies Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Bibliotēku un informācijas zinātņu nodaļas pasniedzējiem par sniegtajām zināšanām.

Paldies manai ģimenei par morālo atbalstu un izturību pusotra gada garumā, un, piedodiet man pa to, ka dažreiz biju pārāk aizņemta.

Vislielākā pateicība par sadarbību maģistra darba tapšanas laikā darba vadītājai docentei Dainai Pakalnai.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

1. *Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 7. janvārī]. Pieejams: <http://termini.lza.lv/akadterm/>.
2. **Allison, Druin.** The role of children in the design of new technology [tiešsaiste]. *Behaviour & Information Technology*; 2002., Vol. 21 Issue 1, p1-25, 25p [skatīts 2007. gada 13. novembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē EBSCO: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=5&hid=117&sid=1407d05d-973c-4e67-b8f9-8e401852945f%40sessionmgr3>.
3. **Allison, Druin.** What children can teach us [tiešsaiste] : developing digital libraries for children with children. *The Library Quarterly*, Vol. 75 Number 1, 2005., pp. 20–41. [skatīts 2007. gada 18. novembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē ProQuest: <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&did=846333031&SrchMode=1&sid=1&Fmt=4&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1204493364&clientId=70894>.
4. *American Library Association* [tiešsaiste] : [skatīts 2008. gada 20. aprīlī]. Pieejams: <http://www.ala.org/>.
5. **Baranova, Alda.** *Spēles metode bioloģijas stundās*. Rīga : RaKa, 1999., 68 lpp. ISBN 9984-15-140-3.
6. *Bibliotēku likums* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/UI/main.asp?id=13185>.
7. *Bibliotheca Alexandrina* [tiešsaiste] : children. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.bibalex.org/Libraries/Presentation/Static/13710.aspx?d=0>.
8. **Bourdieu, P.** Forms of social capital. The Forms of Capital. *John Richardson, Ed. Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York : Greenwood Press, 1986., pp. 241 – 258. [skatīts 2008. gada 29. februārī]. Pieejams: <http://econ.tau.ac.il/papers/publicf/Zeltzer1.pdf>.
9. **Briņķis, Gunārs.** *Socioloģisko pētījumu organizēšana un metodika : mācību līdzeklis LSPA studentiem, maģistrantiem un doktorantiem*. Rīga : Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, 2002., 82 lpp.
10. **Calimera vadlīnijas.** *Kultūras lietotnes: vietējās institūcijas – starpnieki piekļuvei elektroniskajiem resursiem : Labas prakses vadlīnijas : kopsavilkums* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: www.km.gov.lv/ui/imagebinary.asp?imageid=2738.
11. *Children's in-library use of computers in an urban public library* [tiešsaiste]. Melissa Gross, Eliza T. Dresang, Leslie E. Holt. *Library & Information Science Research*, [Vol. 26, Issue 3](#), 2004., pp. 311.-337. [skatīts 2007. gada 16. decembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē ScienceDirect: http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6W5R-4CS4T0Y-

[1& user=590287& coverDate=09%2F30%2F2004& alid=664415767& rdoc=1& fmt=full& orig=search& cdi=6577& sort=d& docanchor=&view=c& ct=1& acct=C000030180& version=1& urlVersion=0& userid=590287&md5=b62573a4dd4f56c0d17404b6998a60b0.](http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?Filename=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/2780620607.pdf)

12. *Children's use of the internet for information-seeking: What strategies do they use, and what factors affect their performance?* [tiešsaiste]. Andrew D. Madden, Nigel J. Ford, David Miller a.o. *Journal of Documentation*, Vol. 62, Issue 6, 2006, pp. 744. – 761. [skatīts 2007. gada 13. decembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē Emerald: <http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?Filename=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/2780620607.pdf>. ISSN: 0022-0418.
13. *DotBot* [tiešsaiste] : dit børnebibliotek på nettet. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.dotbot.dk/>.
14. *Drošāks internets bērnu un jauniešu vidū* [tiešsaiste] : pētījums. Rīga : Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts, 2006., 63 lpp. [skatīts 2008. gada 13. martā]. Pieejams: <http://www.drossinternets.lv/pub/index.php?id=110>.
15. *Dundagas pagasta padome* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.dundaga.lv/>.
16. **Džonstone Džonija.** *Ceļvedis psiholoģijā*. Rīga : Dienas grāmata, 2006., 491 lpp. ISBN 9984-7891-5-2.
17. *Eiropas terminu datubāze EuroTermBank* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 21. aprīlī]. Pieejams: <http://www.eurotermbank.com/Search.aspx?text=blog&langfrom=&langto=&subject=>
18. **Ēriksens, Tomass Hillanns.** *Mirkļa tirānija* : straujš un gauss laiks informācijas sabiedrībā. Rīga : Norden AB, 2004., 224 lpp. ISBN 9984-7131-7-2.
19. **Garleja, Rasma.** *Cilvēkpotenciāls sociālā vidē*. Rīga : RaKa, 2006. 199 lpp. ISBN 99841-15-873-3.
20. **Geidžs, N.L., Berliners, D.C.** *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga : Zvaigzne ABC, 1999., 662 lpp. ISBN 9984-17-281-3.
21. **Gillespie, Molly P.** *Public library web pages for children* [tiešsaiste]: a content analysis : A Master's paper submitted to the faculty of the School of Information and Library Science of the University of North Carolina at Chapel Hill in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Library Science Chapel Hill. Chapel Hill, 2000. 69 p. [skatīts 2007. gada 1. oktobrī]. Pieejams: <http://ils.unc.edu/MSpapers/2584.pdf>.
22. **Henley, Caroline.** Digital reference services for young library users: a comparison of four services [tiešsaiste]. *Library Review*, Vol. 53, Issue 1, 2004, pp. 30. – 36. [skatīts 2007. gada 7. oktobrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē Emerald: <http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?Filename=html/Output/Published/EmeraldFullTextArticle/Pdf/0350530104.pdf>. ISSN: 0024-2535.

23. *How do I find blue books about dogs?* [tiešsaiste] : The errors and frustrations of young digital library users. Hilary Hutchinson, Allison Druin, Benjamin B. Bederson a.o. University of Maryland. [skatīts 2007. gada 16. decembrī]. Pieejams: <http://hcil.cs.umd.edu/trs/2005-27/2005-27.htm>.
24. *International Children's Digital Library* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.icdlbooks.org/>.
25. *Internet World Stats* [tiešsaiste] : usage and population statistics. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://www.internetworldstats.com/stats9.htm#eu>.
26. *Kosmosa noslēpumi* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.astro.lv/>.
27. **Krasnā, Antra.** Bērnu subkultūras. *Psiholoģijas Pasaule*, Rīga, Nr.3, 2007., 42. – 45. lpp. ISSN 1691-0435.
28. **Kraus, Oksana.** How gaming could Improve Information Literacy [tiešsaiste]. *Computers in Libraries*, Vol. 26, Issue 5, 2006., p.31-31 [skatīts 2007. gada 11. novembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē Ebsco: <http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=1&hid=109&sid=08f66f50-3388-4edd-b0a8-e6c60f342592%40sessionmgr108>. ISSN: 1523-018X.
29. **Krūmiņa, Iveta.** Interneta resursi uzziņu darbā ar bērniem un jauniešiem. *Bibliotēku Pasaule*, Rīga : LBB, Nr.30., 2005., 25. – 27. lpp. ISSN 1407-6799.
30. **Kūle, Maija.** *Eirodzīve* : formas, principi, izjūtas. Rīga : LU Filozofijas un socioloģijas institūts, 2006., 435 lpp. : il. ISBN 9984-624-38-2.
31. *Kultūras satura interneta lapu kvalitātes principi* [tiešsaiste] : rokasgrāmata. Minerva Project, 2005., 65 lpp. [skatīts 2007. gada 11. decembrī]. Pieejams: http://www.kis.gov.lv/attach/kulturas_satura_interneta_lapu_kvalitates_principi.pdf.
32. *Latgales Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : Bibliogids bērniem. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://bibliogid.lcb.lv/>.
33. *Latvijas daba* [tiešsaiste]. [skatīts 2008.gada 15.martā]. Pieejams: <http://latvijas.daba.lv/>.
34. *Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā* [tiešsaiste]: ilgtermiņa konceptuāls dokuments. *Vēstnesis*, Rīga, Nr.180., 2005., 5 lpp. [skatīts 2008. gada 21. aprīlī]. Pieejams: http://www.futureofeuropa.eu/parl.europa.eu/future/webdav/site/myjahiasite/shared/import/Home/LATVIA/chambre1/theme2/GlobalisationSaeima_LV.PDF.
35. **Leišavniece, Lita.** Jaunāko klašu skolēniem (1.- 4.klasei) piedāvāto bibliotēku pakalpojumu atspoguļojums Interneta resursos [nepublicētais materiāls] : bakalaura darbs. Latvijas Universitātes Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nodaļa. Rīga, 2006. 89 lp. : il.

36. *Los Angeles Public Library* [tiešsaiste] : kids path. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.lapl.org/kidspath/>.
37. *Mana spēļu kaste* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.jurjans.lv/kaste/galvena.htm>.
38. **Mihailova, Daiga, Blīgzne Anete.** Mācību brauciens uz Dānijas publiskajām bibliotēkām. *Bibliotēku Pasaule*, Rīga : LBB, Nr.30., 2005., 43. – 46. lpp. ISSN 1407-6799.
39. *Pārskats par Bila & Melindas Geitsu Fonda grantu* [tiešsaiste]. 2007. [skatīts 2008. gada 7. janvārī]. Pieejams: <http://www.kis.gov.lv/lv/c14/n465/>.
40. *Pasakas* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.pasakas.net/jaunumi/>.
41. **Patrick Jones, Linda L. Waddle.** *New directions for library service to young adults* [tiešsaiste] : Library service to young adults. Chicago : American Library Association, 2002., 146 p. [skatīts 2008. gada 22. februārī]. Pieejams: <http://books.google.com/books?hl=lv&lr=&id=vJStFTHncBYC&oi=fnd&pg=PP7&dq=N ew+directions+for+library+service+to+young+adults&ots=8GI d9ApK9k&sig=YDWym07BNoQdA-EJwh8LLiVfen0#PPA3,M1>. ISBN 0838908276.
42. *Public Library of Charlotte* [tiešsaiste] : Story Place : The Children's Digital Library. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.storyplace.org/storyplace.asp>.
43. **Puškarevs, Igors.** *Attīstības psiholoģija : tālmācība pedagoģijā*. Rīga : RaKa, 2001., 88 lpp. ISBN 9984-15-283-9.
44. **Rifkins, Džerimijs.** *Jaunās ekonomikas laikmets*. Rīga : Jumava, 2004., 279 lpp. ISBN 9984-05-712-7.
45. Riga Zoo [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.rigazoo.lv/>.
46. **Rudzītis, G.** *Izziņas darbības pedagoģiskā vadība*. Rīga : Zvaigzne, 1986., 86 lpp.
47. *Santa Monica Public Library* [tiešsaiste] : kids page. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.smplkids.org/kids/kids.htm>.
48. *Seminole County Public Library* [tiešsaiste] : kids page. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.seminolecountyfl.gov/lls/library/kids/>.
49. **Sila, Videga.** *"Lego" izmantošana sākumskolā*. Rīga : RaKa, 2000., 108 lpp. : il. ISBN 9984-15-162-X.
50. **Soeters, Karen E., Schaik, Katinka van.** Children's experiences on the internet [tiešsaiste]. *New Library World*, Vol. 107, Number 1/2, 2006., pp. 31.-36. [skatīts 2007. gada 20. novembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē Emerald: <http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewPDF.jsp?Filename=html/Output/Published/E meraldFullTextArticle/Pdf/0721070103.pdf>. ISSN: 0307-4803.

51. *Spørg Olivia* [tiešsaiste] : spørg om alt mellem himmel og jord. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.spoergolivia.dk/>.
52. **Stīvensone, Džaneta.** *Bibliotēku un informācijas pārvaldība*: angļu-latviešu un latviešu-angļu terminu skaidrojošā vārdnīca: 4500 terminu tulkojums un skaidrojums. Rīga : Zvaigzne ABC, 2001., 243 lpp. ISBN 9984-220-89-3.
53. *Supporting elementary-age children's searching and browsing* [tiešsaiste]: Design and evaluation using the international children's digital library. Hilary Browne Hutchinson, Allison Druin, Benjamin B. Bederson. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, Vol. 58, Issue 11, 2007, pp.1618.-1630. [skatīts 2007. gada 10. novembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē Wiley InterScience:<http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/114293324/HTMLSTART>.
54. **Svence, Guna.** *Attīstības psiholoģija : mācību līdzeklis*. Rīga : ZvaigzneABC, 1999., 159 lpp. ISBN 9984-17-369-0.
55. *Terminu un svešvārdu skaidrojošā vārdnīca* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 7. janvārī]. Pieejams: <http://www.letonika.lv/groups/default.aspx?g=1&r=1107&f=1&q=>.
56. *The Internet Public Library* [tiešsaiste] : KidSpace. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.ipl.org/div/kidspace/>.
57. *Tildes datorvārdnīca internetā* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 1. aprīlī]. Pieejams: <http://www.letonika.lv/groups/default.aspx?g=2&q>.
58. **Tristan, Claridge.** *Social capital* [tiešsaiste]. [2004], [skatīts 2008. gada 22. februārī]. Pieejams: <http://www.gnudung.com/>.
59. **Valbis, Jānis.** *Skolēna personības attīstība – izglītības virsuzdevums*. Rīga : Zvaigzne ABC, [2004]., 200 lpp. ISBN 9984-36-646-4.
60. *Valsts vienotā bibliotēku informācijas sistēma* [tiešsaiste] : sistēmas darbības koncepcija, versija 2.0. Rīga : BO VSIA „Bibliotēku informācijas tīklu konsorcijs”, 2000. 196 lpp. [skatīts 2007. gada 20. decembrī]. Pieejams: http://www3.acadlib.lv/greydoc/valsts_vienota_biblioteku_informācijas_sistema/vvbis36.doc.
61. **Vårheim, Andreas.** *Social capital and public libraries* [tiešsaiste] : the need for research. *Library & Information Science Research*, Vol. 29, Issue 3, 2007, pp. 416-428. [skatīts 2007. gada 20. decembrī]. Pieejams autorizētiem lietotājiem datu bāzē Science Direct: http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6W5R-4PP843B-2&_user=590287&_coverDate=09%2F30%2F2007&_alid=651187533&_rdoc=1&_fmt=full&_orig=search&_cdi=6577&_sort=d&_docanchor=&view=c&_ct=1&_acct=C000030180&_version=1&_urlVersion=0&_userid=590287&md5=cea5f7e011fe0191c6b0d1f88a650e9a.
62. **Veilande, Ingrīda.** *Matemātiskās spēles un radošo spēju attīstība. No: Radoša personība – III : zinātnisku rakstu krājums*. Rīga : RaKa, 2003., 320 lpp. ISBN 9984-15-566-8.

63. **Vigotskis, Ļ.** *Domāšana un runa : vispārīgās psiholoģijas problēmas.* [Rīga] : EVE, 2002., 392 lpp. ISBN 9984-716-08-2.
64. **Варганова, Г. В.** *Библиотечковедческие и информационные исследования в США.* Санкт-Петербург : Профессия, 2001., 191 с. ISBN 5-939-130-34-8.
65. **Выготский, Л. С.** *Вопросы детской психологии.* Санкт-Петербург : Союз, 1997., 220, [1] с.
66. **Выготский, Л. С.** *Собрание сочинений : В 6-ти т., Т. 2. Проблемы общей психологии.* Москва : Педагогика, 1982., 504 с. Elektroniski pieejams: http://www.zipsites.ru/phil_psy_logika_etika/psy/vygotskii_sobranie_sochinenii/.
67. **Выготский, Л. С.** *Собрание сочинений : В 6-ти т., Т. 3. Проблемы развития психики.* Москва : Педагогика, 1983., 368 с., ил. Elektroniski pieejams: http://www.zipsites.ru/phil_psy_logika_etika/psy/vygotskii_sobranie_sochinenii/.
68. *Руководство для детских библиотек* [tiešsaiste]. ИФЛА : Секция библиотек для детей и подростков, 2003., 6 с. [skatīts 2007. gada 28. februārī]. Pieejams: <http://www.ifla.org/VII/s10/pubs/ChildrensGuidelines-ru.pdf>.
69. **Ядов, В. А.** *Стратегия социологического исследования.* Москва : Добросвет, 1999., 595, [1] с. ISBN 5-7913-0036-0.

Analizētās tīmekļa vietnes

70. *Aizkraukles pilsētas bibliotēkas bērnu nodaļa* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 24.martā]. Pieejams: <http://biblioteka.aizkraukle.lv/bernunodala/>.
71. *Balvu pilsētas Bērnu bibliotēka* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 24. martā]. Pieejams: <http://www.bernubiblioteka.balvi.lv/>.
72. *Bauskas Bērnu bibliotēka* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 24. martā]. Pieejams: <http://kofaris.bauskasrcb.lv/bbb/index.htm>.
73. *Cēsu Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : Bērnu literatūras nodaļa. [skatīts 2008. gada 24. martā]. Pieejams: <http://www.biblioteka.cesis.lv/index2.php?id=90>.
74. *Denver Public Library Online* [tiešsaiste] : kids. [skatīts 2007. gada 20. novembrī]. Pieejams: <http://kids.denverlibrary.org/>.
75. *Dubultu Bērnu bibliotēka* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 24. martā]. Pieejams: <http://dbb.eclub.lv/>.
76. *Gulbenes bibliotēka* [tiešsaiste] : bērniem un pusaudžiem. [skatīts 2008. gada 24. martā]. Pieejams: <http://www.gulbenesbiblioteka.lv/berni/konkursi.htm>.
77. *Jēkabpils rajona bibliotēka* [tiešsaiste] : Jēkabpils pilsētas bērnu bibliotēka. [skatīts 2008. gada 24. martā]. Pieejams: http://www.jgb.lv/Rajons/Jekabpils_berni.htm.

78. *Jelgavas zinātniskā bibliotēka* [tiešsaiste] : Bērnu bibliotēka "Zinītis". [skatīts 2008. gada 24. martā]. Pieejams: <http://www.jzb.lv/index.php?&68>.
79. *Krāslavas novada Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : bērnu literatūras centrs. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://bibliotekakraslava.lv/?p=4226&lang=633>.
80. *Kuldīgas pašvaldības aģentūra „Kuldīgas Galvenā bibliotēka”* [tiešsaiste] : bērnu literatūras centrs. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://biblio.kuldiga.lv/kids/>.
81. *Latgales Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : Daugavpils bērnu bibliotēka "Zīlīte". [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.lcb.lv/index.php?rub=9>.
82. *Liepājas Centrālā zinātniskā bibliotēka* [tiešsaiste] : bērnu lapa. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.liepajasczb.lv/berniem/>.
83. *Limbažu bērnu bibliotēka* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://lbb.elimbazi.lv/>.
84. *Ludzas pilsētas galvenā bibliotēka* [tiešsaiste] : Ludzas pilsētas bērnu bibliotēka. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: http://www.ludzasbiblio.lv/mod.php?name=pages_lv&go=showcat&cid=9.
85. *Madonas rajona bibliotēka* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.madona.lv/biblioteka/struktura.html>.
86. *Ogres Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : bērnu nodaļa. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://berni.biblio.ogre.lv>.
87. *Preiļu Galvenā bibliotēka* [tiešsaiste] : bērnu literatūras nodaļa. [skatīts 2008. gada 25. martā]. Pieejams: <http://www.preilubiblioteka.lv/?menu=1&smenu=14>.
88. *Rēzeknes Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : Rēzeknes pilsētas bērnu bibliotēka. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://www.rezeknesbiblioteka.lv/modules/struktura/index.php?sub&id=2>.
89. *Rīgas Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : bērniem un pusaudžiem. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://www.rcb.lv/kids/>.
90. *Saldus pilsētas bibliotēka* [tiešsaiste] : Saldus pilsētas bibliotēkas bērnu un jauniešu daļa. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: http://www.saldus.lv/bibli_LV/bibliotekas/bernu_bibliot.htm.
91. *Talsu pilsētas portāls* [tiešsaiste] : Talsu bērnu bibliotēka [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://www.talsi.lv>.
92. *Tukuma rajona Centrālā bibliotēka* [tiešsaiste] : bērnu bibliotēka. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://biblioteka.tukums.lv>.
93. *Valkas pilsētas bibliotēka* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://vpb.valka.lv/?s=55620>.

94. *Valmieras bērnu bibliotēka* [tiešsaiste]. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://salaca.va.lv/vbb/>.
95. *Ventspils bibliotēka* [tiešsaiste] : bērniem. [skatīts 2008. gada 26. martā]. Pieejams: <http://biblioteka.ventspils.lv/lv/home/berniem/default.aspx>.

PIELIKUMI

Pētījumā izmantotā anketa**Bibliotekāru aptauja*****Cienījamie kolēģi!***

Maģistra darba ietvaros tiek veikts pētījums par bērniem draudzīgu elektronisko pakalpojumu pieejamību Latvijas bibliotēku tīmekļa vietnēs (mājaslapās) un aptaujāti publisko bibliotēku bibliotekāri.

Jūsu uzskati, domas un viedoklis ir ļoti svarīgs, vērtīgs un nozīmīgs ieguldījums pētījumā. Anketa ir anonīma, iegūtie dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā.

Neskaidrību gadījumā zvaniet Guntai Grundmanei, tālrunis: 26441533 vai rakstiet:

gunta.grundmane@kuldiga.lv, arī aizpildītās anketas sūtiet uz šo adresi.

Jau iepriekš pateicos par atsaucību un sadarbību!

Anketas aizpildīšanas instrukcija.

Savu atbildes variantu atzīmējiet ieklikšķinot atbildei atbilstošajā kvadrātiņā. Lūdzu, ievērojiet norādes pie jautājumiem. Jautājumos, kur nav minēti atbilžu varianti, lūdzu, ierakstiet savu viedokli norādītajā vietā (pelēkajā lauciņā). Dokumentu vispirms saglabājiet savā datorā, aizpildiet un tad atsūtiet uz norādīto adresi.

1. Kādā bibliotēkā Jūs strādājat? (Lūdzu, norādiet vienu atbilstošo atbildi!)

Rajona galvenā bibliotēka	1	☐
Pilsētas bibliotēka	2	☐
Novada bibliotēka	3	☐
Pagasta bibliotēka	4	☐
Bērnu bibliotēka/Bērnu literatūras nodaļa	5	☐
Cits variants (kāds?)	6	☐

2. Vai Jūsu bibliotēku apmeklē bērni? (Lūdzu, norādiet vienu atbilstošo atbildi!)

Jā	1	☐ (pārejiet pie 3. jautājuma)
Nē	2	☐ (pārejiet pie 4. jautājuma)

3. Kāda vecuma bērni visbiežāk apmeklē Jūsu bibliotēku? (Lūdzu, norādiet visas atbilstošās atbildes!)

0 – 3 gadi	1	☐
4 – 6 gadi	2	☐
7 – 10 gadi (1. – 4. klase)	3	☐
11 – 12 gadi (5. – 7. klase)	4	☐
13 – 14 gadi (8. – 9. klase)	5	☐

4. Vai Jūsu bibliotēkai ir mājaslapa? (Lūdzu, norādiet vienu atbilstošo atbildi!)

Jā	1 ☐ (pārejiet pie 5. jautājuma)
Nē	2 ☐ (pārejiet pie 8. jautājuma)
Iekļauta pašvaldības mājaslapā	3 ☐ (pārejiet pie 5. jautājuma)
Grūti pateikt	8 ☐ (pārejiet pie 8. jautājuma)

5. Vai Jūsu bibliotēkas mājaslapā ir sadaļa bērniem? (Lūdzu, norādiet vienu atbilstošo atbildi!)

Jā	1 ☐ (pārejiet pie 6. jautājuma)
Nē	2 ☐ (pārejiet pie 8. jautājuma)
Grūti pateikt	8 ☐ (pārejiet pie 8. jautājuma)

6. Kāda veida informācija ir pieejama šajā sadaļā? (Lūdzu, norādiet visas atbilstošās atbildes!)

Informācija par bibliotēku (darba laiks, kontaktinformācija, pasākumu plāns)	1 ☐
E-katalogs bērniem	2 ☐
Spēles	3 ☐
Jaunumu apskats	4 ☐
Informācija par bērnu darbu autoriem (biogrāfijas)	5 ☐
Saišu apkopojums	6 ☐
Cits variants (kāds?)	7 ☐

7. Kādus resursus bērni izmanto strādājot ar internetu? (Lūdzu, norādiet vienu atbildi katrā rindiņā!)

Resurss	Izmantošanas biežums			
	Katrā apmeklējuma reizē	Bieži, bet ne vienmēr	Dažreiz	Nekad
Bibliotēkas mājaslapa	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Informācijas meklēšana internetā (izmantojot meklētāju „Google.lv”)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Informācijas meklēšana datubāzēs	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Spēles citās mājaslapās	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Portāls „draugiem.lv”	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Čats	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Mūzikas klausīšanās	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Cits variants (kāds?)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

8. Vai, Jūsaprāt, kopumā Latvijas bibliotēku mājaslapās ir pietiekami bērniem paredzētu resursu? *(Lūdzu, norādiet vienu atbilstošo atbildi!)*

Pilnīgi pietiekami	1 ☐
Drīzāk pietiekami	2 ☐
Drīzāk nav pietiekami	3 ☐
Pilnīgi nepietiekami	4 ☐
Grūti pateikt	8 ☐

9. Kas, Jūsaprāt, traucē bērniem paredzētu elektronisko informācijas resursu attīstību Latvijā? *(Lūdzu, norādiet visas atbilstošās atbildes!)*

Nekas netraucē	1 ☐
Nav pietiekami finanšu līdzekļu	2 ☐
Nav atbilstoši apmācītu speciālistu	3 ☐
Nav pietiekams darbinieku skaits	4 ☐
Nav zināšanu par resursu veidiem	5 ☐
Nav nepieciešami šādi resursi	6 ☐
Grūti pateikt	8 ☐

10. Kāda veida elektroniskos informācijas resursus bērniem, Jūsaprāt, būtu nepieciešams attīstīt Latvijas bibliotēku mājaslapās? *(Lūdzu, norādiet visas atbilstošās atbildes!)*

Grāmatu, avīžu un žurnālu lasīšana internetā	1 ☐
Interaktīvi mācību materiāli (piem. valodas apguvei)	2 ☐
Ēdienu receptes (ko var pagatavot paši bērni)	3 ☐
Vārdnīcas bērniem	4 ☐
Literāras spēles	5 ☐
Palīdzība mājasdarbu pildīšanā (piem., biežākās kļūdas mājasdarbos, kontroldarbos, to analīze un paskaidrojumi)	6 ☐
Padomi reālajā dzīvē (par veselību – uzturu, alkohola, cigarešu ietekmi, naudu, attiecībām, ģimeni u.c.)	7 ☐
Virtuālās realitātes spēles	8 ☐
Elektroniskais katalogs bērniem	9 ☐
Saišu apkopojums par dažādām tēmām	10 ☐
Čats	11 ☐
Mūzikas kolekcijas	12 ☐
Krustvārdu mīklas	13 ☐
Cits variants (kāds?)	14 ☐

11. Vai, Jūsaprāt, bērniem paredzētos resursus būtu nepieciešams dalīt vecuma grupās, piem., pirmsskolas vecuma bērniem, jaunākā skolas vecuma bērniem, tīņiem? *(Lūdzu, norādiet vienu atbilstošo atbildi!)*

Jā	1	☐
Nē	2	☐
Grūti pateikt	8	☐

12. Vai, Jūsaprāt, bērniem paredzētie resursi ir pietiekami reklamēti? *(Lūdzu, norādiet vienu atbilstošo atbildi!)*

Pilnīgi pietiekami	1	☐
Drīzāk pietiekami	2	☐
Drīzāk nav pietiekami	3	☐
Pilnīgi nepietiekami	4	☐
Grūti pateikt	8	☐

13. Kā, Jūsaprāt, būtu jāreklamē bibliotēku elektroniskie resursi bērniem, lai bērni tos regulāri izmantotu? *(Lūdzu, ierakstiet savu viedokli?)*

Ziņas par Jums.

14. Jūsu vecums?: gadi.

15. Lūdzu, norādiet reģionu, kur atrodas Jūsu bibliotēka? *(Atzīmējiet vienu atbilstošo atbildi!)*

Kurzeme	1	☐
Vidzeme	2	☐
Zemgale	3	☐
Latgale	4	☐
Rīga, Rīgas rajons	5	☐
Grūti pateikt	8	☐

16. Lūdzu, norādiet savu izglītību! *(Atzīmējiet vienu atbilstošo atbildi!)*

Augstākā bibliotekārā	1	☐
Cita augstākā	2	☐
Pirmā līmeņa augstākā profesionālā izglītība nozarē (Kultūras koledža)	3	☐
Vidējā speciālā izglītība nozarē	4	☐
Vidējā speciālā izglītība citā nozarē	5	☐
Vidējā izglītība	6	☐
Cits variants (kāds?)	7	☐

Ja Jums ir kādi komentāri, lūdzu, ierakstiet tos te!

Liels paldies par piedalīšanos aptaujā!

Fokusgrupu intervijas scenārijs – jautājumi

Labdien, bērni! Mani sauc Gunta, es mācos Latvijas Universitātē un šobrīd veicu pētījumu par bērnu bibliotēkām.

Vai Jūs ziniet kas ir pētnieks un ko viņš dara?

Šodien es Jūs aicinu kopā ar mani būt par pētniekiem. Gribu Jums pateikt, ka man ir svarīgs katrs Jūsu vārds un to, ko Jūs teiksiet man neuzzinās ne tētis, ne mamma, ne skolotāji, ne klasesbiedri, ja vien Jūs paši to neizstāstīsiet.

Pirms mēs sākam sarunu, es gribētu ar Jums iepazīties.

Vai Jūs lasiet grāmatas?

Kādas? Kura ir vismīļākā?

Kur Jūs tās ņemiet?

Vai Jūs ejiet uz bibliotēku?

Cik bieži? Un ko Jūs tur dariet?

Vai izmantojat datoru? Kādām vajadzībām – ko Jūs ar to dariet?

Vai izmantojat internetu? Kādās lapās Jūs ejiet?

Kā Jūs meklējiet sev vajadzīgo informāciju?

Kā Jūs uzziniet vai tā lapa ir domāta bērniem?

Vai Jūs vienmēr paliekat tajā lapā, ko atverat? Kas patīk lapā, ja tur paliekat un kas nepatīk, ja ejiet uz citu lapu?

Vai Jūs ziniet, ka daudzām bibliotēkām ir savas mājaslapas?

Vai kādreiz esiet izmantojuši bibliotēkas mājaslapu? Savu, vai varbūt citas bibliotēkas mājaslapu.

Ja jā, tad cik bieži un ko Jūs tur dariet?

Tagad es Jums palūgšu uzzīmēt kādu Jūs gribētu redzēt bērnu bibliotēkas mājaslapu ☺

(Ja nē, tad rādu mājaslapu tai bibliotēkai, kuras rajonā esmu)

Vai patīk bibliotēkas mājaslapa? Kas patīk, kas nepatīk?

Ko Jūs gribētu lai var darīt mājaslapā? Par ko Jūs gribētu lasīt savas bibliotēkas mājaslapā?

Rādu vēlreiz lapu – ar visām iespējām, ko tur var izdarīt un kā. Salīdzinu ar kādu citu bērnu bibliotēkas mājaslapu Latvijā.

Parādu Denveras publiskās bibliotēkas bērnu sadaļas mājaslapu, spēles, dzīvniekus, putnu dziesmas, angļu valodas stāstus, palīdzību mājasdarbos u.c. iespējas.

Kura lapa jums patika vislabāk? Kāpēc?

Ko vēl var darīt internetā?

Parādu prezentāciju ar labākajiem Latvijas resursiem – Bibliogidu, astro, pasakas u.c. un arī ārzemju resursiem – storyplace, spoergolivia, dotbot, puzzles u.c.

Jūs tagad esiet redzējuši daudzas bērniem paredzētas lapas. Ko no tā visa, Jūsprāt, vajadzētu bibliotēkas mājaslapā?

Kādās krāsās tai būtu jābūt?

Kā Jums liekas, vai atsevišķi būtu jāsadala lapa mazākiem bērniem, piemēram, kā Jums un atsevišķi lielākiem bērniem? Kāpēc?

Par kādām tēmām būtu vajadzīga informācija – kādos mācību priekšmetos?

Vai Jūs gribētu lai bibliotēkas mājaslapā ar jums runātu kāds grāmatas tēls vai varbūt vienkārši zēns vai meitene?

Vai Jums pašiem gribētos piedalīties bērnu bibliotēkas mājaslapas veidošanā? Ja jā, tad ko gribētu darīt?

Kā Jums liekas, kam vajadzētu pastāstīt Jums pastāstīt, par bibliotēku mājaslapām, par visu ko tajās var atrast?

Varbūt Jūs vēl kaut ko gribiet man teikt par bērnu bibliotēku mājaslapām?

Atļauja fokusgrupu intervijai - paraugs

Atļauja intervijai

Labdien!

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēkzinātnes nodaļas maģistrante veic pētījumu par bērniem un jauniešiem lietotājdraudzīgu elektronisko informācijas resursu pieejamību Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs. Datu vākšanai nepieciešams izmantot grupu intervijas ar bērniem.

Bērni tiks aptaujāti grupā un intervija tiks ierakstīta diktofonā. Konfidencialitāte tiks nodrošināta un iegūtie dati izmantoti tikai apkopotā veidā. Pētījumā iegūtie dati tiks izmantoti, lai izstrādātu ieteikumus par to, kā turpmāk veidot bērnu bibliotēku tīmekļa vietnes, kādus resursus attīstīt un kā tos strukturēt, lai tos bērni tos izmantotu izglītībai, redzesloka paplašināšanai un atpūtai.

Neiebilstu, ka mana meita/dēls _____
/bērna vārds, uzvārds/

piedalīsies grupas intervijā un fokusgrupu intervijas tiks transkribētas un liktas darba pielikumā un fragmenti no tām citēti darbā, nesaucot bērnus vārdā.

Ja nepieciešama papildus informācija, lūgums zvanīt Guntai Grundmanei. Tālrunis: 26441533.

2008.gada ____.

Tēvs/māte/aizbildnis: _____ / _____
/paraksts/ /atšifrējums/

Kuldīgas pirmās fokusgrupas intervijas transkripcija

Intervija notiek 10.aprīlī, Kuldīgas Alternatīvās sākumskolas bibliotēkā, kur bērni mācās. Tie ir 3.- 4.klašu skolēni. Traucēja tas, ka bibliotēkā bija ļoti lēns interneta ātrums un daudzas lietas bērniem nevarēja parādīt.

- **Labdien, bērni! Mani sauc Gunta, es mācos Latvijas Universitātē un šobrīd veicu pētījumu par bērnu bibliotēkām. Vai Jūs ziniet kas ir pētnieks un ko viņš dara?**
- Pēta kukaiņus, fosīlijas, ir astrologi, kas pēta zvaigznes.
- **Šodien es Jūs aicinu kopā ar mani būt par pētniekiem. Gribu Jums pateikt, ka man ir svarīgs katrs Jūsu vārds un to, ko Jūs teiksiet man neuzzinās ne tētis, ne mamma, ne skolotāji, ne klasesbiedri, ja vien Jūs paši to neizstāstīsiet. Pirms mēs sākam sarunu, es gribētu ar Jums iepazīties.**
- **Meitene K 1.1.**
- **Meitene K 1.2.**
- **Meitene K 1.3.**
- **Zēns K1.2.**
- **Zēns K1.1.**
- **Meitene K 1.4.**
- **Vai Jūs lasiet grāmatas?**
- **Meitene K 1.1.** Jā.
- **Meitene K 1.2.** Jā.
- **Meitene K 1.3.** Jā.
- **Zēns K1.2.** Jā.
- **Zēns K1.1.** Jā.
- **Meitene K 1.4.** Jā.
- **Kur Jūs tās ņemiet?**
- **Meitene K 1.1.** Es pie mums bibliotēkā, mums obligātā lasīšana ir, vasaras brīvlaikā. Mums ir pārbaudes darbi parasti, tāpēc mums jāņem un jālasa grāmatas
- **Meitene K 1.2.** Es arī tā daru, dažreiz es ņemu no bibliotēkas, bet man pašai ir sapirkts pilns ar grāmatām. Tās es vēl neesmu izlasījusi, es lasu savējās, man arī dāvina.
- **Meitene K 1.3.** Mums bija jālasa pēdējo reizi vasarā kažīša dzirnavas, tur bija darba lapas un bija jāatbild uz jautājumiem. Es grāmatas arī ņemu no bibliotēkas, bet tagad es pati nopirku un lasu „Mazo princi”
- **Zēns K1.2.** Es jau parasti ņemu no bibliotēkas, bet man jau patīk, man ome parasti dāvina enciklopēdijas, man patīk par dzīvniekiem un par vēsturi lasīt. Visvairāk par dinozauriem.
- **Zēns K1.1.** Man arī patīk par dinozauriem lasīt, bet es ņemu no Priedaines bibliotēkas. Es jau trešo gadu piedalos „Bērnu žūrijā”, lasu grāmatas, bet šogad tā „Bērnu žūrija”, vairāk nenotiks, jo piedalās pārāk maz bērnu.
- **Meitene K 1.4.** Es arī parasti ņemu no bibliotēkas, bet lasu arī savējās grāmatas. Man uzdāvināja uz Ziemassvētkiem vienu grāmatu un es viņu tagad lasu.
- **Kura ir vismīļākā?**
- **Meitene K 1.1.** Mana mīļākā grāmata ir visādas enciklopēdijas un „*Slavenais pīlēns Tims*”.

- **Meitene K 1.2.** Man arī enciklopēdijas, it īpaši par dzīvniekiem, visādas grāmatas par dzīvniekiem un „*Pepija Garzeķe*”.
- **Meitene K 1.3.** Man ļoti patīk „*Pepija Garzeķe*” un es lasu arī latviešu tautas pasakas – man ir tāda bieza grāmata un tur ir pasakas, man patīk lasīt arī enciklopēdijas bērniem, tur ir dažādi eksperimenti, tad es tur dažreiz uztaisu un daudz ko jaunu uzzinu.
- **Zēns K1.2.** Man patīk lasīt enciklopēdijas, komiksus un mana mīļākā grāmata ir „*Lieta tev un tīģerkomandai*”, ko man parasti vecmāmiņa dāvina – man jau daudz ir.
- **Zēns K1.1.** Man agrāk mīļākās grāmatas bija par zvēriem, bet tagad, kad es izlasīju žūrijas grāmatas, man mīļākā ir „*Faraona cigāri*”, tas ir par vienu žurnālisti un faraona cigāriem.
- **Meitene K 1.4.** Mana mīļākā grāmata ir „*Neparastie ciemiņi*”, bet es lasu arī enciklopēdijas.
- **Vai Jūs ejiet uz bibliotēku?** Visi bērni cits caur citu saka, ka iet uz bibliotēku – uz skolas bibliotēku, uz pilsētas bibliotēku, bet cits- arī uz dzīvesvietai tuvāko pagasta bibliotēku.
- **Vai Jūs izmantojiet internetu un kur?**
- **Meitene K 1.1.** Man gan abiem datoriem ir internets, es eju mājās.
- **Meitene K 1.2.** Es esmu bijusi bibliotēkā pie datora, bet senāk, tagad mājās.
- **Meitene K 1.3.** Es arī mājās.
- **Zēns K1.2.** Es eju uz bibliotēku brālēnam līdzī un tad arī pats dažreiz spēlēju.
- **Zēns K1.1.** Man mājas ir divi datori – viens ar interneta pieslēgumu, otrs bez. Es arī bibliotēkā esmu bijis tikai vienu reizi pie datora, vispār eju mājās.
- **Meitene K 1.4.** Es tikai vienu reizi esmu bijusi bērnu bibliotēkā pie datora.
- **Un ko Jūs tur darīet? Kādās lapās Jūs ejiet?**
- **Meitene K 1.1.** Spēlējam spēles „*inbox*”, ejam „*draugos*”, ejam daudz klubos, piemēram, *pingvīnu klubā* un tādos.
- **Meitene K 1.2.** Es arī visādos tur klubos, un arī es tās spēlītes un lielāko daļu „*draugos*”.
- **Meitene K 1.3.** Es eju „*draugos*”, draugiem sūtu vēstules, tad arī „*inbox*” spēlēju spēlītes, eju „*miniclip*” – tur spēlēju, arī tajā *pingvīnu klubā*, nu tā.
- **Zēns K1.2.** Man tikai tagad nopirka datoru, vēl nav pieslēgts internets, bet es gāju pie draugiem uz citām mājām un tad es pierēģistrējos „*draugos*”, tad es vēl spēlēju spēlītes un rakājos pa internetu.
- **Zēns K1.1.** Es arī eju „*draugos*”, spēlēju spēlītes „*Cartoon Network*”, „*Miniclip*”, „*inbox*”, eju *pingvīnu klubā* caur Emīla adresi un tad vēl daudzus citus klubus es zinu, kur var iet un spēļu programmas arī.
- **Meitene K 1.4.** Es eju „*draugos*” un spēlēju spēles.
- **Vai Jūs kādreiz esiet gājuši bibliotēkas mājaslapās?** Visi bērni cits caur citu atbild, ka nē un daži saka, ka nemaz nezina par tādām mājaslapām.
- **Meitene K 1.1.** Man vienreiz rādīja tur tajā bērnu bibliotēka, cik tur grāmatas ir iekšā, kur atrodas bibliotēka un tā, bet es neesmu bijusi.
- **Meitene K 1.2.** Es arī nē
- **Meitene K 1.3.** Es arī neesmu bijusi, jo nezina tādu lapu, bet es ietu diezgan bieži, jo man patīk lasīt grāmatas.
- **Zēns K1.2.** Es neesmu.
- **Zēns K1.1.** Neesmu, es tādu nezina.
- **Meitene K 1.4.** Neesmu bijusi.

Rādu Kuldīgas bibliotēkas mājaslapu. Rādu visu, ko mājaslapā var atrast, rādu, ka var uzdot savu jautājumu bibliotēkaram, rādu saites.

- **Vai Jūs ziniet kā internetā jāuzvedas? Vai Jums internetā ir gadījies kaut kas slikts, nepatīkams?**
- **Meitene K 1.1.** Man tā ir gadījies, ka saspiež pogas un neiet internets.
- **Meitene K 1.2.** Man ir bail, ka es kaut ko nepareizi neielādēju, ka nesaplēš datoru vai ka internetu nepazaudē
- **Meitene K 1.3.** Man arī ir tādas vēstules, ja tu neaizsūtīsi 20 cilvēkiem, tava mamma nomirs.
- **Zēns K1.2.** Man ir gadījies pa „draugiem”, ka tur jāsūta tālāk kaut kādas vēstules vairākiem un ja neaizsūtīs, tad notiks kaut kas ļauns.
- **Zēns K1.1.** Man arī ir bijis tā. Mani vienreiz gandrīz piemānīja, datorā, kad es vienreiz vinnēju kaut kādu spēlīti, kur bija jāpumpējas, man tur piedāvāja vai es gribu jaunu telefonu, es neuzķēros vienkārši.
- **Un kā tu juties?**
- **Zēns K1.1.** Nu tāds uztraukums. jau arī toreiz redzēja.
- **Meitene K 1.4.** Ir vēl tā, ka atsūta rupjības, bet tad man mamma tos visus nobloķē.
- **Zēns K1.1.** Es lādējot programmas biju ielaidis savā datorā 26 vīrusus.

Rādu saites uz tīmekļa vietnēm, kur latviešu valodā pieejama informācija par drošu darbību internetā.

- **Vai Jūs vienmēr paliekat tajā lapā, ko atverat? Kas patīk lapā, ja tur paliekat un kas nepatīk, ja ejiet uz citu lapu?**
- **Meitene K 1.1.** Man ir tā, ka es ieeju pingvīnu klubā, man mamma uzreiz saka iet ārā, bet tur ir vēl visādi svētki un vēl daudz kas ir. Nu tur ir izrotātas mājas un tur var pelnīt tā kā spēļu naudiņu un tad nopirkt krāsas, dzīvnieceļus.
- **Zēns K1.2.** Stulbi tas, ka Emīls visu nobloķējis un tur neko nevar nopirkt.
- **Meitene K 1.1.** Kad es eju *pingvīnu klubā*, tad mammai otrs dators ir šausmīgi lēns. Tad uzreiz man jāiet ir ārā.
- **Meitene K 1.2.** Tad, kad es ieeju „draugos” mana tēta lielākā meita saka, lai es eju tūlīt ārā, tāpēc, ka viņai gribas visu laiku sēdēt pie datora.

Rādu Limbažu bibliotēkas tīmekļa vietni.

Jautāju, vai bērniem patika Kuldīgas un viņi visi atbild, ka jā, tāpēc, ka tā ir krāsaina.

- **Meitene K 1.3.** Man arī patika, ka viss krāsaini noformēts.
- **Un kā šī patīk?**
- **Meitene K 1.1.** Šī nav tik daudz, man liekas, ka tā bija labāka.
- **Zēns K1.2.** Šitā tāda gaiša, nevis pa daudz, bet tā.
- **Meitene K 1.4.** Jo košāk noformēts, jo vairāk bērniem piesaista uzmanību.
- **Meitene K 1.1.** Tad bērni domā, ka tur kaut kas interesants ir. *Jā, pārējie piekrīt.*
- **Meitene K 1.2.** Ja jau nekrāsains, tad liekas, ka nav interesanti.
- **Meitene K.1.3.** Man tā arī ir, ja ieeju kaut kādās mājaslapās un redzu kaut ko krāsainu, tad liekas, ka tas ir kaut kas bērniem
- **Meitene K 1.2.** Tur kad spēlē spēles, tad viena ir krāsaina.
- **Zēns K1.2.** Tur visas ir krāsainas.
- **Meitene K 1.2.** Jā, bet tā viena krāsaināka.
- **Kas Jums patīk tajā mājaslapā, ko Jūs visi minējāt – pingvīnu klubā?**
- **Meitene K 1.1.** Nu tur visi ir kā pingvīni, tur ir tāda pilsētiņa, nu tā. Katram ir savs lietotāja vārds un parole.

Rādu Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem.

- **Kā Jums patīk šī bibliotēkas mājaslapa?**
- **Zēns K1.1.** Šī ir interesanta, krāsaina.
- **Meitene K 1.1.** Krāsaina ļoti.

- **Meitene K 1.2.** Tā kā bērnu spēlītes jau sāk parādīties.
- **Meitene K 1.3.** Tā kā bonbongas, tie apaļie.
- **Meitene K 1.4.** Man ļoti patīk, jo ļoti krāsains.
- **Vai šī ir labāka nekā pingvīnu klubs?**
- Visi bērni kā korī atbild, ka nē.
- **Vai Jūs ziniet ko vēl vispār internetā var darīt bez spēlītēm?**
- **Zēns K1.1.** Izprintēt un izprintēto nest uz skolu.
- **Meitene K 1.1.** Rakstīt. *Wordā.*
- **Meitene K 1.2.** Informāciju var ņemt no interneta „*Google*”.
- **Meitene K 1.3.** Zīmēt.
- **Zēns K1.2.** Klausīties mūziku.
- **Meitene K 1.4.** Skatīties filmas, iet „*draugos*”
- **Zēns K1.2.** Var arī iepirkties, bet tas nav it kā droši, bet mēs jau nepērk.
- **Meitene K 1.3.** Ir vēl viena tāda mājaslapa *Quelle*, kur mēs visu kaut ko pasūtām.

Rādu un stāstu par iespējām Denveras bibliotēkas tīmekļa vietnē. Runājot par „palīdzību mājasdarbos”, no bērniem atskan sajūsmas saucieni, ka tad jau var norakstīt un ka tur viss parādīts priekšā.

- **Nu ne gluži priekšā parādīts.**
- **Zēns K1.2.** Palīdz saprast vielu.

Rādu matemātikas sadaļas spēles, bet, diemžēl nevar atvērt. Rādu putnu attēlus ar nosaukumiem un katra putna dziesmu. Bērni ir pārsteigti, ka ir kaut kas tāds. Turpat dzīvnieku attēli un skaņas un bērni lūdz, lai arī tos parādu.

Pēc tam rādu Rīgas Centrālās bibliotēkas mājaslapu un bērni to uztver ar atzinīgiem izsaukumiem – o, šī gan ir forša, ļoti interesanta, kā tas ir – atrast bagātību. Nākas gan atzīt, ka lapa īsti nedarbojas, bet pēc izskata bērniem ļoti patīk. Rādu bērniem bibliotēkas interneta saišu katalogu, sāku ar Kosmosa noslēpumiem, kas bērniem patīk un kuru redzējis ir tikai viens no bērniem. Bērni grib zināt, kas slēpjas zem ikonām un domā, ka zem kosmosa kuģa būs par citplanētiešiem, daži bērni jautā pēc spēlēm. Rādu vietni „Latvijas Daba”, kuru redzējusi ir viena meitene, bet pati tur nav bijusi, to apmeklējusi māsa.

- **Kā Jūs bibliotēkā atrodi grāmatas?**
- **Meitene K 1.1.** Ir arī tādi nodalījumi pēc burtiem, tur ir bērniem, pieaugušajiem, pusaudžiem, enciklopēdijas un dzīvnieki un tādi, tad es sameklēju ko vajag un paņemu.
- **Meitene K 1.2.** Man ar tāpat.
- **Meitene K 1.3.** Man ar tāpat. Man jau vajag tikai enciklopēdijas, es zinu kur stāv enciklopēdijas un pasakas, aizeju un paņemu.
- **Zēns K1.2.** Es arī enciklopēdijas.
- **Zēns K1.1.** Es meklēju par pūkiem.
- **Meitene K 1.4.** Es ar skatu vai arī paprasu. Tādā bibliotēkā kā šī es paņemu pati.
- **Vai Jūs ziniet, ka bibliotēkas mājaslapā var sameklēt grāmatas?**
- Visi saka nē.

Rādu Bibliogidu, kā tur var sameklēt, piemēram, grāmatas par burvju trikiem, vai kāda noteikta grāmatu autora. Bērni sauc autorus un es kādu mēģinu atrast un parādīt šī autora grāmatas. Tad rādu bērniem ICDL – kā tur var sameklēt grāmatas. Stāstu, ka tas ir katalogs, kur var sameklēt grāmatas. Bērni jautā, vai tas ir kā Antilas katalogs? Atbildu kā jā, tikai tur nav drēbes, bet grāmatas.

- **Kura no visām parādītajām mājaslapām Jums patika vislabāk?**
- **Meitene K 1.1.** Man tā angļu, ar krāsainajiem kvadrātiņiem.
- **Meitene K 1.2.** Man patika tur, kur bija kā kosmos.
- **Meitene K 1.3.** Man arī

- **Zēns K1.2.** Man patika tur, kur bija tā karte un tur, kur tas kosmoss.
 - **Zēns K1.1.** Man patika tur, kur bija tā kā karte.
 - **Meitene K 1.4.** Man Kuldīgas mājaslapa.
 - **Kāpēc Jums patika tieši šis mājaslapas?**
 - **Meitene K 1.1.** Man patika tāpēc, ka tur bija ļoti krāsaina un skaista tā mājaslapa.
 - **Meitene K 1.2.** Man patīk, ka ir krāsains, tā kā bērniem uztaisīts, ir skaisti izdaiļots un var saprast – nav citās valodās.
 - **Meitene K 1.3.** Man arī patika tas, ka krāsaini, tas nekas, ka angļiski, galvenais, ka krāsaini.
 - **Zēns K1.1.** Tā karte bija tā kā īstenībā.
 - **Meitene K 1.4.** Tāpēc, ka Kuldīgas mājaslapa bija latviešu valodā un var ļoti daudz saprast.
 - **Vai Jums vienmēr tā viegli strādāt internetā, vai vienmēr variet uzklikšķināt kur vajag?**
 - **Meitene K 1.1.** Es pārsvarā jā, bet dažreiz nē.
 - Arī citi bērni saka, ka var.
 - **Meitene K 1.4.** Tad, kad kaut ko vajag, tad jā, bet ja nē, tad klikšķinu uz dullo.
 - **Kādā krāsā būtu jābūt bibliotēkas mājaslapai?**
 - **Meitene K 1.3.** Man tagad sāk patīkt rozā krāsa, bet kādreiz man patika melnā, tagad nāk pavasaris, es gribētu lai ir košākas krāsas – dzeltena, rozā, sarkana, nu arī tāda pelēka, līdzīgi kā vecām grāmatām, kur ir tāda informācija.
 - **Meitene K 1.1.** Man vienalga, visādas krāsas. Nu tā kā Marta teica, rozā un tādām.
 - **Meitene K 1.2.** Košām krāsām jābūt. Bērnu grāmatas ir dažādās krāsās, kā enciklopēdijas, noslēpumainām jābūt.
 - **Zēns K1.2.** Krāsainas un košas, tad man patīktu
 - **Zēns K1.1.** Man patīk brūna un zaļa krāsa kad ir.
 - **Meitene K 1.4.** Vai nu viss zaļā krāsā... nu vispār zaļā krāsā, jo man patīk zaļā krāsa.
- Zēni sāk teikt, ka meitenēm jau, protams, rozā.*
- **Kādas tad zēni gribētu?**
 - **Zēns K1.2.** Zaļas, zilas.
 - Visi kopā sauc, ka galvenais, ka ir krāsainas.
 - **Jūs teicāt, ka pingvīnu klubā Jūs esiet tā kā pingvīni. Vai Jūs gribētu, lai arī bibliotēkas mājaslapā Jums būtu kāds pavadonis?**
 - **Meitene K 1.1.** Būtu forši, ja tur būtu tāda kā grāmata, katrai grāmatai māja, nu tā kā enciklopēdijas. Nu es nezinu kā pateikt, nu būtu tā kā attēls no grāmatas, izvēlas kādu un tur staigā tāds, piemēram, cilvēciņš, vai Sarkangalvīte, vai vilks un tur staigā un skatās. Izvēlas kādu varoni un tā kā, piemēram, enciklopēdijai ir sava mājiņa un tas cilvēciņš tur jāiesūta iekšā, pasaku grāmatām sava mājiņa un tas cilvēciņš jāiesūta iekšā un tad var izpētīt tā.
 - **Meitene K 1.2.** Es gribētu tā, lai tu pats viņu varētu pārkrāsot, kaut kā uzzīmēt pats, varētu būt arī tā, ka varētu uzrakstīt sev pats tādu mazu grāmatiņu, to pats varētu noformēt un citiem parāda un citi var izlasīt un citi uzraksta vai patīk.
 - **Meitene K 1.3.** Tad, kad izvēlas to varoni vienalga kādā grāmatā no visiem tiem zīmējumiem tādu kā pilsētiņu izveidot arī tā, ka var staigāt.
 - **Zēns K1.1.** Es domāju, ka varētu būt no vienas grāmatas, piemēram, no pūķiem aizsūtīt, teleportēties uz kādu enciklopēdiju, tur visādas nelaimes notiktu, būtu jāglābjas, jābēg.
 - **Meitene K 1.4.** Man, piemēram, patīktu, ja varētu izvēlēties savu mīļāko dzīvnieku
 - **Par kādām tēmām Jūs gribētu lasīt savas bibliotēkas mājaslapā?**

- **Meitene K 1.4.** Es gribētu par matemātiku, angļu valodu un sportu. Piemēram, ka dala, reizināšana rakstos, piemērus. Un sportā kā mest salto, pamācības kā to izdarīt.
- **Meitene K 1.1.** Es gribētu par matemātiku, mūziku un angļu valodu, un dabu.
- **Meitene K 1.2.** Es gribētu lai tur būtu tādi tā kā uzdevumi un tad jāuzraksta atbilde – tādi tā kā teksta uzdevumi, man patīk matemātika un latviešu valodā arī varētu būt – tur tā kā būtu jāizlasa grāmatiņa, tad jāatbild uz jautājumiem un, ja tu pareizi atbildi, var tā kā tādu balviņu iedot un tad var sakrāt.
- **Meitene K 1.3.** Varētu par sportu un par matemātiku un tā kā Monta teica, uzzināt kas ir mērogs, arī kā rēķināt un salto izmest.
- **Zēns K 1.2.** Man vairāk patiktu, ja būtu par vēsturi tajās bibliotēkās, nu varētu būt tā, ka tu izlasi vienu stāstu, tad jautājumi par to stāstu un nevar vairāk pārlasīt un tad atbildot uz jautājumiem pelnīt kaut kādus punktus, it kā sacensties cilvēki savā starpā par lasīšanu un tad rāda tādu tabulu, kuram vairāk tie punkti, rekordus taisīt.
- **Zēns K1.1.** Nu, es vairāk par sportu, lai būtu aprakstīti labākie sportisti, kādos sporta veidos viņi ir un tā.
- **Vai Jūs paši arī būtu ar mieru piedalīties bibliotēkas mājaslapas veidošanā, ja jums ļautu?**
- Visi bērni saka jā, ka viņi varētu un gribētu piedalīties.
- **Kā Jums liekas, ko jūs varētu izdarīt?**
- **Meitene K 1.1.** Es gribētu tā kā kaut ko uzrakstīt un sākumlapu noformēt, lai piesaistītu vairāk cilvēkus un tā.
- **Meitene K 1.2.** Es arī tāpat.
- **Meitene K 1.3.** Izrotāt to bibliotēku un tā.
- **Zēns K1.2.** Uzrakstīt uzaicinājumu uz bibliotēku.
- **Meitene K 1.4.** Es arī tāpat varētu darīt.
- **Vai Jūs ietu bibliotēkas mājas lapā, ja tā būtu jūsu pašu veidota un izskatītos tāpat kā pingvīnu klubs?**
- Visi bērni atbild, ka jā un katru dienu.
- **Jūs tagad ziniet, ka Kuldīgas bērnu bibliotēkai ir sava mājaslapa un ziniet ko tur var atrast, vai Jūs iesiet šajā mājaslapā?**
- **Meitene K 1.1.** Ja tur būs kaut kas interesants, tad jā.
- Kas tad ir kaut interesants?
- **Meitene K 1.2.** Nu kad tu redzi kaut kādus varoņus.
- **Meitene K 1.3.** Spēles, tai mājaslapai jābūt skaisti izrotātai, visādi krāsu burbulīši vai tādi
- **Zēns K1.2.** Nezinu, nav ideju.
- **Meitene K 1.1.** Man patiktu, ja tur būtu daudz krāsu, dzīvnieciņi, visu kaut ko varētu darīt, informācija un viss kaut kā tā.
- **Zēns K1.1.** Vajadzētu būt tā, ka grāmatā būtu situācija un tev vajadzētu to kaut kā pielāgot.
- **Meitene K 1.4.** Arī spēles un jokus vajadzētu.
- **Meitene K 1.2.** Nu piemēram, ka izvēlas kādu grāmatu un tu esi tās grāmatas varonis un kaut kā jāizpilda tās situācijas, kas ir grāmatā.

Rādu Limbažu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietni un jautāju, kā bērniem patīk.

- **Vai Jums patīk, kā te ir sakārtotas saites?**
- It kā nedroši, bet bērni saka, ka patīk.
- **Meitene K 1.1.** Vienīgi te viss tāds vienāds – tikai zils un pelēks, varētu tie burti būt krāsaini – katrs savā krāsā.
- **Meitene K 1.2.** Viss te tikai melns un zils, tā interesanti te neizskatās.
- **Meitene K 1.3.** Varētu būt kaut kādi zīmējumi.

- **Zēns K1.2.** Krāsainam vajadzētu būt.
- **Meitene K 1.4.** Sakārtojums labs.
- **Vai burti ir pietiekami lieli, lai Jūs varētu uzklikšķināt?**
 - **Meitene K 1.1.** Jā, varētu būt pat mazāki.
 - **Meitene K 1.2.** Nē, mazākus nevajag.
 - **Meitene K 1.3.** Varētu būt arī lielāki.
 - **Zēns K1.2.** Nu tik lieli, kā tie [virsraksti].
 - **Zēns K1.1.** Viņi jau gandrīz tādi arī ir.
- **Ko Jums liekas, kur uzraksti izskatījās labāk – te, vai tajā mājaslapā ar krāsainajiem kvadrātiņiem?**
 - **Meitene K 1.1.** Ar krāsainajiem.
 - **Meitene K 1.2.** Ar krāsainajiem.
 - **Meitene K 1.3.** Ar krāsainajiem.
 - **Zēns K1.2.** Ar krāsainajiem.
 - **Zēns K1.1.** Ar krāsainajiem.
 - **Meitene K 1.4.** Ar krāsainajiem.
 - **Meitene K 1.1.** Lai viss būtu uzzīmēts un arī paskaidrots sīkāk, kas tur ir iekšā.
 - **Varbūt Jūs vēl kaut ko gribiet man teikt par bērnu bibliotēku mājaslapām vai vispār mājaslapām?**
 - **Meitene K 1.4.** Es gribētu uzzināt par mācību priekšmetiem, par visu pasauli un lai vis būtu zaļā krāsā.
 - **Meitene K 1.1.** Es atkal gribētu zināt par pasākumiem, kas notiek citās pilsētās, arī par mācību priekšmetiem, visādiem jokiem un spēlēm.
 - **Meitene K 1.2.** Es gribētu tur izlasīt par mācībā, par dažādiem vingrojumiem sportā, lai var izkustēties, jokus, jautrības, lai būtu arī par rakstniekiem kaut kas uzrakstīts, vai ir jaunas grāmatas uzrakstītas, kā viņiem tur iet, nu tā.
 - **Meitene K 1.3.** Man būtu trīs lietas, lai es ietu tajā lapā – lai būtu krāsains, lai ir latviski un lai tur ir kaut kās interesants ar ko es varu izkļaidēties, atpūsties tajā lapā. Lai būtu arī pasākumi – kas un kad un arī tā, lai ir joki un interesanti.
 - **Zēns K1.2.** Krāsaina lai būtu.
 - **Zēns K1.1.** Varētu būt kaut kas līdzīgs pirātu mājaslapai. Tur jābūt par fosīlijām, par viskautkādiem seniem laikiem, nu par vēsturi.
 - **Kā Jūs domājat, vai bibliotēkai vispār vajag savu mājaslapu?**
 - Visi bērni sauc, ka bibliotēkām vajag savu mājaslapu, tikai daži nevar pateikt kādēļ.
 - **Meitene K 1.4.** Lai varētu rakstīt par grāmatām.
 - **Meitene K 1.2.** Lai visi zinātu par bibliotēku.
 - **Vai Jums netraucētu, ja, piemēram, Jūs ļoti čakli lasiet grāmatas un pēkšņi tai topā, kur ir čaklākie lasītāji, Jūs būtu, piemēram, piektajā vai sestajā vietā?**
 - **Meitene K 1.3.** Traucētu.
 - **Meitene K 1.2.** Es būtu dusmīga, pilnīgi sarkana paliktu.
 - **Meitene K 1.4.** Es sāktu psihot.
 - **Un vai Jūs pēc tam vēl ietu mājaslapā?**
 - **Meitene K 1.2.** Es nē.
 - **Meitene K 1.4.** Es arī nē.
 - **Meitene K 1.3.** Es ietu tik un tā, mēģinātu būt pirmajā.
 - **Meitene K 1.1.** Es visu māju izārdītu.
 - **Meitene K 1.2.** Labāk varētu būt, ka tur ir visi čaklākie lasītāji. Lai nav pirmā otrā vai trešā vieta.
 - **Meitene K 1.3.** Bet ja es ir pirmā, tad var būt arī pēc vietām.

- Citi bērni piebalso.
- **Meitene K 1.4.** Ja es to tabulu taisītu, tad sevi liktu pirmajā vietā, draugus otrajā un tā.
- **Tas būtu arī viss, paldies Jums!**

Kuldīgas otrās fokusgrupas intervijas transkripcija

- **Labdien, bērni! Mani sauc Gunta, es mācos Latvijas Universitātē un šobrīd veicu pētījumu par bērnu bibliotēkām, par bērnu bibliotēku mājaslapām. Pirms mēs sākam sarunu, es gribētu ar Jums iepazīties.**
- **Meitene K 2.1.**
- **Meitene K 2.2.**
- **Zēns K 2.1.**
- **Zēns K 2.2.**
- **Meitene K 2.3.**
- **Meitene K 2.4.**
- **Vai Jūs ziniet kas ir pētnieks un ko viņš dara?**
- Visu kaut ko pēta. Kaut kādus kukaiņus. Pēta arī grāmatas.
- **Es pētu bibliotēku mājaslapas un šodien aicinu Jūs kopā ar mani būt par pētniekiem. Gribu Jums pateikt, ka man ir svarīgs katrs Jūsu vārds un to, ko Jūs teiksiet man neuzzinās ne tētis, ne mamma, ne skolotāji, ne klasesbiedri, ja vien Jūs paši to neizstāstīsiet. Vai Jūs lasiet grāmatas?**
- Visi bērni atbild, ka lasa grāmatas.
- **Kādas? Kur Jūs ņemiet grāmatas un kura ir vismīļākā?**
- **Meitene K 2.1.** Es ņemu no bērnu literatūras centra un mana mīļākā grāmata ir „*Artūrs un mazmurkšķīši*”.
- **Meitene K 2.2.** Es arī ņemu no Bērnu literatūras centra un mana mīļākā grāmata ir „*Tille un suņuvīrs*”.
- **Zēns K 2.1.** Es ņemu no skolas bibliotēkas un mana mīļākā ir „*Zem zilās debesu bļodas*”.
- **Zēns K 2.2.** Es ņemu no skolas bibliotēkas un mana mīļākā grāmata ir par *Karlsonu*.
- **Meitene K 2.3.** Es arī ņemu no skolas bibliotēkas un arī mana mīļākā grāmata ir *par Karlsonu*.
- **Meitene K 2.4.** Es ņemu no skolas bibliotēkas un mana mīļākā grāmata ir *Harijs Poters*.
- **Vai Jūs esiet bijuši Bērnu literatūras centrā arī pārējie, kuri grāmatas ņem no skolas bibliotēkas?**
- Bērni saka, ka visi ir bijuši, jo pirmajās klasītēs bijusi ekskursija īpaši uz bibliotēku.
- **Vai Jūs tur esiet bijuši arī pie datora?**
- Divi no bērniem saka, ka pie datora iet regulāri, viens ir bijis vienu reizi, bet pārējie nav bijuši.
- **Vai izmantojat internetu? Ko Jūs parasti dariet internetā?**
- **Meitene K 2.1.** Es, kad pieeju pie datora, vispirms ieeju „*inbox*” un paskatos vai nav e-pasts, tad es ieeju „*draugiem.lv*”, tad citreiz es paskatos un kaut ko padaru, kas vajadzīgs, bet ja nē, tad spēlēju spēlītes.
- **Meitene K 2.2.** Es eju internetā, eju „*draugos*”, „*inbox*”, *pingvīnu klubā* un citos tādos un arī vēl vienā tādā matemātikas lapā – tur spēlēju spēles.
- **Vai tās matemātikas spēles ir latviešu valodā?**
- **Meitene K 2.2.** Jā.

- **Zēns K 2.1.** Es, kad ieeju internetā, sākumā eju „*draugiem.lv*”, tur es izlasu vēstules un atbildu uz viņām, tad es ieeju „*miniclip*” un pingvīnu klubā, tur paspēlēju spēlītes un tad, kad es beidzu spēlēt, es vēl ieeju „*inbox*” paskatīties kas man tur par vēstulēm.
- **Zēns K 2.2.** Es ieeju internetā un eju „*draugiem.lv*”, tad, kad ir kādi projekti skolai, es ieeju „*google*” un sameklēju visu. Dažreiz spēlēju arī spēles.
- **Meitene K 2.3.** Kad es eju internetā, es pa priekšu apskatos kas man jauns „*draugos*” ir, un tad, ja man vajag kaut ko priekš skolas, es arī sameklēju „*googlē*”.
- **Meitene K 2.4.** Es arī eju „*draugiem.lv*” vispirms, tad es eju „*inbox*”, tad spēles un ja vajag, tad arī kaut ko „*google*”.
- **Kā Jūs izvēlaties, kurā lapā palikt, kādai tai lapai ir jābūt, lai Jūs tajā paliktu un no kādām Jūs tūlīt ejiet ārā uz citu lapu?**
- **Meitene K 2.1.** Nu tur ir kaut kas aizraujošs.
- **Kas ir aizraujošs?**
- **Meitene K 2.1.** Piemēram, pati tā pirmā sākuļlapa uzreiz iekrīt acīs, tur jābūt aprakstam, kas ir tajā mājaslapā.
- **Meitene K 2.2.** Es parasti skatos vai tur ir skaisti attēli virsū un nav nekas slikts rakstīts, tad es paskatos un ja kaut kas nepatīk, tad izeju ārā un ieeju kaut kur citur.
- **Un kādām krāsām tur būtu jābūt lai Jums patiktu?**
- **Meitene K 2.2.** Sarkanā, dzeltenā, zaļā – nu gandrīz visās krāsās, tikai nedrīkstētu būt pārāk tumšas.
- **Zēns K 2.1.** Tur, kur ir kaut kas slikts rakstīts, es izeju laukā un tad, kad ir kaut kas labs, piemēram, spēles vai kaut kas aprakstīts tad es palieku viņā iekšā un paskatos kas vēl tur ir rakstīts un tur vajadzētu būt melnai krāsai – tā ir smukākā krāsa.
- **Zēns K 2.2.** Man patīk, ka tur ir kaut kas interesants, ka tur var paskatīties bildes, tas ir viss.
- **Bet kad tu ej ārā no kādas lapas?**
- **Zēns K 2.2** Tad, kad tur ir kaut kas slikts rakstīts.
- **Vai tā bieži gadās?**
- **Zēns K 2.2.** Nē, bieži nē.
- **Tad jau tu kad ej internetā, parasti paliec tajā lapā kur ieej?**
- **Zēns K 2.2.** Nē.
- **Meitene K 2.3.** Es palieku lapās tad, ja tur ir interesantas spēles, interesanti attēli. Ja tur ir kaut kas slikts rakstīts, tad es izeju ārā.
- **Meitene K 2.4.** Tai lapai ir jābūt aizraujošai nevis garlaicīgai, lai tur būtu spēles.
- **Vai Jūs ziniet, ka bibliotēkām ir savas mājaslapas un vai jūs tur esiet bijuši?**
- **Meitene K 2.1.** Es jā, es zinu, ka ja ir bijuši kaut kādi pasākumi, es zinu, ka bibliotekāre Inga ieliek vienmēr bildes.
- **Meitene K 2.2.** Parasti kad es eju pie datora bibliotēkā, tur jau pirmā atveras bibliotēkas mājaslapa un tad es parasti paskatos kas tur ir rakstīts.
- **Vai tu ilgi skaties?**
- **Meitene K 2.2.** Nu es izlasu to lapu, ja interesē, tad vēl paskatos, bet ja neinteresē, tad aizeju citur.
- **Zēns K 2.1.** Es neesmu bijis, bet gribētos ieiet un paskatīties kas tur ir.
- **Zēns K 2.2.** Es neesmu bijis un arī nezinu, ka ir tādas mājaslapas.
- **Meitene K 2.3.** Es arī neesmu bijusi un arī nezināju.
- **Meitene K 2.4.** Es arī nezinu un neesmu bijusi.
- **Meitenes, kuras ir bijušas bibliotēkas mājaslapā, vai Jūs esiet bijušas tikai Kuldīgas bērnu bibliotēkas mājaslapā vai vēl kādā citā?**
- **Meitene K 2.1.** Tikai Kuldīgas.

- **Meitene K 2.2.** Tikai Kuldīgas.
- **Tad es parādīšu kāda izskatās bērnu bibliotēkas mājaslapa tiem, kuri nav redzējuši.** Rādu Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem un stāstu kas tur atrodams un ko bibliotēka piedāvā.

Slikti darbojas internets, tādēļ paralēli turpinām arī sarunu ar bērniem.

- Vai Jūs tikai spēlēm un skolas darbiem izmantojiet internetu?
- Krišs. Nē, arī tādēļ, lai sarakstītos ar draugiem.

Pārejam pie cita datora, kur internets darbojas ātrāk.

Rādu bērniem iespēju, ka var uzdot savu jautājumu bibliotēkām un saņemt atbildi, bilžu galerijas, spēles u.c. resursus.

Rādu Limbažu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietni un tur pieejamos resursus –katalogu, saites uz bērnu bibliotēkām, aprakstus par pasākumiem un „bērnu žūriju”.

Rādu bērniem Rīgas centrālās bibliotēkas tīmekļa vietni, kur nedarbojas karte.

Rādu bērniem „Kosmosa noslēpumus”, „Manu spēļu kasti”, ko daudzi bērni ir jau apmeklējuši un spēlējuši tur pieejamās spēles, rādu „Latvijas dabu” un citus resursus, tur pieejamo „Rīgas Zoodārza” vietni un bērniem ļoti patīk.

- **Kurā no redzētajām mājaslapām Jums patika vislabāk un tieši kas patika?**
- **Zēns K 2.2.** Man tur viss bija interesanti, tur bija pastāstīts par tām vārdnīcām, tur bija arī visādas spēles, nu tā.
- **Zēns K 2.1.** Tur var atrast visvisādas grāmatas un nosaukumus un tur vēl bija interesanti, ka uzspiežot var atrast enciklopēdijas.
- **Meitene K 2.3.** Patika, ka te ir daudz kas interesants, visādas enciklopēdijas un tas, ka var aizsūtīt uz bibliotēkām vēstules kādas grāmatas tur atrodas.
- **Meitene K 2.4.** Nu man patika, ka var uz bibliotēku aizrakstīt par kādu konkrētu grāmatu un viņi atraksta atpakaļ ir vai nav, patika arī par to dabu [Latvijas Daba].
- **Meitene K 2.2.** Man patika lapas noformējums, patika arī tas, kas tur bija uzrakstīts, bija ļoti interesanti un tur daudz ko labu var iemācīties.
- **Meitene K 2.1.** Man patika, ka var paprasīt bibliotēkai par tām grāmatām, ka var uzdot jautājumus, man patika arī, ka tur var uzzināt kādi žurnāli ir bibliotēkā.
- **Nu kura Jums no parādītajām lapām vislabāk patika pēc izskata?**
- **Zēns K 2.2.** Man par tām zvaigznēm [Kosmosa noslēpumi].
- **Zēns K 2.1.** Man Rīgas Centrālā bibliotēka.
- **Meitene K 2.3.** Man arī Rīgas Centrālā bibliotēka.
- **Meitene K 2.4.** Man arī.
- **Meitene K 2.2.** Man arī
- **Meitene K 2.1.** Man Kuldīgas Bērnu literatūras centra.
- **Jūs tagad redzējāt ko var atrast bibliotēkas mājaslapā. Vai Jūs tagad iesiet tajās?**
- Bērni atbild, ka ies.

Rādu bērniem Bibliogidu, bet bērniem tas neinteresē. Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem, Losandželosas publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem, rādu ICDL, kā tur var atrast grāmatas, Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem, bērnu katalogu.

- **Kuras mājaslapas Jums patika labāk – Latvijas vai ārzemju?**
- Bērni atbild, ka patika abas vienādi un vienīgā atšķirība ir tā, ka ārzemju lapas ir angļu valodā un ne visu tur var saprast.
- **Bet kura Jums no šīm labāk patika pēc izskata?**
- **Zēns K 2.2.** Losandželosa.
- **Zēns K 2.1.** Losandželosa.

- Meitene K 2.3. *Losandželosa.*
 - Meitene K 2.4. *Losandželosa.*
 - Meitene K 2.2. Man patika tā *bērnu digitālā bibliotēka.*
 - Meitene K 2.1. Tā, kuru pirmo rādījāt [*Aleksandrijas bibliotēka*].
 - **Ko vispār vēl var darīt internetā bez spēlītēm un „draugiem”?**
 - Zēns K 2.2. Nekas vairāk prātā nenāk.
 - Zēns K 2.1. Slavenus sportistus „*google*” skatīties.
- Rādu sadaļu „Palīdzība mājasdarbos” Denveras publiskās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļā bērniem. Rādu arī dažādus citus resursus Latvijā un ārzemēs – „Pasakas”, „Rīgas zoodārzu”, fermu u.c.*
- **Jūs ejiet uz pingvīnu klubu, kas tur ir tāds, ka Jūs tur ejiet un kā nav bibliotēkas mājaslapā?**
 - Meitene K 2.2. Tas vienkārši ir ieradums – zinām, ka tur var spēlēt spēles un ejam.
 - Meitene K 2.4. Tur var pildīt misijas.
 - Zēns K 2.2. Tur ar riņķiem var šļūkt lejā no kalniņiem.
 - Zēns K 2.1. Tur var naudu pelnīt.
 - Meitene K 2.3. Un dzīvnieciņus pirkt.
 - **Bet kādai, Jūsprāt, būtu jābūt bibliotēkas mājaslapai, lai Jūs tajā ietu?**
 - Zēns K 2.2. Interesanti jau tur tāpat ir.
 - Meitene K 2.2. Tu vienreiz ieesi, tev tā lieta iepatiksies un tu iesi vēl.
 - Zēns K 2.1. Bet pieradīs un tad vairs neliksies interesanti, vajag vienmēr kaut ko jaunu
 - **Vai Jūs gribētu, lai ieejot bibliotēkas mājaslapā Jūs varētu atrast informāciju, piemēram, par matemātiku, ģeogrāfiju u.c.?**
 - Bērni saka, ka viņi gribētu.
 - Meitene K 2.4. Latviešu valodā.
 - Zēns K 2.1. Vai arī krievu valodā.
 - Zēns K 2.2. Par grāmatām vai arī par kaut kādām slavenībām.
 - Zēns K 2.1. Par slaveniem rakstniekiem.
 - **Bet vai Jūs negribētu par matemātiku, ģeogrāfiju vai kādā citā mācību priekšmetā?**
 - Zēns K 2.1. Ja matemātika patīk, tad jau var.
 - Meitene K 2.3. Par jaunākajām grāmatām.
 - Meitene K 2.2. Par jaunumiem bibliotēkā, kas ir noticis.
 - Meitene K 2.1. Visam iziet cauri.
 - **Vai Jūs gribētu lai bibliotēkas mājaslapā ar jums runātu kāds grāmatas tēls vai varbūt vienkārši zēns vai meitene? Kas Jūs gribētu būt?**
 - Zēns K 2.2. Lauva.
 - Zēns K 2.1. Es arī Lauva, tas tāds stiprs dzīvnieks un mans horoskops arī ir lauva.
 - Meitene K 2.3. Man liekas, ka es gribētu lai mani vadā un tas varētu būt vērsis – mans horoskops ir vērsis.
 - Meitene K 2.4. Es nezinu.
 - Meitene K 2.2. Es gribētu lai vadā kāds kaķītis vai kāds cits mīļš dzīvnieciņš.
 - Meitene K 2.1. Es gribētu, lai mani vadā suns, jo mans mīļākais dzīvnieks ir suns.
 - **Kā Jums liekas, vai bibliotēkas mājaslapā būtu viss jāsadala, piemēram, pirmsskolas vecuma bērniem, tik lieliem kā Jūs un vecākiem bērniem?**
 - Bērni saka, ka vajadzētu dalīt.
 - Meitene K 2.2. Būtu vieglāk atrast sev vajadzīgo informāciju.
 - Zēns K 2.2. Jā, jo tad būtu vieglāk, piemēram, no 10 – 13 gadiem, no 13 – 16 gadiem, nu tā.

- **Es tā īsti nesapratu, ko Jūs vēl gribētu redzēt bibliotēkas mājaslapā vai varbūt tur viss ir tā, kā Jums patīk?**
- **Zēns K 2.2.** Man viss patīk.
- **Zēns K 2.1.** Man arī viss patīk.
- **Meitene K 2.3.** Tur vēl vajadzīgs ielikt kā tur internetā jāuzvedas.
- **Un arī krāsa bija labas?**
- **Zēns K 2.2.** Nu varētu būt bišku tumšākas.
- **Meitene K 2.2.** Viss ir tā kā vajag, visu var labi redzēt un izlasīt.
- **Vai Jūs paši gribētu piedalīties bērnu bibliotēkas mājaslapas veidošanā?**
- Bērni saka, ka viņi gribētu piedalīties, bet konkrētu priekšlikumu ko darītu, nebija. Bērni vēlējas, lai vēl kādreiz tā sanāktu kopā, kāds pastāstītu viņiem par bibliotēku mājaslapām un viņi varētu pateikt kas patīk un kas nepatīk.
- **Ja Jums nekas vairāk nav piebilstams, man nekas vairāk nav jautājams. Paldies Jums. Paldies, ka atnācāt.**

Dundagas pirmās fokusgrupas intervijas transkripcija

- **Labdien, bērni! Mani sauc Gunta, es mācos Latvijas Universitātē un šobrīd veicu pētījumu par bērnu bibliotēkām. Vai Jūs ziniet kas ir pētnieks un ko viņš dara?**
- Aptuveni. Pēta kaut ko, augus, kukaiņus un visu kaut ko citu.
- **Šodien es Jūs aicinu kopā ar mani būt par pētniekiem. Gribu Jums pateikt, ka man ir svarīgs katrs Jūsu vārds un to, ko Jūs teiksiet man neuzzinās ne tētis, ne mamma, ne skolotāji, ne klasesbiedri, ja vien Jūs paši to neizstāstīsiet.**
- **Pirms mēs sākam sarunu, es gribētu ar Jums iepazīties.**
- **Meitene D 1.1.**
- **Meitene D 1.2.**
- **Meitene D 1.3.**
- **Zēns D 1.1.**
- **Zēns D 1.2.**
- **Zēns D 1.3.**
- **Vai Jūs lasiet grāmatas? Kādas? Kura ir vismīļākā?**
- **Meitene D 1.1.** *Harijs Poters.*
- **Meitene D 1.2.** Es lasu *Hariju Poteru*, tā ir mana mīļākā grāmata.
- **Meitene D 1.3.** Es lasu par piedzīvojumu salu un tai grāmatai ir vēl daudzas sērijas, tā man mīļākās.
- **Zēns D 1.1.** Es lasu kur vairāk lappuse, tad es to izlasu un varu skolā atstāstīt. Par visādām tēmām, pēc iespējas garākas.
- **Zēns D 1.2.** Es lasu par *Pifa piedzīvojumiem* un citas piedzīvojumu grāmatas.
- **Zēns D 1.3.** Man arī visvairāk patīk piedzīvojumu grāmatas.
- **Kur Jūs tās ņemiet?**
- **Meitene D 1.1.** Man citreiz nopērķ, bet vispār eju uz bibliotēku.
- **Meitene D 1.2.** Uz bibliotēku un man ir arī nopirkta divas *Harija Potera* grāmatas.
- **Meitene D 1.3.** Uz bibliotēku.
- **Zēns D 1.1.** Uz bibliotēku.
- **Zēns D 1.2.** Uz bibliotēku.
- **Zēns D 1.3.** Uz bibliotēku.
- **Vai bibliotēkā Jūs lasiet tikai grāmatas?**
- **Meitene D 1.1.** Es šeit eju arī pie datora.
- **Meitene D 1.2.** Es arī lasu grāmatas un eju pie datora.
- **Meitene D 1.3.** Es tāpat.
- **Zēns D 1.1.** Es gan te nāku tikai paskatīties un lasīt.
- **Zēns D 1.2.** Es dažreiz.
- **Zēns D 1.3.** Es tikai pēc grāmatām.
- **Vai izmantojat internetu? Kādās lapās Jūs ejiet?**
- Visi bērni saka, ka izmanto internetu - cits mājās, cits bibliotēkā.
- **Meitene D 1.1.** Pusstundu, stundu.
- **Meitene D 1.2.** Es 20 minūtes.
- **Meitene D 1.3.** Pusstundu.
- **Zēns D 1.1.** Kamēr kaut ko novelk.
- **Ko Jūs parasti darīet internetā?**

- **Meitene D 1.1.** Spēlēju spēles „inbox” un speciālās lapās, kur arī var novilkt, sēžu „draugos”.
- **Meitene D 1.2.** Es arī spēlēju spēles „inbox” un rakstu vēstules draugiem, apskatos vai man arī nav vēstules, tad uzaicinu arī, nu tā.
- **Meitene D 1.3.** Es arī spēlēju spēles un eju arī „draugos”.
- **Zēns D 1.1.** Bišķiņ pasēžu „draugos”, bišķiņ uzspēlēju „miniclip”, kaut ko novelku un tad es eju ārā.
- **Zēns D 1.2.** Es arī eju „draugos” un spēlēju spēles.
- **Zēns D 1.3.** Es ielādēju datorā dažādas programmas un spēlēju arī spēles.
- **Vai Jūs datoru mācībām neizmantojiet?**
- **Meitene D 1.1.** Jā.
- **Meitene D 1.2.** Es jā
- **Meitene D 1.3.** Es jā, mums dabas zinībās tagad uzdots.
- **Zēns D 1.1.** Es arī izmantoju.
- **Zēns D 1.2.** Jā, ja vajag rakstu un tad var izprintēt.
- **Zēns D 1.3.** Jā, ja vajag kaut ko uzrakstīt.
- **Vai Jūs ziniet, ka bibliotēkām ir savas mājaslapas?**
- Bērni atbild, ka nē.
- **Zēns D 1.1.** Daudzām iestādēm ir mājaslapas.
- **Tagad es Jums palūgšu uzzīmēt kādu Jūs gribētu redzēt bērnu bibliotēkas mājaslapu ☺**

Bērni zīmē. Zīmēšanas laikā brīvi sarunājamies, uz jautājumiem atbild tas, kurš vēlas.

- **Vai Jūs ejiet tikai bērniem domātās lapās vai arī tādās, kas domātas pieaugušajiem?**
- **Meitene D 1.2.** Es jā, bērniem.
- **Zēns D 1.2.** Pārsvārā bērniem, kur spēles un tā.
- **Vai Jūs vienmēr paliekat tajā lapā, ko atverat?**
- Bērni atbild, ka ne vienmēr paliek tajā lapā, kur ieiet.
- **Kas patīk lapā, ja tur paliekat un kas nepatīk, ja ejiet uz citu lapu?**
- **Meitene D 1.1.** Nepatīk tādas, kur visas spēles tikai ar mašīnām saistītas.
- **Meitene D 1.2.** Es gribētu tādas spēles, kur var apgērbt visādas slavenības.
- **Meitene D 1.3.** Es arī gribētu spēles ar ģērbsanu.
- **Zēns D 1.2.** Es tikai eju tādās spēlēs.
- **Zēns D 1.3.** Varbūt pārāk daudz reklāmas un pārāk maz spēļu, ja tā lapa ir pārāk vienveidīga, tur gandrīz nekas cits arī nav. Lapai jābūt krāsainai, ja būs pārāk tumša, tad uzreiz zudīs interese.
- **Ko vēl bez spēlēm var darīt internetā?**
- **Meitene D 1.1.** Filmas var skatīties
- **Zēns D 1.2.** Var skatīties foto vai video.
- **Zēns D 1.3.** Var ielādēt failus, programmas.
- **Kā Jums liekas, kam vajadzētu pastāstīt Jums pastāstīt, par bibliotēku mājaslapām, par visu ko tajās var atrast?**
- **Meitene D 1.1.** Tie, kas strādā bibliotēkā vai arī kāds no ģimenes
- **Meitene D 1.2.** Tie, kas strādā bibliotēkā.
- **Meitene D 1.3.** Man arī tā liekas.
- **Zēns D 1.1.** Es tur neeju, jo neesmu redzējis. Nezinu, kam vajadzētu pateikt.
- **Zēns D 1.2.** Man liekas, ka vajadzētu pateikt tiem, kuri uztaisījuši to mājaslapu.
- **Meitene D 1.1.** Kā tad viņi tev pateiks? Ja viņi, piemēram, strādā Rīgā.
- **Zēns D 1.2.** Nu tad tie, kas strādā bibliotēkā. Nu vārētu jau arī kādus plakātus uztaisīt par izveidotām mājaslapām.

- **Zēns D 1.3.** Man liekas, ka es varētu uzzināt no kāda, kas nāk pie šiem te datoriem, daudzas reizes gājuši tanī lapā un viņi varētu izstāstīt.
- **Vai Jūs lasiet reklāmas lapiņas, ko šeit bibliotēkā dod?**
- **Meitene D 1.2.** Jā, dažreiz jā.
- **Zēns D 1.3.** Ja būtu tāda, tad es izlasītu, ieietu tādā adresē un pārbaudītu, man tā patīk. Dažreiz pa televizoru rāda kaut kādas adreses, es tad parasti ieeju tajās un pārbaudu kas tur ir.
- **Zēns D 1.1.** Reizēm jau ir tā, ka jāmaksā, ieej iekšā un jāsamaksā.
- **Varbūt pastāstiet man, kas Jums tur ir uzzīmēts?**
- **Zēns D 1.3.** Nu tur varētu būt spēles, foto, kaut kādi jaunumi, e-pasts – nu tā kaut kā varētu būt. Tur kaut kādas jaunākās grāmatas varētu apskatīt.
- **Zēns D 1.2.** Ka var ieiet spēlēs, apskatīties jaunumus un pašas grāmatas, te es esmu uzrakstījis, ka tās grāmatas var atvērt un izlasīt internetā.
- **Vai tu tā lasītu?**
- **Zēns D 1.2.** Jā.
- **Zēns D 1.1.** Es arī gribētu tur redzēt grāmatu, kuru var tur izlasīt, jaunās grāmatas, ko var sameklēt un izlasīt, kurās vietās ir bibliotēkas visā Latvijā.
- **Meitene D 1.3.** Būtu spēles tajā mājaslapā, būtu jaunākās grāmatas parādītas, fotogrāfijas, video, jaunākie žurnāli parādīti un vēl tur varētu pierēģistrēties tajā mājaslapā.
- **Kādām fotogrāfijām tur vajadzētu būt?**
- **Meitene D 1.3.** Par pasākumiem, kas bijuši.
- **Meitene D 1.2.** Man ir žurnāli, spēles, video, vēstules un foto. Žurnāli varētu atvērties pa visu lapu un varētu izlasīt kādi jauni notikumi ir bijuši, visādas spēles tur būtu un vēstules varētu lasīt, tad vēl varētu fotogrāfijas apskatīties un video, kas ir safilmēts.
- **Zēns D 1.3.** Tad jau pārspētu „draugus”.
- **Meitene D 1.1.** Grāmatas, filmas, spēles, foto. Ja iznākusi jauna grāmata, tad tur parādās priekšā nosaukums, tur stāsti vienā pusē un tad vēl tur stāv grāmatas ar uzrakstu „atver mani”.

Jautāju bērniem, vai viņi paši arī veidotu šo lapu un tajā ietu, un visi bērni teica, ka jā.

Rādu Dundagas pagasta tīmekļa vietni, kur ir ziņas arī par pašvaldības bibliotēkām,

Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem un stāstu kas tur atrodams un ko bibliotēka piedāvā. Rādu bērniem „Manu spēļu kasti”, ko daudzi bērni ir jau apmeklējuši un spēlējuši tur pieejamās spēles, rādu „Kosmosa noslēpumus”, „Latvijas dabu” un citus resursus.

Rādu Rīgas centrālās bibliotēkas tīmekļa vietni, tu pieejamo „Rīgas Zoodārza” vietni un bērniem ļoti patīk.

Rādu Limbažu bērnu bibliotēkas tīmekļa vietni un tur pieejamos resursus –katalogu, saites uz bērnu bibliotēkām, aprakstus par pasākumiem un „bērnu žūriju”.

- **Kurā no redzētajām mājaslapām Jums patika vislabāk un tieši kas patika?**

- **Meitene D 1.1.** Tā, kur bija par dzīvniekiem, par Zoodārzu. No bibliotēku mājaslapām vislabāk patika *Limbažu mājaslapa*.

- **Meitene D 1.2.** Man patika arī *Dundaga* un tad arī *Limbaži* man patika.

- **Meitene D 1.3.** Man patika *Kuldīgas mājaslapa* un *Limbaži*.

Ir sajūta, ka bērni neatceras kurai bibliotēkai bija kāda mājaslapa, atkal ātri atgādinu.

- **Nu kura patika vislabāk un kādēļ?**

- **Meitene D 1.1.** *Kuldīga patika vislabāk*, jo tur bija daudz kas interesants un fons patika, tur viss kas sastādīts.

- **Meitene D 1.2.** Tomēr man arī *Kuldīga patika*, jo tur, man liekas, bija foršas spēles un viss kaut kas cits, patika arī *Rīgas*.

- **Meitene D 1.3.** Man arī patika *Kuldīgas*, jo tur bija mājaslapu adreses kur ir spēles.
- **Zēns D 1.1.** Man arī *Kuldīga*, jo tur viss kaut kas ir – enciklopēdijas, spēles un vēl cits.
- **Zēns D 1.2.** Man patika *Kuldīga*, jo tur bija liela izvēle, varēja ieiet daudzās mājaslapās un vēl daudz kas foršs.
- **Zēns D 1.3.** Man arī patika *Kuldīgas* mājaslapa, jo tur bija viss krāsains. Man patika arī tā iespēja par tiem žurnāliem, ka tos var apskatīties kā viņi izskatās.
- **Vai Jums nav vajadzīga kaut kāda informācija skolai?**
- **Lūkass.** Ir, diezgan bieži, tad jau arī meklējam.
- **Vai Jūs gribētu, lai ieejot bibliotēkas mājaslapā Jūs varētu atrast informāciju, piemēram, par matemātiku, ģeogrāfiju u.c.?**
- Visi saka, ka vajadzētu.
- **Kādi tad būtu tie mācību priekšmeti, kuros jūs gribētu kaut kādu papildus informāciju? Tas var būt ne tikai skolai, bet arī mājās, nu tādi padomi dzīvei.**
- **Meitene D 1.1.** Nu visvairāk mani interesē viss kaut kas par dabu. Kad taisa ēst, man patīk arī taisīt ēst, es parasti, kad draugi atnāk, es uztaisu kaut ko.
- **Meitene D 1.2.** Es gribētu vairāk par to kosmosu, kas tur ir aprakstīts par zvaigznēm, vairāk vajadzētu par dabu un dzīvniekiem.
- **Meitene D 1.3.** Man liekas arī par kosmosu, dabu un dzīvniekiem.
- **Zēns D 1.1.** Kosmos, daba un dzīvnieki.
- **Zēns D 1.2.** Man liekas, ka daba, tāpēc, ka skolā var noderēt izlasot kaut ko.
- **Zēns D 1.3.** Nu man tā liekas, ka tajā mājaslapā jau tur bija viss, ko var vēlēt, ko tad vairāk var gribēt.

Rādu Kopenhāģenas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļas bērniem- spoergolivia, dotbot, ICDL katalogu, Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem.

Parādu Denveras publiskās bibliotēkas bērnu sadaļas mājaslapu, spēles, dzīvniekus, putnu dziesmas, kas bērniem ļoti patīk, angļu valodas stāstus, palīdzību mājasdarbos u.c. iespējas. Rādu Pepijas Garzeķes vietni, saliekamos attēlus (puzzles), storyplace – stāstus angļu valodas apguvei.

- **Kura lapa jums patika vislabāk? Kāpēc?**
- **Meitene D 1.1.** Man patika tā, kur malās bija tādi kā krāsaini klucīši, tur bija viss kaut kas interesants, nu es nevaru pastāstīt. Tur bija spēles, par tām grāmatām un viss kas cits.
- **Meitene D 1.2.** Man patika tā *Kopenhāģenas* [tā bija *Denvera*, pēc stāstītā, jo *Kopenhāģenā* spēles nerādīju], jo tur bija ļoti krāsains un daudz spēles.
- **Meitene D 1.3.** Man patika tā, kur tie krāsainie klucīši apkārt, tāpēc, ka tur ir spēles un pastāstīts par grāmatām.
- **Zēns D 1.1.** Man patika *Kopenhāģenas*, tāpēc, ka tur bija daudz grāmatas. Tur bija sānos tāda bildīte, kur tas puika uz trepēm izvēlējās grāmatu.
- **Zēns D 1.2.** Man arī patika tā pati [*Kopenhāģena*], tāpēc, ka tur varēja izvēlēties, viņš it kā paņem to grāmatu un parāda kā viņa izskatās un tā.
- **Zēns D 1.3.** Man patika, laikam *Denvera* tā bija, tā ar tiem krāsainajiem klucīšiem apkārt. Manuprāt, tā bija visinteresantākā – tur varēja lasīt grāmatas, tur bija arī spēles – nu viss kaut kas tāds interesants.
- **Jūs tagad esiet redzējuši daudzas bērniem paredzētas lapas. Kādās krāsās tai būtu jābūt?**
- **Meitene D 1.1.** Tādās krāsās, kas redzamas dabā, ne melnu. Man patika tur, kur tie krāsainie kvadrātiņi, tur bija zila, zaļa – nu visas varavīksnes krāsa.
- **Meitene D 1.2.** Man liekas tādām krāsainām – sarkanai, bēšīgai – nu tādām visādām krāsām, lai būtu interesantāk.

- **Meitene D 1.3.** Man liekas, ka ir jābūt spilgtā krāsā, jo tad uzreiz pievērs uzmanību un negribas no tās mājaslapas iet prom uzreiz, gribas visur uzklikšķināt.
- **Zēns D 1.1.** Man gan gribas iet no tādas uzreiz ārā. Es labāk gribētu ne pārāk gaišu, ne pārāk tumšu. Brūnu sarkanu. *Jautāju, vai laba bija Kopenhāgenas lapa „Dotbot”.* Jā, tā bija laba.
- **Zēns D 1.2.** Man arī liekas, ka vajag spilgtas, ne tādas melnas un pelēkas, vajag oranžas, zaļas, sarkanas.
- **Zēns D 1.3.** Man arī liekas, ka nevajadzētu nevienu tumšo krāsu, vajadzētu tādas košākas. Tad arī pievērs uzmanību, jā, gribas tur paskatīties, nevis, ja tur ir tumša, tad gribas iet no tās lapas ārā.
- **Jūs redzējāt arī dažādas interesantas lietas ārzemju bibliotēku mājaslapās. Kas no tā visa noderētu arī Latvijas bērnu bibliotēku mājaslapās, ko tiem bibliotekāriem vajag pielikt?**
- **Meitene D 1.1.** Vajadzētu, lai var sameklēt grāmatu pēc autora un viņu uzreiz izlasīt – tā kā tur bija.
- **Meitene D 1.2.** Man patika tā *Ēģiptes* mājaslapa – noformējums, tie vilnīši. Patika krāsa, ja būtu tumšāks, tad būtu drūmi.
- **Meitene D 1.3.** Man arī gribētos, lai var uzreiz izlasīt grāmatas un tad man vēl gribētos, lai tur būtu spēles, ne uz citām mājaslapām jāiet, bet būtu uzreiz tur.
- **Zēns D 1.1.** Lai varētu izlasīt grāmatas uzreiz. Neejot uz bibliotēku. *Jautāju, ko tad bibliotekāri darīs?* Paņemšu citas grāmatas, kuru tur nav.
- **Zēns D 1.2.** Man liekas, ka viņas vajag tādas nedaudz kustīgākas – kaut ko piespiež un kaut kas izmainās. Tā, ka bija *Kopenhāgenā*, ka tas cilvēciņš paņem grāmatas, noliek. Ir interesantāk, kad kāds kaut ko dara.
- **Zēns D 1.3.** Ir jau interesantāk, kad kaut ko piespiež un kaut kas notiekās. Vajadzētu vairāk matemātikas un vārdu spēles, jo tās nav tik daudz spēlētas, pārsvarā jau spēlē tādas mašīnas, bet kādreiz būtu interesanti paspēlēti arī tādas.
- **Kā Jums liekas, vai atsevišķi būtu jāsadala lapa mazākiem bērniem, piemēram, kā Jums un atsevišķi lielākiem bērniem? Kāpēc?**
- Bērni atbild, ka vajadzētu tā dalīt pa vecumiem, kā jau tur vienā mājaslapā esot bijis [*Storyplace*].
- **Vai tad Jūs neietu tur, kur būtu lielākiem vai mazākiem bērniem?**
- Bērni atbild, ka ietu gan, būtu interesanti.
- **Bet kāpēc tad jādala?**
- **Meitene D 1.1.** Varētu jau dalīt – kas ir mazākiem un kas ir vairāk lielākiem bērniem.
- **Meitene D 1.2.**
- **Meitene D 1.3.** Man arī liekas, ka vajadzētu dalīt pa vecumiem, tāpēc, ka reizēm traucē tas, ka ir mazākiem bērniem tās spēles paredzētas.
- **Zēns D 1.1.** Vajadzētu dalīt, jo citās mājaslapās pilns ar spēlēm maziem bērniem un tev parasti jāšķir līdz beigām, lai atrastu kas vajadzīgs.
- **Zēns D 1.2.** Ir pārāk daudz jāšķir, lai atrastu, kas man piemērots, vajag sadalīt, tad būs vieglāk.
- **Zēns D 1.3.** Man arī liekas, ka vajadzētu sadalīt, jo tad būtu vieglāk atrast manam vecumam un tās mazu bērnu spēles ir tādas nedaudz savādākas. Tad es varētu apskatīties kādas spēles piemērotas lielākiem un kādas mazākiem. Spēlētu jau tās, kas patiktu.
- **Vai Jūs gribētu lai bibliotēkas mājaslapā ar jums runātu kāds grāmatas tēls vai varbūt vienkārši zēns vai meitene?**
- **Zēns D 1.3.** Jā, vajadzētu, lai atnāk kāds cilvēciņš un kaut ko pastāsta.

- **Meitene D 1.1.** Tāpat, ka bija ar to vardi [*StoryPlace*], ka viņa stāstīja par tām varavīksnes krāsām.
- **Meitene D 1.2.** Varētu būt kaut kāds dzīvnieks vai kaut kāds gudrs cilvēciņš – vienkārši gudrinieks.
- **Meitene D 1.3.** Man liekas, ka vajadzētu likt to tārpiņu, kas ir „*Bērnu žūrijā*”, tāpēc, ka viņš ir visvairāk zināms un bērniem pazīstams.
- **Zēns D 1.1.** Man arī liekas, ka tas tārps, kas žūrijai.
- **Zēns D 1.2.** Man arī liekas, ka vajag, tas varētu būt kāds dzīvnieks, tas būtu interesantāk.
- **Zēns D 1.3.** Varbūt jā, tas būtu vajadzīgs, tas uzreiz padara to lapu interesantāku, tas varētu būt runājošs kaķis vai suns vai kaut kas tāds, ka viņš stāsta kaut ko, parāda, jā, interesanti būtu.
- **Vai krustvārdu mīklas Jums patīk?**
- Bērni atbild, ka jā.
- **Vai Jūs paši sastādītu un sūtītu tādas mīklas bibliotēkai, vai stāstus, dzejoļus?**
- Bērni atbild, ka jā, un saka, ka tas tieši būtu interesanti.
- **Vai Jums pašiem gribētos piedalīties bērnu bibliotēkas mājaslapas veidošanā? Ja jā, tad ko gribētu darīt?**
- **Zēns D 1.3.** Es pats izveidotu spēles, mīklas, pasakas izdomātu un liktu iekšā.
- **Zēns D 1.2.** Es arī liktu pasakas, dzejoļus un vis kaut ko, kas ir interesants un pašam patīk.
- **Zēns D 1.1.** Nezinu.
- **Meitene D 1.3.** Es arī sūtītu spēles, pasakas un visu kaut ko tādu.
- **Meitene D 1.2.** Man liekas, ka vajadzētu tādas interesantas mīklas uzdot par dabu, dzīvniekiem, un, ja tu visus pazīsti, tad vajadzētu kādu balvu.
- **Meitene D 1.1.** Es domāju kā tā tur varēja izvēlēties tos stāstus [*StoryPlace*], tad tu vari arī mīklas tāpat, tad tu izlasi to stāstu internetā un vai nu uzdod mīklas par to vai spēlē spēles, nu kaut ko tamlīdzīgu.
- **Vai vajadzētu kaut kādus konkursus, piemēram, par grāmatām?**
- **Zēns D 1.3.** Man liekas, ka jā, es pats arī sastādu un tiem, kuri atmin būtu kaut kādas balvas. Kaut ko izkopēju ārā un aizsūtu, kaut kādus krāsojamus.
- **Varbūt Jūs vēl kaut ko gribiet man teikt par bērnu bibliotēku mājaslapām? Ko Jūs novēlētu bibliotēkas mājaslapām turpmāk – kādām būtu jābūt, kam par to jāstāsta?**
- **Zēns D 1.3.** Varbūt varētu kaut kādus video par to, kā bibliotēkā tur kaut ko kārto, kā tas viss tur notiek, ka tās grāmatas tur...
- **Zēns D 1.1.** Reklāmas par bibliotēku mājaslapā, piemēram, tā kā tur kaut kādā veikalā ABC viņi sakrauj tur kaut kādas lielas bundžas un viss gāžas un te, piemēram, kaut kāda grāmata saplīst un saka – mums ir vēl.
- **Meitene D 1.3.** Nofotografē grāmatu, ieliek mājaslapā un tad redz kādas grāmatas viņiem tur ir.
- **Zēns D 1.3.** Es izdomāju – būtu tā, ka atver to grāmatu, bet tev pašam viņa nav jālasa, tur ir kāda balss, kas lasa un būtu vēl interesantāk klausīties.
- **Meitene D 1.2.** Es domāju, ka vajadzētu tā, ka ja tu kaut ko nezini, uzraksti bibliotēkaram un tad atpakaļ saņem vēstuli, kur ir tā pareizā atbilde. Vajadzētu būt tā, ka bija citās bibliotēkās- varētu piezvanīt un paprasīt vai tāda grāmata ir vai nav, nu tā kā vēstuli uzrakstīt bibliotēkaram.
- **Meitene D 1.1.** Vajadzētu tā, kā es redzēju vienā mājaslapā, ka tur tā kā mežā bija noliktas kameras uz dzīvniekiem un tu izvēlies no kura skata skatīties, kaut vai pa nakti pieej klāt un visu laiku tur rāda, tur bija par mežacūkām, ko viņas tur dara un tā.
- **Zēns D 1.1.** Vienai meitenei mamma mežā ir uzlikusi kameru un tur var skatīties.

- **Zēns D 1.3.** Var jau arī bibliotēkā – pieslēdz un visi redz, kas tur notiek.
- **Ja Jums nekas vairāk nav piebilstams, man nekas vairāk nav jautājams. Paldies Jums. Paldies, ka atnācāt.**

Dundagas otrās fokusgrupas intervijas transkripcija

- **Labdien, bērni! Mani sauc Gunta, es mācos Latvijas Universitātē un šobrīd veicu pētījumu par bērnu bibliotēkām. Vai Jūs ziniet kas ir pētnieks un ko viņš dara?**
- Aptuveni. Pēta kaut ko, augus un visu kaut ko citu, vēsturi vēl pēta.
- **Šodien es Jūs aicinu kopā ar mani būt par pētniekiem. Gribu Jums pateikt, ka man ir svarīgs katrs Jūsu vārds un to, ko Jūs teiksiet man neuzzinās ne tētis, ne mamma, ne skolotāji, ne klasesbiedri, ja vien Jūs paši to neizstāstīsiet. Pirms mēs sākam sarunu, es gribētu ar Jums iepazīties.**
- **Meitene D 2.1.**
- **Meitene D 2.2.**
- **Zēns D 2.1.**
- **Zēns D 2.2.**
- **Zēns D 2.3.**
- **Meitene D 2.3.**
- **Vai Jūs lasiet grāmatas?**
- Visi bērni sauc, ka viņi lasa grāmatas un daži pat nākot vairākas reizes nedēļā.
- **Kādas? Kura ir vismīļākā?**
- **Meitene D 2.1.** Man tur ir daudzākas pasakas iekšā un man viņa ir somā iekšā – *Brāļu Grimm* pasakas.
- **Meitene D 2.2.** Man daudz kas patīk, pasakas.
- **Zēns D 2.1.** Sacīkšu auto, par automašīnām. Mīļākais varonis – *Betmens*.
- **Zēns D 2.2.** Tur daudz lappuses, laikam sauca *Harijs Poters*.
- **Zēns D 2.3.** Man ir divas mīļākas grāmatas. Viena no tām, protams, ir *Bībele* un otra – *Robins Huds un draugi*.
- **Meitene D 2.3.** Nezinu.
- **Zēns D 1.2.** Man ir vēl viena mīļākā grāmata – *Karību jūras pirāti*.
- **Kur Jūs tās ņemiet?**
- Bērni saka, ka grāmatas ņemot bibliotēkā.
- **Vai bibliotēkā Jūs lasiet tikai grāmatas?**
- **Meitene D 2.1.** Eju diezgan bieži un ņemu tikai grāmatas.
- **Meitene D 2.2.** Es ņemu tikai grāmatas.
- **Zēns D 2.1.** Es ņemu tikai grāmatas.
- **Zēns D 2.2.** Mums jau bibliotēkā neļauj pie datora, tikai no 5.klases.
- **Zēns D 2.3.** Es tikai ņemu grāmatas.
- **Meitene D 2.3.** Es ņemu grāmatas un eju pie datoriem
- **Vai izmantojat internetu?**
- Gandrīz visi bērni saka, ka internetu izmanto mājās, tikai *viena meitene* bibliotēkā, jo tur strādā viņas mamma.
- **Kādās lapās Jūs ejiet? Ko Jūs parasti darīet internetā?**
- **Meitene D 2.1.** Es gandrīz visu laiku pavadu pie „*draugiem.lv*”, tad es vēl spēlēju spēles un eju pingvīnu klubiņā.
- **Meitene D 2.2.** Arī „*draugos*” eju un spēles spēlēju.
- **Zēns D 2.1.** Es ieeju „*Cartoon Network*”, uzspēlēju spēles un ieeju „*draugos*” – vairāk nekā interesanta nav.

- **Zēns D 2.2.** Es arī eju „draugos”, spēlēju spēles, man nepatīk „Miniclip” – tur arī ir spēles, ieeju arī „inbox”, dažreiz kaut ko skolai pameklēju.
- **Zēns D 2.3.** Tikko kā mani palaiž pie datora, es kādas trīs stundas sēžu „draugos”, tad es ieiet kaut kādā „face”, tad citreiz spēlēju [sauc spēles nosaukumu, ko nesaprotu] un citas spēles.
- **Meitene D 2.3.** Es spēlēju spēlītes.
- **Vai Jums visas lapas patīk vienādi?**
- **Zēns D 1.3.** Nē.
- **Kuras tad patīk labāk?**
- **Zēns D 1.3.** Kur vīrusus var likt citiem. Tur jāzina datora modelis.
- **Meitene D 2.1.** Tās, kur man tētis iet iekšā, es vienmēr dzēšu ārā, tās man nepatīk.
- **Kā tu izvēlies, kuras tad ir tās, kurās tu paliec?**
- **Meitene D 2.1.** Es vienmēr skatos kādas lapas nav datorā un tad uzrakstu tās.
- **Nu, bet pēc izskata kādai jābūt tai lapai?**
- **Meitene D 2.1.** Es vienmēr paskatos kādas tajā lapā ir spēles, ja tur nav tādas, kā man patīk, tad es eju ārā un eju uz citu lapu.
- **Meitene D 2.2.** Daudzas patīk un daudzas nepatīk.
- **Zēns D 2.1.** Nu man patīk tās, kur ir kariņu spēles un šaušanas spēles
- **Zēns D 2.2.** Es ne no vienas lapas neeju laukā, pat no vīrusa nemūku, sakauju to. Man nepatīk tikai „google”.
- Meitenes jautā, vai *zēnam* patīk arī *Bārbijas*?
- **Zēns D 2.2.** Man patīk, kur ar mašīnu var braukt.
- **Zēns D 2.3.** Man nepatīk tādas lapas, kas visu laiku krīt uz nerviem – kur ir „server not error” visu laiku tikai eroors un errors.
- **Vai Jūs ziniet, ka bibliotēkām ir savas mājaslapas?**
- Daži saka, ka zinot, bet nekad neesot bijuši, jo nezinot adresi, bet lielākā daļa, ka nē, ka viņi nezina un nekad nav bijuši tādās mājaslapās. Kāds bērns saka, ka viņu neinteresē.
- **Tagad es Jums palūgšu uzzīmēt kādu Jūs gribētu redzēt bērnu bibliotēkas mājaslapu ☺ Kādiem uzrakstiem tur būtu jābūt, kādā krāsā būtu jābūt bibliotēkas mājas lapai, kādai būtu jāizskatās lapai, kurā tu gribētu palikt un kaut vai spēles spēlēt.**

Bērni zīmē. Zīmēšanas laikā brīvi sarunājamies, uz jautājumiem atbild tas, kurš vēlas.

Bērniem ir ļoti grūti izlemt, grūti iedomāties, kā būtu jābūt, ko zīmēt, viņi izmet dažādas idejas – ka jābūt mašīnai, ka jābūt daudz grāmatā, ka lapai jābūt latviešu valodā, savukārt cits joko, ka jābūt ķīniešu valodā. Bērni saka, ka nav nekādu domu, bet viņi vienkārši zīmējot.

- **Kā Jūs domājat, kuram būtu Jums jāpastāsta par bibliotēku mājaslapām?**
- **Zēns D 2.2.** Lielajiem.
- **Meitene D 2.2.** Lieliem cilvēkiem.
- **Meitene D 2.1.** Manam tētim – viņš gandrīz neko nedara internetā, tikai tur divas vai trīs reizes nedēļā ieiet.
- **Bet viņš jau nezina par tādu mājaslapu, es domāju, kuram būtu jāpastāsta tev, lai tu zinātu, ka ir tādas mājaslapas?**
- **Meitene D 2.1.** Manai māsaī, jo viņa katru dienu iet internetā visās mājaslapās un visu izpēta.
- **Meitene D 2.2.** No draugiem.
- **Zēns D 2.1.** Bibliotēkas darbiniekam.
- **Zēns D 2.3.** Jāiet pie zīlnieces.

- **Meitene D 2.3.** Nezinu.
- **Nu kā bērni varētu uzzināt, ka internetā bibliotēkām ir sava mājaslapa?**
- **Zēns D 1.2.** Paprasīt kādam lielam cilvēkam. Aiziet uz bibliotēku un paprasīt, nav jau problēmu.
- **Tie, kuri ir pabeiguši, man varētu pastāstīt, kas tad Jūsu mājaslapā būs?**
- **Zēns D 2.1.** Nu tur ir, ka var iziet ārā un uzlikt uz palodzītes, padarīt lielāku un mazāku, tur ir kur adresi var ierakstīt un tur rakstīts „*Nāciet pēc grāmatām!*”.
- **Zēns D 2.2.** Nu tur nekas nav.
- **Kā nav, tev taču uzzīmēts?**
- **Zēns D 2.2.** Nu tur ir grāmatas, tur var uzklikšķināt un uzreiz var lasīt un var izvēlēties jebkuru.
- **Zēns D 2.3.** Mājaslapa saucas „*Trešā tēva dēla bibliotēka*” un tur arī var lasīt visādas grāmatas un vēl spēlēt spēles. Tur, kur sākt, ir tās spēles un apakšā grāmatas. Tad tur ir iziet, samazināt un trīsstūris, ka var nolikt uz paneļa.
- **Zēns D 2.2.** Bet viņam ir viss citādāk!
- **Protams, jo katrs mēs esam citāds. Kas tas zaļais domāts?**
- **Zēns D 2.3.** Ai, to es pārsvītroju.

Meitenes vēl nav pabeigušas zīmējumus, tādēļ turpinām sarunu.

- **Vai Jums kādreiz ir gadījies, ka ejot internetā Jūs no kaut kā nobīstieties?**
- **Meitene D 2.1.** Es eju internetā un man nekas uzreiz nestrādā – programmās nevar ieiet, pultiņa tur nestrādā nu galīgi nekas. Dažreiz, kad es ieeju „*draugos*”, tur ir dažādi lamuvārdi daudz un vēl ķēdes vēstules. Tās ir šausmīgi stulbas – tur uzraksta tā, ka pēc 5 dienām tev jāatnes 50 lati un ja neatnes tad nosūta 50 lapas.
- **Zēns D 2.1.** Tas ir normāli, ka internetā lamājas.
- **Zēns D 2.2.** Es lamājos pretī, ja manai bildei tur, piemēram, uzliek komentāru, es pretī uzlieku. Bija vēl tā, ka ieiet internetā un kad pēc tam iet ārā tad nevar – instalējas kaut kādas programmas. Sākuma nesapratu, tagad visu uzreiz saprotu.
- **Zēns D 2.3.** Man bija tā, ka nu internetā ir tāda programma *DC++*, kur var kaut ko novilkt un es gribēju novilkt filmu un mūziku, bet ievilkau kaut kādus šlāgerus. Tad man vēl „*draugos*” nepatīk tās domubiedru grupas – ja es tur uzrakstu kaut kādu komentāru, tad man tūlīt bļauj pretī „muti ciet”.
- **Meitene D 2.3.** Es neēju „*draugos*” un neko nezinu.
- **Bet citās mājaslapās – vai viss patīk?**
- Man nepatīk tas, ka es nevaru dažreiz iziet ārā – spiežu krustiņu un nekas.
- **Jūs teicāt, ka jums patīk tas pingvīnu klubs – kas tur ir tik foršs, kas Jums tā patīk?**
- **Meitene D 2.1.** Tur var nopirkt visu kaut ko, tur var sapelnīt naudas, tur var nopirkt visādas lietas var iet uz speciāliem veikaliem, tur ir tādas pogas, ko var pārslēgt un tas ir forši. Vēl tur var matus uzlikt un apģērbus nopirkt.
- **Meitene D 2.2.** Man vislabāk patīk „*draugi*”.
- **Zēns D 2.1.** Man patīk „*Cartoon Network*” – tur var uzspēlēt spēles, tur ir krāsainas, es ieiet futbolu uzspēlē.
- **Zēns D 2.2.** Man patīk visādās lapās, piemēram, „*tanks.lv*” – tur var visādas spēles spēlēt, tad man patīk *Skubijs Dū*, viņš ar skrituļdēli visur kur var uzlekt, dažreiz uzlec tik augstu, ka atsit galvu.

Tas bērniem liekas smieklīgi.

- **Zēns D 2.3.** Tur var pelnīt naudu, tur var spēlēt spēlītes, tur var ar draugiem čatot, tad tur vēl var kļūt par spiegu, par gidu varēja kļūt,

- **Zēns D 2.2.** Man patīk vēl viena tāda mājaslapa, tur ir viss krāsains un tur var nozagt mašīnas, tad var ieiet veikalā un nopirkt kaut kādu ēdamo. Tur tā kā dzīvē, man brālis saka, ka tur ir tā kā [nevar saprast nosaukumu], tikai tur ir lielākas pilsētas.
- **Meitene D 2.3.** Es eju uz „inbox”, tāpēc, ka tur var spēlēt spēlītes.
- **Bet kas tieši tur patīk tajās spēlēs?**
- **Meitene D 2.3.** Nu tur ir viss krāsains.
- **Kas Jums tur ir uzzīmēts, kam tad būtu jābūt bibliotēkas mājaslapā?**
- **Meitene D 2.1.** Man tur uzzīmēts, ka tur sēž daudz draugu un visi lasa programmas un kas tur viss notiek, te ir rādīts ņemiet, lai ņemtu grāmatas.
- **Kas tur uzrakstīts?**
- **Meitene D 2.1.** Tur rakstīts, ka lai ņem tās grāmatas, rakstīt kā tur var paņemt visu – kādas kartes, kādi noteikumi, cik dienas drīkst, tur tas zilais ir kur var ieiet iekšā, es vēl nepaspēju uzzīmēt. Tas lejā, tas ir nodalīts no datora [tastatūra un pele].
- **Meitene D 2.2.** Tur ir grāmatas, tur var uzklikšķināt.
- **Meitene D 2.3.** Tur, kur tie burti, vērsies mājaslapa, tālāk tās ir tikai krāsas. Tur var uzklikšķināt un izvēlēties krāsu, apakšā ir grāmatas.

Jautāju bērniem, vai viņi paši arī veidotu šo lapu un tajā ietu, un visi bērni teica, ka jā.

Rādu Dundagas pagasta tīmekļa vietni, kur ir ziņas arī par pašvaldības bibliotēkām, Kuldīgas Galvenās bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem un stāstu kas tur atrodams un ko bibliotēka piedāvā. Rādu bērniem „Manu spēļu kasti” [daži bērni saka, ka ir redzējuši], ko daudzi bērni ir jau apmeklējuši un spēlējuši tur pieejamās spēles, rādu „Kosmosa noslēpumus” [bērni grib redzēt, kas slēpjas zem katras ikonas, grib, lai atstāju adreses], „Latvijas dabu” un citus resursus. Meitenēm ļoti patīk, ka bērnu žurnālus var atvērt no mājaslapas]. Bērni ļoti grib spēlēt spēles.

Rādu Rīgas centrālās bibliotēkas tīmekļa vietni, bērniem ļoti patīk un viņi lūdz, lai paņemu zeltu, mēģinu klikšķināt, bet lapa nedarbojas. Rādu tur pieejamo „Rīgas Zoodārza” vietni un bērniem ļoti patīk.

Rādu Bibliogīdu, bet bērniem neinteresē, viņi grib tikai spēles. Rādu „pasakas.lv”, kur ir pasaku kino, rādu „latvijasdaba.lv”, bet bērni zaudējuši interesi, tādēļ lūdzu, lai bērni apsēžas katrs savā vietā un mēģinām runāt.

- **Kura no redzētajām mājaslapām Jums patika vislabāk un tieši kas patika?**
- **Meitene D 2.1.** Es nezinu, man gandrīz visas patika. Ļoti patika tas, ka ir krāsainas, ka nav melnbaltas.
- **Meitene D 2.2.** Man patika, ka tur bija spēles.
- **Zēns D 2.1.** Nekas nepatika, viss galīgi garām.
- **Zēns D 2.2.** Nu man patika gandrīz visas, tur kur ir spēles, nu tās daudzās.
- **Vai tā, kur bija cipari?**
- **Zēns D 2.2.** Nē. Tur, kur bija tās daudzās spēles [Kuldīgas bibliotēkas].
- **Zēns D 2.3.** Man tā, kur bija *Vinnijs Pūks*, kur visi kastē brauca.
- **Meitene D 2.3.** Man neviena nepatika, es gribu pie datora spēlēt.

Rādu ICDL katalogu, Aleksandrijas bibliotēkas tīmekļa vietnes sadaļu bērniem, bet bērniem mazos respondentus interesē tikai spēles, viņi gandrīz nikni saka, ka viss ir galīgi garām.

Parādu Denveras publiskās bibliotēkas bērnu sadaļas mājaslapu, matemātikas spēles, palīdzību mājasdarbos u.c. iespējas. Meitenes atzīst, ka krāsa ir ļoti līdzīga tām, ko viņas zīmējušas savos zīmējumos, patīk arī matemātiskās spēles, bet bērnu interese ļoti ātri noplok, viņi sāk trokšņot.

- **Kā Jums liekas, kādai būtu jābūt bērnu bibliotēkas mājaslapai?**
- **Meitene D 2.3.** Tā, lai bērnam būtu ko darīt, ja nē, viņš sēdēs mājās un neko nedarīs.
- **Meitene D 2.1.** Foršai, priecīgai, krāsainai, lai tur būtu viskautkādas saulītes un tādā garā.
- **Meitene D 2.2.** Krāsainai, spēles.

- **Zēns D 2.2.** Jābūt krāsainai, ar spēlēm.
- **Vai Jūs gribētu, lai ieejot bibliotēkas mājaslapā Jūs varētu atrast informāciju, piemēram, par matemātiku, ģeogrāfiju, par dabas mācību. u.c.?**
- Bērni sauc, ka par dabu un dzīvniekiem nevajag, jo to vienreiz izlasīšot un tad būs neinteresanti, bērni grib kaut ko par matemātiku.
- **Meitene D 2.1.** Par latviešu valodu un zīmēšanu.
- **Meitene D 2.2.** Es arī tāpat.
- **Zēns D 2.1.** Par šaušanos.
- **Zēns D 2.2.** Par sportu vajag.
- **Meitene D 2.3.** Par rokdarbiem.
- **Vai Jūs gribētu lai bibliotēkas mājaslapā ar jums runātu kāds grāmatas tēls vai varbūt vienkārši zēns vai meitene?**
- **Meitene D 2.3.** Nē, es pati saprastu.
- **Meitene D 2.1.** It kā jau jā.
- **Meitene D 2.3.** Apniktu jau, ka kāds visu laiku kaut ko stāsta.
- **Meitene D 2.1.** Nē, tomēr nē, es visu gribētu izpētīt pati.
- **Zēns D 2.2.** Jā, suns.
- **Zēns D 2.3.** Jā varētu būt, nu vienalga kas.
- **Varbūt Jūs vēl kaut ko gribiet man teikt par bērnu bibliotēku mājaslapām? Ko Jūs novēlētu bibliotēkas mājaslapām turpmāk – kādām būtu jābūt, kam par to jāstāsta?**
- **Zēns D 2.3.** Bibliotēkas mājaslapā vajadzētu rakstīt par pazīstamiem cilvēkiem.
- **Meitene D 2.1.** Man briesmīgi patika tas, ka skatījās datorā, ka bija jāzīmē un jāraksta savs vārds. No mājaslapām man patika princeses, spēlītes pingvīni..
- **Tam visam būtu jābūt bibliotēkas mājaslapā?**
- **Meitene D 2.1.** Jā.
- **Zēns D 1.1.** Man gribētos, lai lapā būtu kāds cilvēciņš, tā kā gids, kas latviešu valodā varētu pateikt kur jāiet un spēles pa priekšu rāda, tad tikai tos pārējos un visu parāda ar roku.
- **Zēns D 2.2.** Man patika mājaslapa, kur tās matemātikas spēles bija, man vēl patika tā mājaslapa, kur tas cilvēciņš stāvēja uz trepēm, kur tas satītais rullis bija.
- **Zēns D 2.3.** Man patika, ka rādīja tās mājaslapas, ka varēja zīmēt. Vislabāk man patika tā mājaslapa, kur tas puisītis meklēja tās grāmatas.
- **Kaut kā mums tā saruna nevedās, Jūs man tā arī negribat teikt, kas Jums patīk bibliotēku mājaslapās?**
- **Zēns D 2.1.** Nu, bet mēs jau nezinām adreses un neesam tajās lapās bijuši [tā nav, ko viņi nav redzējuši].
- **Ja Jums nekas vairāk nav piebilstams, man nekas vairāk nav jautājams. Paldies Jums. Paldies, ka atnācāt.**

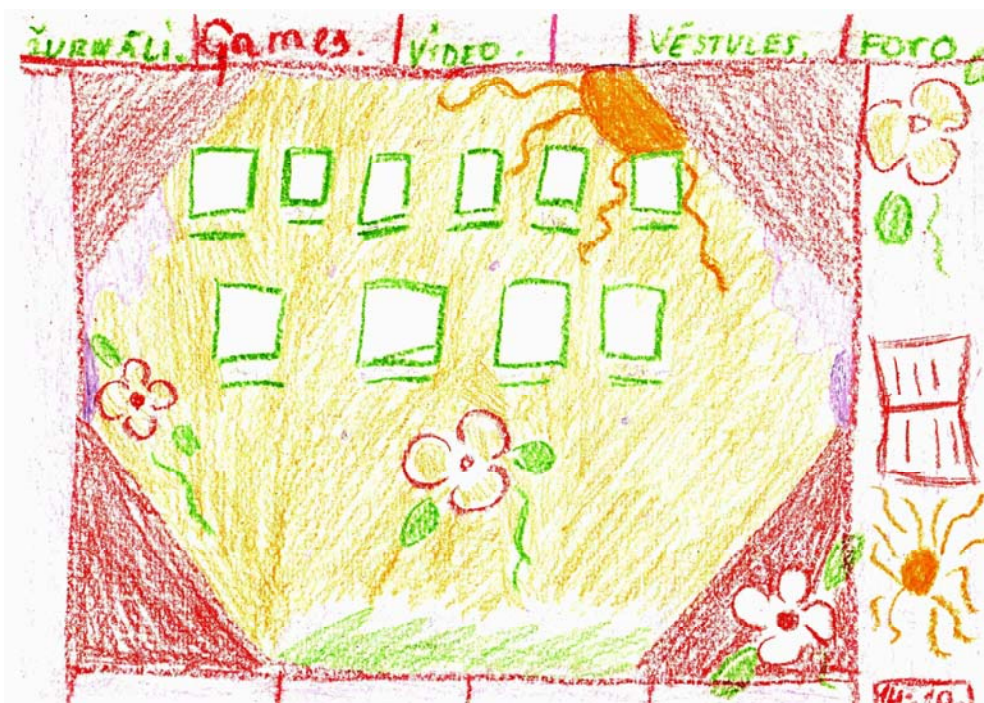
Dundagas 1. fokusgrupas bērnu zīmējumi

8.1. attēls. Dundagas 1. fokusgrupas 1. zīmējums

8.2. attēls. Dundagas 1. fokusgrupas 2. zīmējums

8.5. attēls. Dundagas 1. fokusgrupas 5. zīmējums

8.6. attēls. Dundagas 1. fokusgrupas 6. zīmējums

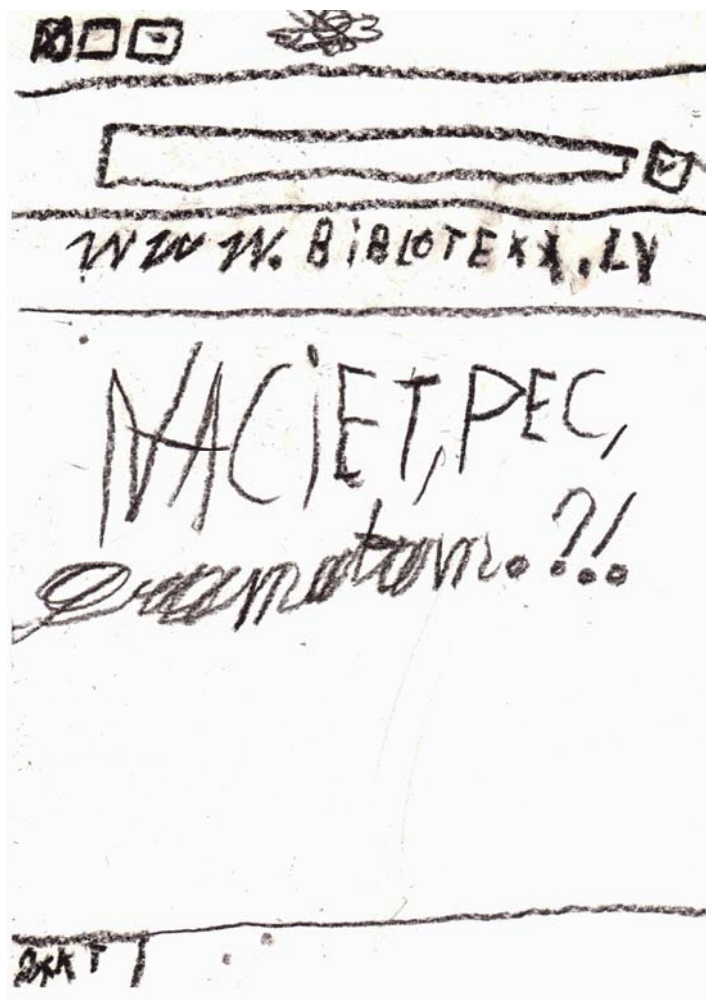
Dundagas 2. fokusgrupas bērnu zīmējumi

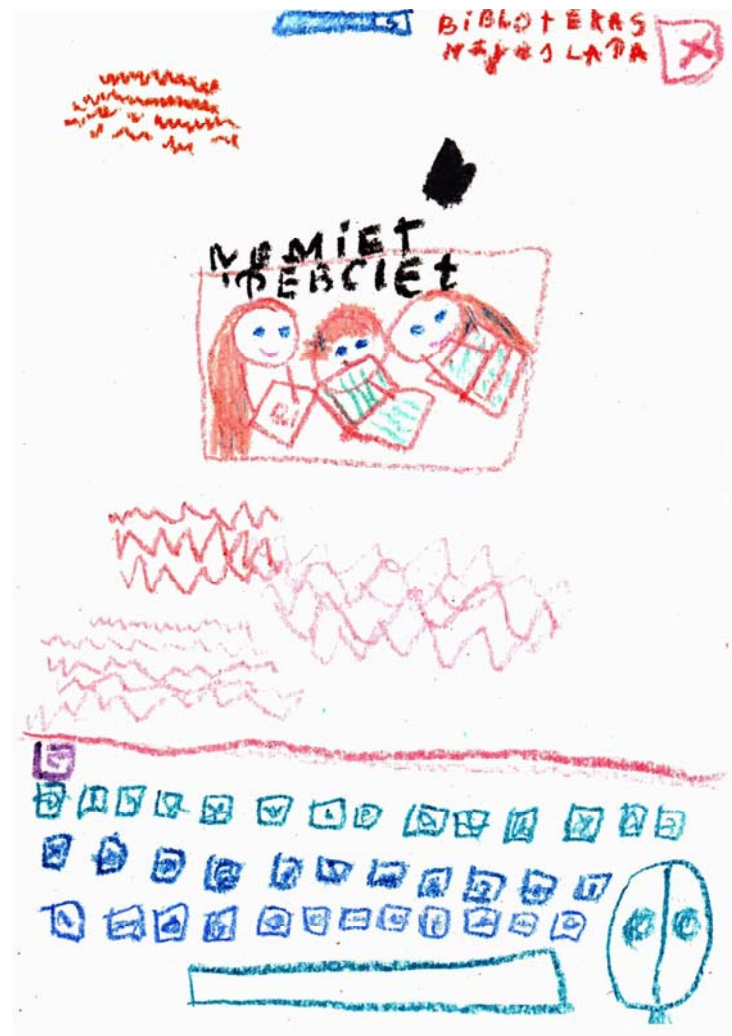
9.1. att. Dundagas 2. fokusgrupas 1. zīmējums

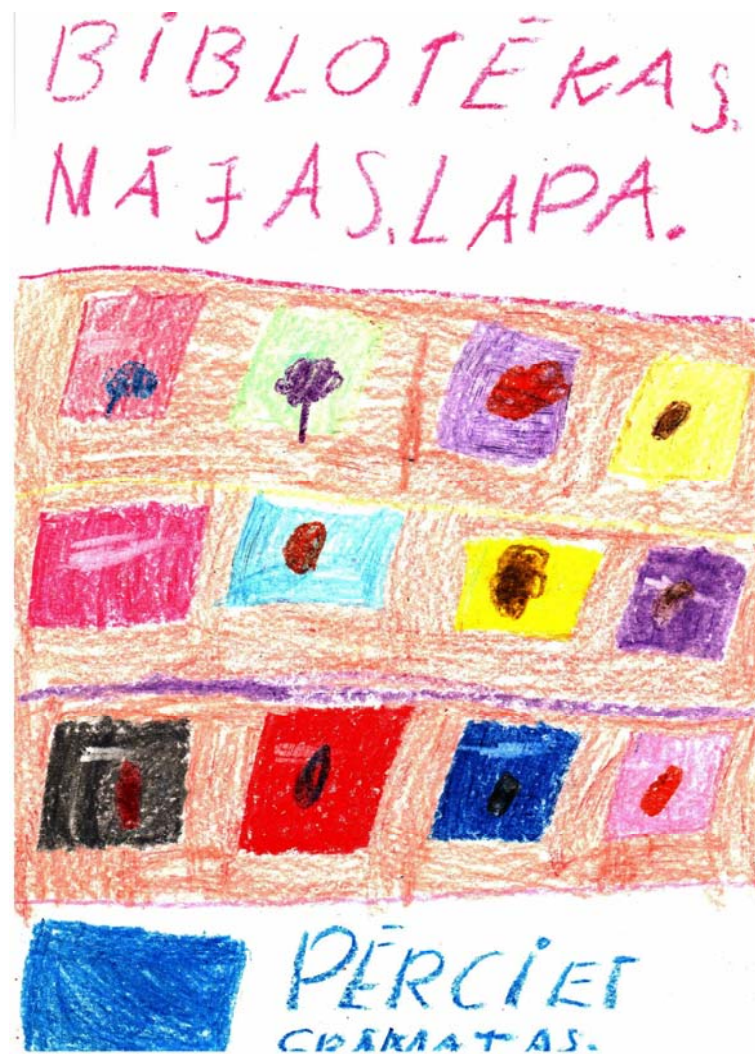
9.2. att. Dundagas 2. fokusgrupas 2. zīmējums

9.3. att. Dundagas 2. fokusgrupas 3. zīmējums

9.4. att. Dundagas 2. fokusgrupas 4. zīmējums

9.5. att. Dundagas 2. fokusgrupas 5. zīmējums

9.6. att. Dundagas 2. fokusgrupas 6. zīmējums

Maģistra darbs „Bērniem un jauniešiem lietotājdraudzīgu elektronisko informācijas resursu pieejamība Latvijas publisko bibliotēku tīmekļa vietnēs” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Gunta Grundmane

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: docente Dr.philol. Daina Pakalna

Recenzente: Dr.philol. Iveta Kalniņa

Darbs iesniegts Informācijas un bibliotēku studiju nodaļā 27.05.2008.

Metodiķe: Ieva Plauka

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījumu komisijas sēdē

11.06.2008. prot. Nr.1 , vērtējums

Komisijas sekretāre: lektore M.sci.soc. Iveta Kalniņa